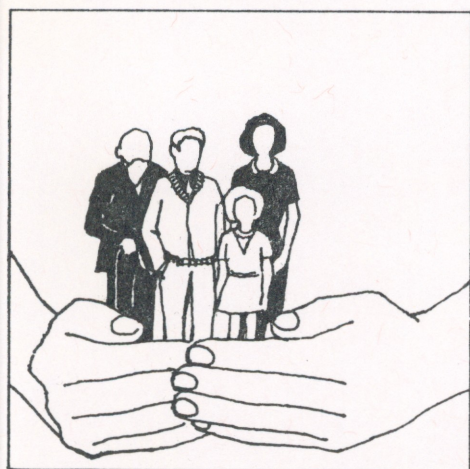

STATISTISKE ANALYSER

ELDRE I ALDERSHJEM 1977

PEOPLE IN OLD AGE HOMES 1977

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS
OSLO - NORWAY

STATISTISKE ANALYSER NR. 42

ELDRE I ALDERSHJEM 1977

PEOPLE IN OLD AGE HOMES
1977

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS OF NORWAY
OSLO 1979

ISBN 82-537-0997-8

FORORD

Statistisk Sentralbyrå legger i denne publikasjonen fram resultater fra en utvalgsundersøkelse om eldre som bodde i aldershjem og i aldershjemsavdelinger i kombinerte alders- og sykehjem i 1977. Undersøkelsen er finansiert av Sosialdepartementet.

Publikasjonen er utarbeidd av konsulent Berit Otnes.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 23. juli 1979

Odd Aukrust

PREFACE

The Central Bureau of Statistics in this publication presents results from a sample survey on people living in old-age homes and in the old-age wards of combined old-age and nursing homes in 1977. The survey was financed by the Ministry of Social Affairs.

The publication has been prepared by Ms. Berit Otnes.

Central Bureau of Statistics, Oslo, 23 July 1979

Odd Aukrust

	Side
Tabellregister	7
1. Innledning	12
2. Opplegg av utvalgsundersøkelsen	12
2.1. Utvalg og datainnsamling	12
2.2. Usikkerhet ved resultatene	13
2.2.1. Utvalgsvarians	13
2.2.2. Utvalgsskjevhet (frafall)	14
2.2.3. Innsamlings- og bearbeidingsfeil	16
2.3. Begrep og kjennemerker	16
3. De eldre i aldershjem sammenliknet med andre eldre	19
3.1. Faktorer som påvirker flytting til aldershjem	19
3.2. De eldres kjønn, alder og ekteskapelige status	20
3.3. De eldres barn	23
3.4. De eldres utdanningsnivå og tidligere yrke	24
3.5. De eldres boligstandard	27
3.6. De eldres helse og førlighet	28
4. Flyttingen til aldershjemmet	30
4.1. De eldres begrunnelse for flyttingen	30
4.2. Forberedelser til flytting: Søknad om plass, ventetid og forhåndsopplysninger om forholdene i aldershjemmet	32
5. Levekår for eldre i aldershjem	35
5.1. Innledning	35
5.2. Helse	37
5.2.1. De eldres vurdering av sin helse	37
5.2.2. Førlighet	39
5.2.3. Selvhjelpenhet	40
5.2.4. Syn, hørsel og mental tilstand	42
5.3. Arbeid og fritidsaktiviteter	43
5.3.1. Innledning	43
5.3.2. Deltaking i det daglige arbeidet i aldershjemmet	43
5.3.3. Deltaking i lønnet arbeid og ønsker om arbeid	45
5.3.4. Deltaking i hobbyvirksomhet	46
5.3.5. Daglige fritidsaktiviteter	48
5.3.6. Deltaking i andakter for pensjonærene	49
5.3.7. Deltaking i andre tiltak arrangert for pensjonærene	50
5.3.8. Samlet aktivitetsnivå	51
5.4. Sosiale kontakter i og utenfor aldershjemmet	52
5.4.1. Innledning	52
5.4.2. Kontakt med lege i aldershjemmet	53
5.4.3. Kontakt med personalet i aldershjemmet	55
5.4.4. Kontakt med de andre eldre i aldershjemmet	56
5.4.5. Gifte eldre og deres kontakt med ektefellen	57
5.4.6. Kontakt med barn	58
5.4.7. Kontakt med søsken	59
5.4.8. Kontakt med andre slektninger og venner	60
5.4.9. Samlet kontakt med familie og venner	61
5.4.10. Besøk og opphold utenfor institusjonen	62
5.5. Muligheter til selvstendig livsførsel	64
5.5.1. Innledning	64
5.5.2. Eget rom og rettigheter og begrensninger forbundet med dette	65
5.5.3. Disponibel inntekt og vurdering av personlig økonomi	67
5.5.4. Muligheter til medbestemmelse og holdning til økt innflytelse for de eldre ...	68
5.5.5. Tilpasning til aldershjemstilværelsen	70
6. Sammendrag	74
Sammendrag på engelsk	76
Vedlegg	
1. Beregning av standardavvik ved sammenlikning av prosenttall	79
2. Spørreskjema nyttet til eldreintervju	81
3. Spørreskjema nyttet til styrerintervju	91
4. Spørreskjema nyttet til registrering av opplysninger om institusjonen	93
Utkomne publikasjoner	
Publikasjoner sendt ut fra Statistisk Sentralbyrå siden 1. juli 1978	97
Utgatte publikasjoner i serien Statistisk Sentralbyrås Håndbøker (SSH)	100

Standardtegn i tabeller

- Tall kan ikke forekomme (ulogisk)
- Null
- 0 Mindre enn 0,5 av den brukte enhet
- : Tall kan ikke offentliggjøres

CONTENTS

	Page
Index of tables	9
1. Introduction	12
2. Survey design	12
2.1. Sample and data collection	12
2.2. Reliability of estimates	13
2.2.1. Sampling variance	13
2.2.2. Sampling bias (non-response)	14
2.2.3. Collection and processing errors	16
2.3. Terms and variables	16
3. People in old-age homes compared to old people in general	19
3.1. Factors affecting institutionalization in old-age homes	19
3.2. Sex, age and marital status of the boarders of old-age homes	20
3.3. Number of children of the boarders of old-age homes	23
3.4. Level of education and previous occupation of the boarders of old-age homes	24
3.5. Previous housing conditions of the boarders of old-age homes	27
3.6. Health and mobility of the boarders of old-age homes	28
4. Moving to the old-age home	30
4.1. Stated reasons for moving	30
4.2. Preparing for moving: Applying for admittance, time between applying for admittance and moving into the home, and information in advance about the old-age home	32
5. Level of living for people in old-age homes	35
5.1. Introduction	35
5.2. Health	37
5.2.1. The old people's judgement of their own health	37
5.2.2. Mobility	39
5.2.3. Capacity for self-care	40
5.2.4. Sight, hearing and mental condition	42
5.3. Work and leisure activities	43
5.3.1. Introduction	43
5.3.2. Participation in the daily work in the old-age home	43
5.3.3. Participation in paid work	45
5.3.4. Participation in hobby activities	46
5.3.5. Daily leisure activities	48
5.3.6. Participation in devotions for the boarders	49
5.3.7. Participation in other arrangements for the boarders	50
5.3.8. General level of activity	51
5.4. Extent of contact with people inside and outside the old-age home	52
5.4.1. Introduction	52
5.4.2. Last medical check-up	53
5.4.3. Frequency of contact with the institution's personell	54
5.4.4. Friends among the other boarders	56
5.4.5. Married old people and the frequency of their contact with spouse	57
5.4.6. Frequency of contact with children	53
5.4.7. Frequency of contact with siblings	59
5.4.8. Frequency of contact with other relatives and friends	60
5.4.9. Total contact with family and friends	61
5.4.10. Visits outside the institution	62
5.5. Possibilities for an independent conduct of life	64
5.5.1. Introduction	64
5.5.2. Rights and constrictions pertaining to own (single) room	65
5.5.3. Disposable income and judgement of personal economy	67
5.5.4. Possibilities for having a voice in the matters of the institution and attitude to increased influence on part of the boarders	68
5.5.5. Adaption to life in the old-age home	70
6. Summary	74
Summary in English	76
Annexes	
1. Estimation of standard deviation for comparing percentages	79
2. Questionnaire used for interviewing the old people	81
3. Questionnaire used for interviewing the directors of the institutions	91
4. Questionnaire used for collecting data about the institutions	93
Publications	
Publications issued by the Central Bureau of Statistics since 1 July 1978	97
Selected publications in the series Manuals from the Central Bureau of Statistics (MAN)	100

Explanation of Symbols in Tables

- . Category not applicable
- Nil
- 0 Less than 0.5 of the unit employed
- : Not for publication

TABELLREGISTER

Side

2. OPPLÉGG AV UTVALGSUNDERSØKELSEN

1. Størrelsesorden av standardavviket i prosent	13
2. Frafallet etter årsak til frafall. Prosent	14
3. Utvalget, svarerne og frafallet, etter kjønn/alder/mental tilstand. Prosent	15
4. Alle aldershjems plasser og svarerne, etter landsdel. Prosent	15

3. DE ELDRE I ALDERSHJEM SAMMENLIKNET MED ANDRE ELDRE

5. Utvalget av eldre i aldershjem og hele befolkningen 70 år og over, etter kjønn/alder/ekteskapelig status. Prosent	21
6. Eldre i aldershjem og befolkningen 70 år og over, etter alder og ekteskapelig status. Prosent	22
7. Andel kvinner i ulike aldersgrupper og i ulike grupper for ekteskapelig status. Eldre i aldershjem og befolkningen 70 år og over. Prosent	23
8. Eldre menn og kvinner i aldershjem og hjemmeboende menn og kvinner 67 år og over, etter barnetall. Prosent	24
9. Eldre menn og kvinner i aldershjem og hjemmeboende menn og kvinner 67 år og over, etter utdanningsnivå for høyeste fullførte utdanning. Prosent	25
10. Eldre menn og kvinner i aldershjem, etter yrke de siste 10 årene før pensjoneringen og hjemmeboende menn og kvinner 67 år og over, etter nåværende yrke/yrke ved pensjoneringsringen. Prosent	26
11. Menn og kvinner i aldershjem som var yrkesaktive i løpet av de siste 10 år før pensjoneringen, og yrkesaktive menn og kvinner 60 år og over ved folketellingen i 1960, etter yrke. Prosent	27
12. Eldre i aldershjem som flyttet fra egen bolig i 1970 eller seinere, etter utstyr i deres tidligere bolig, hjemmeboende eldre 67 år og over og alle bosatte ved folketellingen i 1970, etter boligens utstyr. Prosent	28
13. Eldre i aldershjem og hjemmeboende eldre 67 år og over, etter sykehusopphold siste 12 måneder/førlighet til å gå trapper/syn/hørsel. Prosent	29

4. FLYTTINGEN TIL ALDERSHJEMMET

14. Eldre i aldershjem etter de viktigste grunnene til at de flyttet til aldershjem. Prosent	30
15. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn og alder ved flytting/sykehusopphold siste år før flytting/boligstandard i tidligere bolig, etter de viktigste grunner til at de flyttet til aldershjem. Prosent	31
16. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder ved flytting/sykehusopphold siste år før flytting, etter hvem som først foreslo flytting til aldershjem. Prosent	32
17. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder ved flytting/sykehusopphold siste år før flytting, etter hvem som ordnet med å søke om plass i aldershjem. Prosent	33
18. Eldre i aldershjem i grupper for sykehusopphold siste år før flytting/bostedsstrøk/hvem som ordnet med å søke om plass, etter hvor lang tid det tok fra de søkte om plass til de flyttet til aldershjemmet. Prosent	33
19. Eldre i aldershjem i grupper for alder ved flytting/sykehusopphold siste år før flytting/bostedsstrøk/institusjonens størrelse, etter forhåndsopplysninger om forholdene ved aldershjemmet. Prosent	34

5. LEVEKAR FOR ELDRE I ALDERSHJEM

5.2. Helse, førlighet og selvhjulpenhet

20. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/førlighet/selvhjulpenhet/syn/hørsel/mental tilstand, etter egen vurdering av helse. Prosent	37
21. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/syn/mental tilstand, etter førlighet. Prosent	39
22. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/førlighet/syn/mental tilstand, etter grad av selvhjulpenhet. Prosent	41
23. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder, etter syn og hørsel. Prosent	42
24. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder, etter mental tilstand. Prosent	43

5.3. Arbeid og fritidsaktiviteter

25. Eldre som ikke er sengeliggende, sitter i rullestol eller er blinde, i grupper for kjønn/alder/egen vurdering av helse/førlighet/aldershjemmets størrelse, etter deltaking i det daglige arbeidet i aldershjemmet. Prosent	44
26. Eldre som ikke er sengeliggende, sitter i rullestol eller er blinde, i grupper for kjønn/alder/egen vurdering av helse/førlighet/bostedsstrøk, etter deltaking i eller ønske om lønnet arbeid. Prosent	46
27. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/egen vurdering av helse/institusjonens tilbud, etter deltaking i organisert og uorganisert hobbyvirksomhet. Prosent	47
28. Andel av eldre som daglig driver ulike aktiviteter, i grupper for kjønn/alder/syn/hørse/førlighet. Prosent	48
29. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/aktivitetsnivå/bostedsstrøk/institusjonens tilbud, etter deltaking i andakter. Prosent	49
30. Eldre i aldershjem med ulikt tilbud av arrangementer for pensjonærene, etter deltaking i slike arrangementer. Prosent	50
31. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/utdanningsnivå/egen vurdering av helse/førlighet, etter aktivitetsnivå. Prosent	52

5.4. Sosiale kontakter i og utenfor aldershjemmet

32. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/egen vurdering av helse/førlighet/institusjonens legetilbud, etter tidspunkt for siste legeundersøkelse. Prosent	54
33. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/institusjonens størrelse, etter hvem av personalet de snakker mest med. Prosent	55
34. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/institusjonens størrelse/bostedsstrøk, etter tidspunktet da de sist slo av en prat med en av personalet. Prosent	56
35. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/tidligere bekjente/institusjonens størrelse/bostedsstrøk, etter antall venner blant pensjonærene. Prosent	57
36. Gifte eldre etter ektefellens bosted/kontakt med ektefelle. Prosent	57
37. Eldre som har barn i grupper for barnetall/reisetid til institusjonen for den av barna som bor nærmest/kjønn/botid/bostedsstrøk, etter kontakt med egne barn. Prosent	58
38. Eldre som har søsken i grupper for tallet på søsken/kjønn/botid/bostedsstrøk, etter kontakt med søsken. Prosent	59
39. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/botid/bostedsstrøk, etter kontakt med andre slektninger og venner. Prosent	60
40. Eldre som har søsken i grupper for kontakt med barn, etter kontakt med søsken. Prosent	61
41. Eldre i aldershjem i grupper for kontakt med barn/kontakt med søsken, etter kontakt med andre slektninger og venner. Prosent	62
42. Andel av eldre som har overnattet hos barn, søsken, andre slektninger og venner og hatt ferie utenfor institusjonen i løpet av de siste 12 måneder, i grupper for kjønn/botid/kontakt med barn/kontakt med søsken/kontakt med andre slektninger og venner/aktivitetsnivå. Prosent	63
43. Eldre som kan bevege seg utendørs i grupper for kjønn/førlighet/aktivitetsnivå, etter hvor ofte de er utenfor institusjonen på besøk, på spasertur, i butikken, i kirken eller liknende. Prosent	64

5.5. Muligheter til selvstendig livsførsel

44. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/botid/egen vurdering av helse/mental tilstand/institusjonens byggeår/institusjonens fysiske standard/institusjonens fleksibilitet, etter om de har eget rom med eller uten restriksjoner i rettighetene til bruk av rommet. Prosent	66
45. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/utdanningsnivå, etter beløp til disposisjon pr. måned. Prosent	67
46. Eldre i ulike bostedsstrøk og med ulikt beløp til disposisjon pr. måned, etter vurdering av om beløpet er tilstrekkelig. Prosent	68
47. Andel av de eldre som bor i aldershjem der pensjonærene har representant i styret og valgt tillitsmann i grupper for institusjonens størrelse/bostedsstrøk. Prosent	69
48. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/utdanningsnivå/mening om pensjonærenes medbestemmelse/representant for de eldre i styret/valgt tillitsmann for de eldre, etter om de synes at de eldre bør få mer å si over forholdene i institusjonen. Prosent	70
49. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/aktivitetsnivå/kontakt med familie og venner, etter om de noen gang synes tiden faller lang. Prosent	71
50. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/bostedsstrøk/egen vurdering av helse/selvhjelpenhet/egen vurdering av omsorgsbehov, etter om de synes det er en god løsning for dem å være på aldershjem. Prosent	72
51. Eldre som synes det er en god eller tilfredsstillende løsning for dem å være på aldershjem, i grupper for kjønn/barnetall/egen vurdering av helse/selvhjelpenhet, etter de viktigste grunnene til at de synes det er en god løsning. Prosent	73

INDEX OF TABLES

Page

2. SURVEY DESIGN

1. Approximate size of standard deviation in per cent	13
2. Non-response by cause of non-response. Per cent	14
3. Sample, respondents and non-respondents, by sex/age/mental condition. Per cent	15
4. Total number of beds in old-age homes and respondents, by region. Per cent	15

3. PEOPLE IN OLD-AGE HOMES COMPARED TO OLD PEOPLE IN GENERAL

5. Sample of people in old-age homes and the population 70 years and over, by sex/age/ marital status. Per cent	21
6. People in old-age homes and the population 70 years and over, by age and marital status. Per cent	22
7. Percentage of females in different age groups and in different groups for marital status. People in old-age homes and the population 70 years and over	23
8. Males and females in old-age homes and males and females 67 years and over living at home, by number of children. Per cent	25
9. Males and females in old-age homes and males and females 67 years and over living at home, by level of education for highest education completed. Per cent	25
10. Males and females in old-age homes, by occupation the last 10 years before retirement, and males and females 67 years and over living at home, by present occupation/occupation at retirement. Per cent	26
11. Males and females in old-age homes who were employed during the last 10 years before retirement, and employed males and females 60 years and over in the 1960 population census, by occupation. Per cent	27
12. People in old-age homes who moved from their own homes in 1970 or later, by equipment of their previous dwelling, people 67 years and over living at home and all occupants in the 1970 population and housing census, by equipment of the dwelling. Per cent	28
13. People in old-age homes and people 67 years and over living at home, by incidents of hospitalization during the last 12 months/ability to walk stairs/sight/hearing. Per cent	29

4. MOVING TO THE OLD-AGE HOME

14. People in old-age homes by their most important reasons for moving to and old-age home. Per cent	30
15. People in old-age homes in groups for sex and age at the time of moving/incidents of hospitalization during the last year before moving/standard at previous dwelling, by their most important reasons for moving to an old-age home. Per cent	31
16. People in old-age homes in groups for sex/age at the time of moving/incidents of hospitalization during the last year before moving, by which person first suggested moving to an old-age home. Per cent	32
17. People in old-age homes in groups for sex/age at the time of moving/incidents of hospi- talization during the last year before moving, by which person arranged for applying for admittance to the old-age home. Per cent	33
18. People in old-age homes in groups for incidents of hospitalization during the last year before moving/residence area/person who applied for admittance, by lapse of time from applying for admittance to moving to the old-age home. Per cent	33
19. People in old-age homes in groups for age at the time of moving/incidents of hospitalization during the last year before moving/residence area/size of the old-age institution, by if and how they received information about the old-age home before moving there. Per cent	34

5. LEVEL OF LIVING FOR PEOPLE IN OLD-AGE HOMES

5.2. Health

20. People in old-age homes in groups for sex/age/mobility/capacity for self-care/sight/ hearing/mental condition, by own judgement of their health. Per cent	37
21. People in old-age homes in groups for sex/age/sight/mental condition, by mobility. Per cent	39
22. People in old-age homes in groups for sex/age/mobility/sight/mental condition, by capacity for self-care. Per cent	41
23. People in old-age homes in groups for sex/age, by sight and hearing. Per cent	42
24. People in old-age homes in groups for sex/age, by mental condition. Per cent	43

5.3. Work and leisure activities

25. Old people who are not bedfast, using wheelchair or are blind, in groups for sex/age/judgement of own health/mobility/size of the institution, by participation in the daily work in the old-age home. Per cent	44
26. Old people who are not bedfast, using wheelchair or are blind, in groups for sex/age/judgement of own health/mobility/residence area, by participation in paid work or whether they want paid work. Per cent	46
27. People in old-age homes in groups for sex/age/judgement of own health/the institution's frequency of arranging hobby activities, by participation in organized and unorganized hobby activities. Per cent	47
28. Percentage of old people who daily perform different activities, in groups for sex/age/sight/hearing/mobility	48
29. People in old-age homes in groups for sex/age/level of activity/residence area/the institution's frequency of arranging devotions, by participation in devotions. Per cent	49
30. People in old-age homes which arrange different entertainment for their boarders, by participation in such arrangements. Per cent	50
31. People in old-age homes in groups for sex/age/level of education/judgement of own health/mobility, by level of activity. Per cent	52

5.4. Extent of contact with people inside and outside the old-age home

32. People in old-age homes in groups for sex/age/judgement of own health/mobility/frequency of medical service in the institution, by time since last medical check-up. Per cent ..	54
33. People in old-age homes in groups for sex/size of the institution, by whom among the personell they most often chat with. Per cent	55
34. People in old-age homes in groups for sex/size of the institution/residence area, by when they last had a chat with someone among the personell. Per cent	56
35. People in old-age homes in groups for sex/age/former aquintances/size of the institution/residence area, by number of friends among the boarders. Per cent	57
36. Married old people by residence of spouse/frequency of contact with spouse. Per cent ..	57
37. Old people who have children in groups for number of children/travel time to the institution for the child living nearest/sex/time since moving to the institution/residence area, by frequency of contact with own children. Per cent	58
38. Old people who have siblings in groups for number of siblings/sex/time since moving to the institution/residence area, by frequency of contact with siblings. Per cent	59
39. People in old-age homes in groups for sex/time since moving to the institution/residence area, by frequency of contact with other relatives and friends. Per cent	60
40. Old people who have siblings in groups for frequency of contact with children, by frequency of contact with siblings. Per cent	61
41. People in old-age homes in groups for frequency of contact with children/frequency of contact with siblings, by frequency of contact with other relatives and friends. Per cent	62
42. Percentages of old people who have stayed overnight at their children's/siblings', other relatives' and friends' houses and had a vacation away from the institution during the last 12 months, in groups for sex/time since moving to the institution/frequency of contact with children/frequency of contact with siblings/frequency of contact with other relatives and friends/level of activity	63
43. Old people who are able to walk out-doors in groups for sex/mobility/level of activity, by frequency of leaving the institution to pay visits, take a walk, go shopping, go to church etc. Per cent	64

5.5. Possibilities for an independent conduct of life

44. People in old-age homes in groups for sex/time since moving to the institution/judgement of own health/mental condition/year of construction of the institution/the institution's physical standard/the institution's flexibility, by whether they have their own room with or without restrictions in their right to use the room. Per cent	66
45. People in old-age homes in groups for sex/level of education, by the monthly amount of money at their disposal. Per cent	67
46. Old people in different residence areas and with different monthly amounts of money at their disposal, by judgement of whether the amount is sufficient. Per cent	68
47. Percentage of people in old-age homes in which the boarders have a delegate in the board and have elected a representative, in groups for size of the institution/residence area	69
48. People in old-age homes in groups for sex/level of education/age/perception of the boarders' influence/delegate in the board/elected representative, by whether they think the old people should get more influence in the matters of the institution. Per cent ..	70

5.5. Possibilities for an independent conduct of life (cont.)

49. People in old-age homes in groups for sex/age/level of activity/frequency of contact with family and friends, by whether they ever get bored. Per cent	71
50. People in old-age homes in groups for sex/age/residence area/judgement of own health/capacity for self-care/judgement of their own need for care, by whether they think being in an old-age home is a good thing for them. Per cent	72
51. Old people who think living in an old-age home is a good or fairly good thing for them, in groups for sex/number of children/judgement of own health/capacity for self-care, by the reasons why they think it is a good thing. Per cent	73

1. INNLEDNING

Utgangspunktet for undersøkelsen var at en ønsket bedre kunnskaper, for det første om hvilke forhold som ligger bak når personer eller grupper får behov for plass i institusjoner innenfor sosial omsorg, og for det andre om hvordan levekårene var for de som bodde i institusjonene. Denne undersøkelsen er begrenset til å omfatte eldre i aldershjem.

Ved utgangen av 1977 var det her i landet i alt 691 aldershjem og aldersavdelinger i kombinerte alders- og sykehjem med til sammen 14 903 plasser. Dette tilsvarer omtrent 4 prosent av alle personer over 70 år. Det har vært nedgang i tallet på aldershjem og aldershjems plasser i løpet av 1970-årene. Samtidig har det foregått en sterk utbygging av sykehjem, og av hjemmehjelp og hjemmesykepleie for eldre. De lokale og statlige myndighetene har satset på utbygging av tilbudet til de mest pleietrengende eldre og til eldre som kan bo i sine egne boliger.

Aldershjem er et tilbud til "eldre som i det vesentlige er selvhjulpne, men som likevel har behov for eller lyst til å bo i felleshusholdning hvor de kan slippe husstell, og hvor de har muligheter for tilsyn og en viss pleie".¹⁾ Problemet med å gi de eldre hjelp mens de bor hjemme, er at det er vanskelig å skaffe nok og stabil arbeidskraft til arbeidet som hjemmehjelper; ferietiden representerer et spesielt problem i denne sammenheng. For de av de eldre som føler behov for fast tilsyn og hjelp, kan situasjonen i lange perioder bli uholdbar, selv om de har fått innvilget hjemmehjelp noen timer i uken. Aldershemmenes største fortrinn ligger i den tryggheten de kan tilby de eldre gjennom et kontinuerlig hjelpe- og tilsynstilbud.

Det å bo i en institusjon kan også ha en rekke ulemper: En bor nært innpå mange mennesker som en kanskje ikke ønsker nær tilknytning til, en må tilpasse seg en viss døgnrytme, mulighetene til privatliv blir begrenset osv. Disse ulempene kan oppleves som større eller mindre, avhengig av den enkeltes innstilling, men også av institusjonens utforming og av det miljø som ledelsen og personalet legger opp til.

Resten av publikasjonen er inndelt i fem kapitler. Kapittel 2 gir en oversikt over opplegget av utvalgsundersøkelsen. I kapittel 3 har en tatt for seg noen av de forhold som påvirker rekrutteringen til aldershjem. Avsnitt 3.1 skisserer den tankemodellen som ligger bak vurderingen av hvilke forhold som får eldre til å flytte til aldershjem. Avsnittene 3.2-3.6 diskuterer betydningen av forhold som kjønn, ekteskapelig status, boligstandard og helse og førlighet for sannsynligheten for å flytte til aldershjem. Kapittel 4 gir en oversikt over de flyttegrunnene som de eldre selv oppgav. Kapitlet viser også hvem som tok initiativet til flyttingen og hvor lang ventetiden var fra søknad ble sendt og til den eldre kunne flytte inn.

Kapittel 5 behandler ulike aspekter av aldershjempensjonærenes levekår. I avsnitt 5.1 avgrenses levekårsbegrepet nærmere. Med utgangspunkt i denne definisjonen diskuteres de sentrale komponentene for en analyse av levekårene til eldre i aldershjem. Avsnitt 5.2 beskriver de eldres helse, førlighet og selvhjulpethet. Avsnittene 5.3-5.5 tar for seg de eldres arbeid og fritidsaktiviteter, deres sosiale kontakter og de mulighetene de har til å leve et selvstendig liv som medlemmer av en felleshusholdning.

Kapittel 6 gir et sammendrag av hovedresultatene fra undersøkelsen.

2. OPPLEGG AV UTVALGSUNDERSØKELSEN

2.1. Utvalg og datainnsamling

Utvalget ble trukket blant de som var pensjonærer ved aldershjem og aldersavdelinger ved kombinerte alders- og sykehjem i november 1977. Utvalget ble trukket slik at alle pensjonærer i aldershjem og -avdelinger skulle ha samme sannsynlighet for å komme med i utvalget. Trekkingen foregikk i to trinn. På første trinn ble det trukket et utvalg av institusjoner, og på andre trinn ble halvparten av pensjonærene i disse institusjonene trukket ut for intervjuing. Det ble trukket ut i alt 1 856 personer fra 158 aldershjem og -avdelinger. Dette tilsvarer 12 prosent av de 14 900 plassene i aldershjem og -avdelinger ved utgangen av 1977.

1) Innstilling om normer for godkjenning av aldershjem, Sosialdepartementet, mars 1971.

Hovedtyngden av datainnsamlingen foregikk i november 1977. Datainnsamlingen ble avsluttet i januar 1978. Det ble nyttet 3 ulike skjema: Et intervjukskjema med spørsmål til de eldre, et skjema til styreren ved institusjonen med spørsmål om en del bakgrunnsopplysninger for hver av de eldre, og et skjema til styreren med spørsmål om institusjonen (se vedleggene 2-4). Formålet med å hente inn opplysninger om hver enkelt av de eldre fra styreren, var først og fremst å få opplysninger om dem som det ikke var mulig å oppnå intervju med. På denne måten fikk en data som til en viss grad kan belyse eventuelle skjevheter i frafallet. Opplysningene i styrerskjema gav også data om forhold som en ikke kunne spørre de eldre om, f.eks. vurdering av mental tilstand. En fikk dessuten en mulighet til å kontrollere noen av svarene til de eldre. Formålet med institusjonsskjemaet var å innhente opplysninger om institusjonen som det kunne være vanskelig for de eldre å ha oversikt over, og som var av betydning for å beskrive forholdene for eldre i aldershjem.

2.2. Usikkerhet ved resultatene

2.2.1. Utvalgsvarians

Utvalgsvariansen er et uttrykk for den type usikkerhet ved resultatene som skyldes at de er basert på opplysninger om et utvalg og ikke på en totaltelling. Som mål på denne typen usikkerhet nytter en gjerne standardavviket (kvadratroten av utvalgsvariansen). Ved denne undersøkelsen kan en beregne standardavviket for et gitt prosenttall etter tilnæringsformelen $s = \sqrt{\frac{p \cdot (100-p)}{n}} \cdot 1,5$, der s er standardavviket, p er det aktuelle prosenttallet og n er antall personer i gruppen som prosenttallet er beregnet på grunnlag av. I tabell 1 er s beregnet for forskjellige verdier av p og n . Av tabellen går det fram at standardavviket øker når antall observasjoner minker og når prosenttallet nærmer seg 50.

Tabell 1. Størrelsesorden av standardavviket i prosent *Approximate size of standard deviation in per cent*

Tallet på observasjoner <i>Number of observations</i>	Prosenttall <i>Percentages</i>									
	5 (95)	10 (90)	15 (85)	20 (80)	25 (75)	30 (70)	35 (65)	40 (60)	45 (55)	50 (50)
25	5,3	7,4	8,8	9,8	10,6	11,2	11,7	12,0	12,2	12,3
50	3,8	5,2	6,2	6,9	7,5	7,9	8,3	8,5	8,6	8,7
75	3,1	4,2	5,1	5,7	6,1	6,5	6,8	6,9	7,0	7,1
100	2,7	3,7	4,4	4,9	5,3	5,6	5,8	6,0	6,1	6,1
150	2,2	3,0	3,6	4,0	4,3	4,6	4,8	4,9	5,0	5,0
200	1,9	2,6	3,1	3,5	3,8	4,0	4,1	4,2	4,3	4,3
250	1,7	2,3	2,8	3,1	3,4	3,6	3,7	3,8	3,9	3,9
300	1,5	2,1	2,5	2,8	3,1	3,2	3,4	3,5	3,5	3,5
400	1,3	1,8	2,2	2,5	2,7	2,8	2,9	3,0	3,1	3,1
600	1,1	1,5	1,8	2,0	2,2	2,3	2,4	2,5	2,5	2,5
800	0,9	1,3	1,6	1,7	1,9	2,0	2,1	2,1	2,2	2,2
1 000	0,8	1,2	1,4	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9
1 500	0,7	1,0	1,1	1,3	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6
2 000	0,6	0,8	1,0	1,1	1,2	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4

Standardavviket kan nyttes til å si noe om den usikkerhet ved et prosenttall (p) som skyldes utvalgsvarians. Et intervall (konfidensintervall) med yttergrenser 2 ganger standardavviket til hver side for p , vil med 95 prosent sannsynlighet dekke den verdien en ville fått om en hadde intervjuet alle aldershjempensjonærer.

Eksempel: Et prosenttall på 20 prosent basert på svarene fra 600 personer, har et standardavvik på 2,0. Konfidensintervallet blir da $20 \pm 2 \times 2,0$ (16-24), og dette intervallet vil i gjennomsnittlig 95 av 100 ganger en trekke utvalget, dekke det virkelige prosenttallet.

Forutsetningene for at dette skal være riktig er:

1. At andre typer feil, utvalgsskjevhet og måle- og bearbeidingsfeil, ikke øker usikkerheten vesentlig.
2. At vi kan anta normalfordeling.

Forutsetningen om tilnærmet normalitet holder når tallet på observasjoner er forholdsvis stort og prosenttallet ikke er for nær 0 eller 100.¹⁾

Ofte vil en være interessert i å sammenlikne prosenttall. Da må en være oppmerksom på at usikkerheten til en differanse mellom to prosenttall som oftest er større enn den usikkerheten som er forbundet med hvert av de to prosenttallene. I vedlegg 1 er det redegjort for hvordan en finner standardavviket til differanser mellom prosenttall.

2.2.2. Utvalgsskjevhet (frafall)

Utvalgsskjevhet kan oppstå ved at personer som har en spesiell bakgrunn eller spesielle levekår ikke blir representert i utvalget i samme grad som i hele gruppen av aldershjempensjonærer. Dette kan oppstå ved et særlig høyt eller lavt frafall blant personer med spesiell bakgrunn.

I denne undersøkelsen oppnådde en intervju med 1 502 av de 1 856 personer som ble trukket ut, det vil si 81 prosent av hele utvalget. De 354 som falt fra, fordelte seg etter frafallsårsak som vist i tabell 2.

Tabell 2. Frafall etter årsak til frafall. Prosent *Non-response by cause of non-response.*
Per cent

I alt Total	Nek- tet Re- fused	Fysisk syk Physi- cally ill	Psykisk syk Men- tally ill	Ikke forsøkt intervjuet pga. styrers opplysning om alder- domssvekkelse Interview not attempted, due to im- paired mental faculties (senili- ty) reported by the director	Forsøkt intervjuet, men avbrutt pga. alder- domssvekkelse Interview attemp- ted but discontinued due to impaired mental faculties (senility)	Andre grunner Other reasons	Tallet på per- soner Num- ber of respon- dents
100	13	15	12	38	10	12	354

En betydelig del av frafallet skyldtes at intervjupersonen var sterkt alderdomssvekket. Noen av disse intervjupersonene ble etter henstilling fra styreren ikke forsøkt intervjuet, mens andre ble forsøkt intervjuet, men måtte oppgis av intervjueren fordi det ikke var mulig å få meningsfylte svar. De mest alderdomssvekkede av de eldre i aldershjem er underrepresentert blant svarerne, mens de helt åndsfriske er noe overrepresentert. Dette går fram av tabell 3, som viser hele utvalget, svarerne og frafallet fordelt etter kjønn, alder og mental tilstand (vurdert av styreren ved institusjonen).

Aldershjempensjonærer i aldersgruppen 90 år og over er noe underrepresentert som følge av stort frafall, mens skjevheten for de øvrige aldersgruppene ikke er større enn det som kan aksepteres. Ved tolkningen av tabellene bør en være klar over at de sterkest alderdomssvekkede nesten ikke er representert blant svarene. Den usikkerhet som skyldes utvalgsskjevhet blir likevel liten i forhold til usikkerheten forbundet med utvalgsvarians. Grunnen til dette er først og fremst at de med tydelig alderdomssvekkelse utgjør en så vidt liten del av populasjonen. I tillegg er forskjellene mellom helt åndsfriske og alderdomssvekkede ikke så store når det gjelder mange av de andre kjennermerker som er registrert, f.eks. når det gjelder førlighet, selvhjelpenhet og andel som må dele rom.

For å få et inntrykk av i hvilken grad utvalget er representativt for hele populasjonen, bør utvalget sammenliknes med data om alle eldre i aldershjem. Dessverre finnes det ikke noe register eller noen statistikk med opplysninger om alder, kjønn osv. for alle eldre i aldershjem. En er derfor avskåret fra muligheten til å sammenlikne svarerne med hele populasjonen når det gjelder kjennetegnene

1) Kalles tallet på observasjoner n og prosenttallet p , skal begge produkter $n \times \frac{p}{100}$ og $n \times (1 - \frac{p}{100})$ være større eller lik 10.

Tabell 3. Utvalget, svarerne og frafallet, etter kjønn/alder/mental tilstand. Prosent *Sample, respondents and non-respondents, by sex/age/mental condition. Per cent*

	Utvalget <i>Sample</i>	Svarerne <i>Respondents</i>	Frafallet <i>Non-respondents</i>	Svarerne i prosent av utvalget <i>Respondents as percentage of sample</i>
Kjønn <i>Sex</i>				
I alt <i>Total</i>	100	100	100	81
Menn <i>Males</i>	34	35	32	82
Kvinner <i>Females</i>	65	65	66	81
Uoppgitt <i>Unknown</i>	1	0	2	:
Alder <i>Age</i>				
I alt	100	100	100	
Under 70 år <i>years</i>	8	8	9	80
70-79 år	31	31	29	81
80-89 "	50	51	45	83
90 år og over <i>years and over</i>	10	9	14	73
Uoppgitt	2	1	3	:
Mental tilstand <i>Mental condition</i>				
I alt	100	100	100	
Helt åndsfrisk <i>Unimpaired mental faculties</i>	56	63	24	92
Noe alderdomssvekket, men istand til å forstå og ta seg av egne forhold <i>Somewhat impaired faculties, but able to understand and take care of matters concerning themselves</i>	19	20	16	84
Alderdomssvekket med tydelige tegn på hukommelsesvansker <i>Impaired mental faculties, obvious memory difficulties</i>	12	10	20	67
Svært uklar og svekket <i>Senile</i>	5	1	21	20
Psykiatrisk pasient <i>Psychiatric patient</i> ...	7	5	14	60
Uoppgitt	2	1	4	:
Tallet på personer <i>Number of respondents</i> ..	1 856	1 502	354	

i tabell 3. Byrået publiserer imidlertid årlig en oversikt over antall plasser i aldershjem og aldersavdelinger i de forskjellige fylkene. På grunnlag av denne statistikken kan en sammenlikne fordelingen etter landsdel for alle aldershjems plasser med svarernes fordeling. Tabell 4 viser et relativt godt samsvar mellom fordelingen av svarerne og fordelingen av alle aldershjems plasser etter landsdel. Dette utelukker ikke at det kan være skjevheter i svarernes fordeling etter andre kjennemerker.

Tabell 4. Alle aldershjems plasser og svarerne, etter landsdel. Prosent *Total number of beds in old-age homes and respondents, by region. Per cent*

Landsdel <i>Region</i>	Alle aldershjems plasser 31/12-77 <i>Total number of beds in old-age homes at 31 December -77</i>	Svarerne <i>Respondents</i>
I alt <i>Total</i>	100	100
Oslo/Akershus	12	13
Østlandet ellers	29	32
Sørlandet/Vestlandet (unntatt Møre og Romsdal)	27	26
Møre/Trøndelag	20	19
Nord-Norge	12	11
Tallet på plasser/personer <i>Number of beds/respondents</i>	14 903	1 502

K i l d e: *Source:* Statistisk ukehefte nr. 46, 1978.

2.2.3. Innsamlings- og bearbeidingsfeil

Innsamlingsfeil oppstår under innsamling av data. De kan skyldes at intervjupersonen misforstår spørsmålet, husker feil eller av andre grunner oppgir feil svar. De kan også skyldes at svarene påvirkes av intervjusituasjonen, eller ved at intervjueren krysser av for feil svar. Ved denne undersøkelsen må en regne med at hukommelsesfeil er en større feilkilde enn ved undersøkelser av utvalg av hele befolkningen. Av tabell 3 gikk det fram at de fleste av de eldre i utvalget som ble karakterisert som "svært uklare" falt fra, og at bare 10 prosent av svarerne ble ansett av styrerne for å ha tydelige hukommelsesvansker.

For å antyde noe om størrelsesordenen av hukommelsesfeil, har vi sammenholdt de eldres opplysninger om alder og ekteskapeleg status med styrernes opplysninger om de samme forhold. Opplysningene om alder stemte overens i 98 prosent av tilfellene, og opplysningene om ekteskapeleg status i 97 prosent av tilfellene. Tatt i betraktning at denne feilprosenten på 2-3 også omfatter andre målefeil og eventuelle bearbeidingsfeil, kan ikke hukommelsesfeil hos de eldre være noen stor feilkilde, i hvert fall ikke for de sentrale kjennemerker som alder og ekteskapeleg status.

Bearbeidingsfeil oppstår under koding, f.eks. av utdanning og tidligere yrke, eller ved overføringen til maskinlesbare media.

Innsamlings- og bearbeidingsfeil forsøker en så langt råd er å oppdage og rette ved manuell og maskinell revisjon og kontroll. En har likevel ingen absolutt garanti for at slike feil ikke kan forekomme.

For enkelte personer har en ikke fått opplysninger om ett eller flere bakgrunnskjennermerker. Summen av tallet på personer som svarte, kan for enkelte kjennemerker derfor være noe mindre enn tallet på personer som svarte i alt.

For grupper med mindre enn 25 observasjoner, er det ikke foretatt tallberegninger.

Prosenttallene i tabellene er avrundet til nærmeste hele tall. I vanlige fordelingstabeller kan summen av prosenttallene i fordelingen derfor i enkelte tilfelle avvike fra 100 prosent med 1-2 prosentenheter begge veier.

2.3. Begrep og kjennemerker

De fleste kjennemerker er selvforklarende, og kjennemerkeverdiene går fram av tabellene. Det kan likevel være nyttig å sammenlikne med spørreskjemaene som er tatt inn som vedlegg.

Nedenfor er en del sentrale begreper og sammensatte kjennemerker definert.

De eldres bakgrunn

Alder. Alder er definert som fylte år pr. 31/12-77.

Utdanningsnivå. Fordi en ønsket å sammenlikne aldershjems pensjonærene med de eldre (67 år og over) i levekårsundersøkelsens utvalg, ble utdanningsnivå definert på samme måte som i levekårsundersøkelsen:

Ungdomsskolenivå (eller lavere): 7-årig folkeskole, framhaldsskole, folkehøgskole og ingen eller kortvarig yrkesutdanning (utdanningsnivå 3 i Standard for utdanningsgruppering i offentlig norsk statistikk (1973)).

Gymnasnivå og høyere: Utdanning utover ungdomsskolenivå.

Yrke. Yrkesgrupperingen følger Standard for yrkesgruppering i offentlig norsk statistikk. Det er nyttet grupperinger etter yrkesfelt (1. siffer i yrkeskoden). Grupperingen som er nyttet går fram av tabellen.

Boligstandard i tidligere bolig. Det som her er kalt boligstandard er et sammensatt kjennemerke som består av opplysninger om den tidligere boligens sanitære standard (bad og WC) og om boligen hadde telefon. I konstruksjon av denne indeksen er en bolig med eget bad/WC/telefon gitt 1 poeng, bolig der den eldre hadde adgang til slike bekvemmeligheter i samme hus er gitt 2 poeng, og bolig uten adgang er gitt 3 poeng. Indeksen får dermed verdier fra 3 (høyest standard) til 9 (lavest standard). I tabellene er følgende gruppering nyttet:

- Bra standard - 3-4 poeng (har både bad, WC og telefon, eventuelt bare adgang til en av delene)
- Mindre bra standard - 5-6 poeng
- Dårlig standard - 7-9 poeng (mangler oftest både bad, WC og telefon, eventuelt adgang til en av delene)

Spørsmålene om standard i tidligere bolig er ikke stilt til eldre som flyttet fra egen bolig før 1970.

De eldres helse og førlighet

Førlighet. Opplysningene om førlighet bygger på de eldres svar på spørsmål om evne til å ferdes ute og inne uten hjelp av andre. Grupperingen går fram av tabellene.

Selvhjulpenhet. Selvhjulpenhet er her et kjennemerke sammensatt av de eldres opplysninger om evne til å klare en del daglige aktiviteter, det vil si spise, gå på toalettet, kle av og på seg, gå i trapper og bade og vaske seg. Grupperingen som er nyttet er:

Greier alle aktiviteter uten vansker

Har vansker med en eller flere aktiviteter, men greier seg uten hjelp

Må ha hjelp til en eller flere aktiviteter

Syn. De eldres syn ble vurdert av styrerne eller en annen av personalet med god kjennskap til de eldre. Det ble lagt vekt på funksjonsevne, og de som brukte briller er vurdert etter synsevne med briller. Grupperingen går fram av tabellene.

Hørsel. De eldres hørsel ble vurdert av styrerne ut fra samme kriterier som for syn. Eldre som bruker høreapparat er altså vurdert etter evne til å høre med apparat. Grupperingen går fram av tabellene.

Mental tilstand. Også det vi grovt har kalt de eldres mentale tilstand, er vurdert av styrerne. Det dreier seg derfor ikke om en medisinsk diagnostisering, men om styrernes oppfatning av hvordan den eldre fungerer mentalt. Grupperingen går fram av tabellene.

Andre opplysninger om de eldre

Botid i institusjonen. Botid i institusjonen er beregnet på grunnlag av styrernes opplysning om når de eldre flyttet til aldershjemmet. Grupperingen går fram av tabellene.

Aktivitetsnivå. Aktivitetsnivå er en indeks som gir et samlet inntrykk av de eldres aktivitet på de områdene som er nevnt nedenfor. Hver person får en indeksverdi fra 0 til 7 poeng, etter hvor mange av kravene til aktivitet han eller hun tilfredsstiller. Kravene er:

Hjelper til med det daglige arbeidet

Har lønnet arbeid

Deltar i organisert eller uorganisert hobbyarbeid

Driver daglig minst 3 av 5 fritidsaktiviteter (hører radio, ser fjernsyn, leser, prater, spaserer)

Deltar minst en gang pr. måned i underholdningsarrangement

Deltar minst en gang pr. måned i hyggekveld

Deltar flere ganger pr. år i utflukter

Følgende gruppering er nyttet i tabellene:

Høyt aktivitetsnivå	4-7 poeng
Middels aktivitetsnivå	2-3 "
Lavt aktivitetsnivå	0-1 "

Eget rom og rettigheter og restriksjoner forbundet med dette. På grunnlag av de eldres svar på spørsmål om eget rom, adgang til å låse døren, til å bruke alkohol og tobakk og til å spille kort på rommet, har en laget et sammensatt kjennemerke som et mål for hvor fritt de eldre disponerer over sitt eget rom. Grupperingen går fram av tabellene.

Opplysninger om institusjonen

Institusjonens størrelse. Institusjonens størrelse er oppgitt som antall plasser i november 1977. Grupperingen går fram av tabellen.

Bostedsstrøk. Bostedsstrøk er kodet på grunnlag av opplysninger om den kommunen institusjonen ligger i.

Inndelingen bygger på Statistisk Sentralbyrås klassifisering av kommunene i Norge, 1974 (ART nr. 67). Utgangspunktet for inndelingen er klassifiseringskoder for bosettingstetthet, næringsstruktur og sentralitet.

Følgende inndeling er nyttet i tabellene:

Oslo: Oslo kommune.

Andre større sentrale byer/tettsteder: Bergen, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Drammen, Bærum, Lørenskog, Oppegård, Skedsmo kommuner.

Mellomstore og mindre sentrale byer/tettsteder: Øvrige tettsteder hvor 40 prosent eller mer av befolkningen bor i tettbygde folketellingskretser og hvor et fåtall av innbyggerne er sysselsatt i jord-, skogbruk, fiske i forhold til industri og tjenesteytende næringer.

Spredtbygde, lite sentrale kommuner: Kommuner hvor mindre enn 40 prosent av befolkningen bor i tettbygde folketellingskretser og/eller hvor hoveddelen av innbyggerne er sysselsatt i jord-, skogbruk, fiske og et fåtall i industri og tjenesteytende næringer.

Tettbygde folketellingskretser består av ett tettbygd strøk eller del av et tettbygd strøk. Som tettbygd strøk er regnet områder med minst 200 bosatt pr. 1. november 1970, og hvor avstanden mellom bolighusene som regel ikke overstiger 50 meter. En hussamling som ligger mer enn 50 meter fra tettbebyggelse, er imidlertid regnet som en del av det tettbygde strøket dersom hussamlingen naturlig hører sammen med tettbebyggelsen.

Institusjonens fysiske standard. Indeksen for institusjonens fysiske standard er satt sammen av 13 kjennemerker. Institusjoner der minst 90 prosent av pensjonærene hadde eget rom har fått 2 poeng. For hvert av de øvrige 12 kriteriene institusjonen oppfylte ble det gitt 1 poeng, slik at indeksen for fysisk standard får verdier mellom 0 (lavest standard) og 14 (høyest standard). Følgende kjennemerker inngår i indeksen:

- Minst 90 prosent av pensjonærene har eget rom
- Bygningen(e) har heis eller bare en etasje
- Mindre enn 10 pensjonærer pr. bad
- Mindre enn 3 pensjonærer pr. WC
- Minst 50 prosent av pensjonærene har eget tekjøkken
- En eller flere telefoner for pensjonærene
- Hage for pensjonærene
- Egen spisesal for pensjonærene
- Eget rom for fysioterapi
- Eget rom for ergoterapi (organisert hobbyvirksomhet)
- Eget rom for legeundersøkelser
- Eget rom for hårpleie
- Eget rom for fotpleie

Kriteriene er hentet fra Innstilling om normer for godkjenning av aldershjem, men en har lempet litt på kravene, fordi det er få av institusjonene som tilfredsstiller dem.¹⁾ Grupperingen går fram av tabellene.

Institusjonens fleksibilitet. Dette er en indeks som gir et uttrykk for i hvilken grad reglement eller praksis ved institusjonen gir pensjonærene muligheter til personlig frihet, selvbestemmelse og medinnflytelse. I alt 10 kjennemerker eller kriterier inngår i denne indeksen, og institusjonene ble gitt 1 poeng for hvert kriterium de oppfylte. Indeksen får dermed verdier fra 0 (lavest fleksibilitet) til 10 (høyest fleksibilitet).

1) Innstilling om normer for godkjenning av aldershjem, avgitt i mars 1971. Innstillingen setter bl.a. som norm at alle pensjonærer skal ha eget rom med dusj og WC og eventuelt eget tekjøkken, alternativt et felles kjøkken for 12-15 pensjonærer.

Kriteriene er:

- Alle som ønsker det kan låse døren til sitt eget rom
- Friske, oppegående pensjonærer bestemmer selv når de vil stå opp
- De aller fleste, enten de trenger hjelp eller ei, får selv bestemme når de vil bade
- De som ønsker kan nyte alkohol på rommet
- De som ønsker kan røke på rommet
- De som ønsker kan spille kort på rommet
- Pensjonærene kan få ta med seg større møbler (f.eks. sofa) og gardiner når de flytter til institusjonen
- De fleste blir gjort oppmerksom på at de kan ta med seg egne ting
- Pensjonærene har representant i styret
- Pensjonærene har valgt tillitsmann

Grupperingen går fram av tabellene.

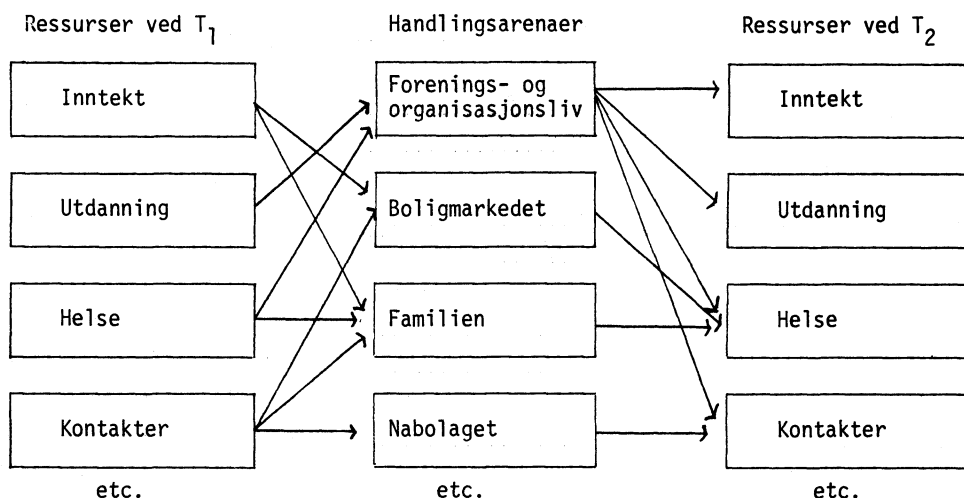
3. DE ELDRE I ALDERSHJEM SAMMENLIKNET MED ANDRE ELDRE

3.1. Faktorer som påvirker flytting til aldershjem

Hvilke forhold er det som fører til at eldre mennesker flytter til aldershjem? En forutsetning er at det finnes institusjoner som har plass. Dessuten kan ikke den eldre være så syk at han eller hun trenger behandling og pleie i sykehus eller sykehjem. I denne undersøkelsen, som tar utgangspunkt i de eldre som allerede bor i aldershjem, er det gitt at det fantes plass i et aldershjem og at de eldre ikke hadde behov for sykehus- eller sykehjemsplass. Dette kapitlet tar for seg de forhold som ligger bak når eldre mennesker har behov for eller ønsker om å få mer hjelp og tilsyn enn det de kan få i sin vanlige bolig.

For å kunne si noe om grunnene til at eldre mennesker flytter til aldershjem utover det de selv oppgir, må en ha en sammenlikningsgruppe av eldre. En har ikke trukket noe eget utvalg av hjemmeboende eldre ved denne undersøkelsen. I stedet har en sammenliknet med data om den eldre befolkning og med data om de eldre i levekårsundersøkelsens utvalg.

En har valgt å nytte James Colemans modell for styrt sosial endring som teoretisk referanseramme.¹⁾ Denne modellen tar utgangspunkt i individets (eller gruppens) ressurser på et gitt tidspunkt. Ressursene kan være inntekt, utdanning, helse, kontakter i nærmiljøet etc. Ressursene settes inn som aktiviteter på forskjellige handlingsarenaer, og gir avkastning i form av behovstilfredsstillelse og et nytt sett av ressurser på et seinere tidspunkt, ressurser som igjen kan investeres i neste periode osv. Modellen kan illustreres ved denne figuren:

1) Coleman, James (1971): Resources for Social Change. John Wiley & Sons Inc., New York.

Figuren må ikke ses på som et forsøk på å gjengi virkeligheten. Den illustrerer en tankemodell som kan være til hjelp for å strukturere problemområdet og gi kriterier for valg av de sentrale variable.

Eksempelene på ressurser og arenaer er forsøkt tilpasset de eldres situasjon. Typisk for eldre er det at de er lite aktive på en så sentral arena som arbeidsmarkedet. Personer over en viss alder blir pensjonert, det vil si at arbeidsmarkedet med få unntak ikke lenger er tilgjengelig for dem. Dette betyr at det for eksempel er vanskelig for eldre å få avkastning av sin utdanning i form av økt inntekt, fordi de ikke kan sette utdanningen inn på et arbeidsmarked. Generelt kan en si at den avkastningen individet kan få av et gitt sett av ressurser, avhenger av hvilke arenaer som er tilgjengelige, og av strukturen til de tilgjengelige arenaene.

Hvilke ressurser har betydning for eldre mennesker når de skal vurdere om de kan klare seg i egen bolig eller om de må flytte til en institusjon? Evnen til å klare seg hjemme avhenger av at en har både den helse og de kunnskaper og erfaringer som skal til for å klare husarbeid og personlig stell, eller at en har slektninger eller andre som kan hjelpe til med det en ikke kan klare selv. Har en ikke slektninger som kan hjelpe til, kan en likevel klare seg hjemme, dersom en kan betale for de tjenester en trenger. Både husarbeid og personlig stell blir lettere når en har en god og lettstelt bolig med god atkomst til butikker og kommunikasjonsmidler.

Personlige preferanser har også betydning. Noen eldre vil heller redusere på kravene til matlaging, reingjøring osv. for å kunne fortsette å bo hjemme, mens andre ser sin situasjon som uholdbar når de ikke lenger får gjort reint, laget mat osv. slik som de er vant til å ha det. I den grad det er knapphet på plasser i aldershjem, har imidlertid personlige preferanser lite å si i forhold til den mer objektive vurdering som blir foretatt når de eldre søker om plass i aldershjem.

Flere av de ressurstypene som er nevnt her, har sammenheng med personenes alder og kjønn. Kunnskaper om og erfaringer med husarbeid og omsorgsarbeid er noe som kvinner har i større utstrekning enn menn. Eldre menn har oftere sin ektefelle i live enn eldre kvinner, fordi kvinnene lever lenger enn mennene og fordi kona ofte er noen år yngre enn mannen. Jo eldre en er, jo mindre sannsynlig er det at en har sin ektefelle i live, og jo større sjanse er det for å få helseproblemer. De eldres ressurser blir altså påvirket av deres alder og kjønn, og samtidig kan et gitt sett av ressurser virke forskjellig for personer med forskjellig kjønn og alder. Det å være gift kan ha forskjellig virkning på menns og kvinners evne til å klare seg hjemme, og en kan tenke seg at en 67-åring må ha større problemer fysisk, psykisk, økonomisk eller sosialt før flytting til aldershjem blir aktuelt, enn det som er tilfelle for en 85-åring.

Dette kapitlet sammenlikner de eldre i aldershjem med hele den eldre befolkning, og i noen tilfelle med et utvalg av hjemmeboende eldre, med hensyn til de ressurser som er mest relevante for evnen til å klare seg i eget hjem.

3.2. De eldres kjønn, alder og ekteskapelige status

Opplysninger om intervjupersonenes alder, kjønn og ekteskapelige status finnes for hele utvalget, også de som vi ikke oppnådde intervju med. I dette avsnittet har vi derfor sammenliknet utvalget før frafall med hele den eldre befolkning på 70 år og over. I aldershjemmene var en del av pensjonærene yngre enn 70 år (8 prosent). Disse er tatt med i tabellene 5-7, selv om sammenlikningsgruppen er befolkningen på 70 år og over.

Dette avsnittet og det neste gir en sammenlikning av eldre i aldershjem og den eldre befolkning når det gjelder familietilknytning. Sammenlikning av kvinneandelen i aldershjemmene og i den eldre befolkning for grupper med samme alder og ekteskapelig status kan si noe om hvilken betydning kvinners større kunnskaper og erfaringer med husarbeid har for sjansen til å flytte til aldershjem.

Tabell 5 sammenlikner hele utvalget av eldre i aldershjem med hele befolkningen på 70 år eller over. Fordelingene viser at det i aldershjem var en viss overrepresentasjon av kvinner. Personer i alderen 80 år og over var sterkt overrepresentert i aldershjem, og det samme gjaldt ugifte og enker/enkemenn. Dette siste har sitt motstykke i en meget sterk underrepresentasjon av gifte blant de eldre i aldershjem.

Tabell 5. Utvalget av eldre i aldershjem og hele befolkningen 70 år og over¹⁾, etter kjønn/alder/ekteskapelig status. Prosent *Sample of people in old-age homes and the population 70 years and over¹⁾, by sex/age/marital status. Per cent*

	Utvalg av eldre i aldershjem. November 1977 <i>Sample of people in old-age homes. November 1977</i>	Befolkningen 70 år og over. 31/12-77 <i>Population 70 years and over. 12 December 1977</i>
PERSONER I ALT <i>PERSONS, TOTAL</i>	100	100
KJØNN <i>SEX</i>		
Menn <i>Males</i>	35	41
Kvinner <i>Females</i>	65	59
Uoppgitt <i>Unknown</i>	1	-
ALDER <i>AGE</i>		
Under 70 år <i>years</i>	8	-
70-74 år	10	41
75-79 "	21	30
80-84 "	30	18
85-89 "	20	8
90 år og over <i>years and over</i>	10	3
Uoppgitt	2	-
EKTESKAPELIG STATUS <i>MARITAL STATUS</i>		
Ugift <i>Unmarried</i>	34	16
Gift <i>Married</i>	8	43
Skilt <i>Divorced</i>	3	3
Separert <i>Separated</i>	0	0
Enke/-mann <i>Widowed</i>	53	38
Uoppgitt	2	-
Tallet på personer <i>Number of respondents</i>	1 856	381 123

1) Kilde: Folkemengden etter alder og ekteskapelig status 31. desember 1977. NOS A 966.

1) Source: Population by Age and Marital Status 31 December 1977. NOS A 966.

Både i den eldre befolkning totalt og blant de eldre i aldershjemmene er det et betydelig kvinneoverskott; i befolkningen 59 prosent kvinner, og i aldershjemmene 65 prosent kvinner. Det går fram av tabell 5 at hele 60 prosent av pensjonærene i aldershjem var 80 år eller eldre, mens denne aldersgruppen bare utgjør 29 prosent av alle over 70 år.

Svært få av aldershjempensjonærene var gift, bare 8 prosent, mens en betydelig andel av befolkningen på 70 år og over fortsatt har sin ektefelle i live, det vil si 43 prosent. Blant de aldershjempensjonærene som var gift, var det ikke alle som bodde sammen med ektefellen. Bare 5 prosent av alle aldershjempensjonærene bodde sammen med sin ektefelle. De som aldri har vært gift utgjorde en stor gruppe blant de eldre i aldershjem, 34 prosent, mens de ugifte bare utgjør 16 prosent av hele den eldre befolkning på 70 år og over.

Ved å se på fordelingen etter ekteskapelig status og kjønn for ulike aldersgrupper blant de eldre, kan en si noe om hvordan kjønn, alder og ekteskapelig status virker på sjansen for flytting til aldershjem. Tabell 6 viser sammenhengen mellom alder og ekteskapelig status for de eldre i aldershjem og for befolkningen 70 år og eldre. Det var særlig blant de yngre av pensjonærene at de ugifte var i flertall. For aldersgruppene fra 75 år og oppover var de fleste aldershjempensjonærene enker eller enkemenn. Blant den eldre befolkning er de gifte i flertall i aldersgruppen under 75 år, mens de ugifte utgjør omtrent den samme andelen i alle aldersgruppene, og andelen av enker/enkemenn øker med stigende alder. I den aller eldste aldersgruppen ser en at aldershjempensjonærenes fordeling etter ekteskapelig status var nesten den samme som den tilsvarende fordeling for hele befolkningen.

Tabell 6. Eldre i aldershjem og befolkningen 70 år og over¹⁾, etter alder og ekteskapelig status.
 Prosent *People in old-age homes and the population 70 years and over¹⁾, by age and marital status. Per cent*

Alder Age	I alt Total	Ekteskapelig status Marital status					Tallet på personer Number of respondents
		Ugift	Gift	Skilt/separert	Enke/-mann	Uoppgitt	
		Unmarried	Married	Divorced/separated	Widowed	Unknown	
ELDRE I ALDERSHJEM PEOPLE IN OLD-AGE HOMES							
I alt Total	100	34	8	3	53	2	1 856
Under 60 år years	100	73	10	18	-	-	40
60-69 år	100	60	10	6	22	3	115
70-74 "	100	52	10	6	31	1	176
75-79 "	100	32	9	5	53	2	392
80-84 "	100	32	7	2	59	1	553
85-89 "	100	26	5	1	67	1	373
90 år og over years and over	100	23	5	2	69	2	178
BEFOLKNINGEN 70 ÅR OG OVER POPULATION 70 YEARS AND OVER							
I alt	100	16	43	3	38	-	381 123
70-74 år	100	15	55	3	27	-	155 948
75-79 "	100	16	43	3	38	-	115 788
80-84 "	100	17	31	2	50	-	69 325
85-89 "	100	18	20	2	61	-	29 571
90 år og over	100	18	10	2	70	-	10 491

1) Se note 1, tabell 5.

1) See note 1, table 5.

Det å ha en ektefelle øker mulighetene til å klare seg hjemme. De ugifte er mer sårbare for svikt i sine egne ressurser, også i relativt ung alder, under 75 år. Helt opp til denne alderen er de fleste gifte, og har ektefellen i live, men blant aldershjemspensjonærene utgjorde de gifte bare 10 prosent. I aldersgruppene over 75 år var andelen av enker og enkemenn høy. De som mister ektefellen blir også mer sårbare for svikt i egne ressurser, og sjansen for at de må flytte til aldershjem øker.

I tabell 7 vises sammenhengen mellom kjønn, alder og ekteskapelig status for eldre i aldershjem og for den eldre befolkning. Av alle gifte i aldershjem utgjorde kvinnene 46 prosent, mens kvinner utgjør 40 prosent av alle gifte 70 år og over. Ser vi på de ugifte i aldershjem, var 66 prosent av dem kvinner, mens 69 prosent av den ugifte eldre befolkningen under ett er kvinner. Tabell 7 viser altså at når en ser på gifte og ugifte hver for seg, utgjør kvinnene en større andel blant gifte i aldershjem enn blant gifte i den eldre befolkningen. Blant de ugifte i aldershjem utgjør kvinnene en mindre andel enn blant de ugifte i befolkningen. Det samme gjelder de før gifte, det vil si skilte, separerte og enker/enkemenn: Kvinnene utgjør en mindre andel av disse gruppene i aldershjemmene enn i den eldre befolkning.

Forklaringen på hvorfor kvinneandelen er større blant de gifte i aldershjem enn blant de gifte i den eldre befolkning, kan skisseres slik: Under ellers like forhold vil en eldre kvinne ha bedre muligheter for å klare seg i eget hjem enn en eldre mann. Det å ha en ektefelle styrker den enkelte eldres mulighet til å klare seg hjemme, men dette gjelder i større grad for menn enn for kvinner, både fordi menn oftest har en ektefelle som er yngre, og fordi kvinner tradisjonelt har hatt hovedansvaret for husarbeid og omsorgsarbeid. For en eldre kvinne kan ektefellen i mange tilfelle bli en belastning. En kan tenke seg ektepar der kvinnen kunne ha klart seg alene, men der oppgaven med stell og pass av ektefellen blir for krevende for kvinnen, slik at begge to flytter til et aldershjem. En gift mann på samme alder vil derimot oftest ha en yngre ektefelle. Det å være gift vil både for menn og kvinner redusere sannsynligheten for å flytte til aldershjem, men i sterkere grad for menn enn for kvinner.

Tabell 7. Andel kvinner i ulike aldersgrupper og i ulike grupper for ekteskapelig status. Eldre i aldershjem og befolkningen 70 år og over¹⁾). Prosent *Percentage of females in different age groups and in different groups for marital status. People in old-age homes and the population 70 years and over¹⁾*

Alder Age	I alt Total	Ugifte Unmarried	Gifte Married	Skilte/ separerte Divorced/ separated	Enker/ enke- menn Widowed	Tallet på personer Number of respondents
ELDRE I ALDERSHJEM <i>PEOPLE IN OLD-AGE HOMES</i>						
I alt <i>Total</i>	65	66	46	45	69	1 856
Under 70 år <i>years</i>	49	49	:	:	56	155
70-74 år	56	54	:	:	65	176
75-79 "	66	65	57	:	73	392
80-84 "	68	71	44	:	69	553
85-89 "	72	80	:	:	71	373
90 år og over <i>years and over</i>	70	90	:	:	66	178
BEFOLKNINGEN 70 ÅR OG OVER <i>POPULATION 70 YEARS AND OVER</i>						
I alt	59	69	40	68	76	381 123
70-74 år	57	65	43	63	81	155 948
75-79 "	59	69	39	69	78	115 788
80-84 "	62	74	34	74	74	69 325
85-89 "	64	76	29	78	71	29 571
90 år og over	66	80	20	78	69	10 491

1) Se note 1, tabell 5.

1) See note 1, table 5.

At kvinner har større muligheter for å klare seg i eget hjem enn menn, blir bekreftet av tabell 7, som viser at ugifte kvinner er underrepresentert i aldershjem i aldersgruppene opp til 85 år, selv om forskjellen mellom menn og kvinner er mindre for ugifte enn for gifte. Også når en ser på gruppen enker og enkemenn, finner en at kvinnene er underrepresentert i aldershjem, særlig i aldersgruppen 70-74 år.

Aldershjemspensjonærenes fordeling etter kjønn, alder og ekteskapelig status i november 1977 kan kort oppsummeres slik: 65 prosent var kvinner, omkring 60 prosent var 80 år eller eldre, bare 8 prosent var gifte og bare 5 prosent bodde på samme aldershjem som ektefellen. De tilsvarende tall for befolkningen på 70 år og over var: 59 prosent var kvinner, 29 prosent var 80 år eller eldre og 43 prosent var gifte.

På grunnlag av tabellene 5-7 kan vi trekke følgende slutninger:

1. Sannsynligheten for å flytte til aldershjem er større for personer på 80 år og over enn for personer i aldersgruppen 70-79 år.
2. Sannsynligheten for å flytte til aldershjem er mye mindre for gifte enn for ugifte og før gifte. Dette gjelder både kvinner og menn.
3. Sannsynligheten for å flytte til aldershjem er litt større for gifte kvinner enn for gifte menn, og litt mindre for ugifte og før gifte kvinner 70-84 år enn for ugifte og før gifte menn i samme aldersgrupper.
Sannsynligheten for å flytte til aldershjem er litt større for ugifte kvinner på 85 år og over enn for menn i de tilsvarende grupper. Til sammen gir dette kvinner litt større sannsynlighet enn menn for å flytte til aldershjem.

3.3. De eldres barn

I dette avsnittet, og over alt ellers der ikke annet sies uttrykkelig, gjelder opplysningene om eldre i aldershjem den delen av utvalget som vi oppnådde intervju med. Sammenlikningsgruppen er her alle personer på 67 år og over i utvalget til Levekårsundersøkelsen 1973. Folketellingen og personregisteret har ikke opplysninger om hvor mange barn folk i denne aldersgruppen har, bare hvor mange barn

som er medlem av samme husholdning/familiekjerne som sine foreldre.

Avsnitt 3.2 viste at det å ha sin ektefelle i live reduserer sannsynligheten for å flytte til aldershjem. Det å ha barn er også en ressurs som kan sette de eldre i stand til å bli boende hjemme, forutsatt at barna bor i nærheten og har tid og anledning til å yte foreldrene hjelp når de trenger det.

Tabell 8 viser hvordan eldre i aldershjem og hjemmeboende eldre er fordelt etter barnetall. Nær halvparten av de eldre i aldershjem, både menn og kvinner, var barnløse, mens dette er tilfelle bare for vel en fjerdedel av de hjemmeboende eldre. Dette henger sammen med den store andelen av ugifte blant de eldre i aldershjem.

Tabell 8. Eldre menn og kvinner i aldershjem og hjemmeboende menn og kvinner 67 år og over¹⁾, etter barnetall. Prosent *Males and females in old-age homes and males and females 67 years and over living at home¹⁾, by number of children. Per cent*

		Barnetall <i>Number of children</i>					5 eller flere barn <i>or more children</i>	Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
	I alt <i>Total</i>	Ingen barn <i>No children</i>	1 barn <i>child</i>	2 barn <i>children</i>	3 barn	4 barn		
ELDRE I ALDERSHJEM								
PEOPLE IN OLD-AGE HOMES								
Begge kjønn <i>Both sexes</i>	100	46	15	13	8	7	10	1 502
Menn <i>Males</i>	100	45	16	14	7	7	11	530
Kvinner <i>Females</i>	100	47	15	13	8	7	10	972
HJEMMEBOENDE ELDRE <i>OLD</i>								
PEOPLE LIVING AT HOME								
Begge kjønn	100	26	17	20	12	8	17	466
Menn	100	24	20	20	12	6	17	225
Kvinner	100	27	15	20	12	10	17	241

1) Kilde: Upublisert materiale fra Levekårsundersøkelsen 1973.

1) Source: Data from the Survey on Level of Living 1973.

Sammenlikner en gifte og før gifte eldre i aldershjem med tilsvarende grupper blant de hjemmeboende eldre, finner en at andelen som var barnløse var større i aldershjemmene enn blant de hjemmeboende eldre, henholdsvis 19 og 14 prosent. Forskjellen er ikke så stor, men dette tyder likevel på at det å ha barn er noe som i seg selv reduserer sannsynligheten for å flytte til aldershjem. Bakgrunnen for dette må være at en del av barna til de eldre både har muligheter til å hjelpe og faktisk yter praktisk hjelp til sine gamle foreldre. En av grunnene til at ugifte i større grad flytter til aldershjem enn gifte og før gifte, er vel nettopp at de ikke har barn eller andre nære pårørende som kan hjelpe.

3.4. De eldres utdanningsnivå og tidligere yrke

En god økonomisk situasjon kan medvirke til at de eldre kan klare seg i eget hjem, blant annet fordi de da er i stand til å betale for hjelp til husarbeid og personlig pleie. En har ikke spurt om inntekten til de eldre i aldershjem. Det ville vært vanskelig å få pålitelige oppgaver, fordi en var interessert i inntekt siste år før flytting. For å få et inntrykk av hvordan økonomiske ressurser virker på sannsynligheten for flytting til aldershjem, har en i stedet valgt å se på de eldres utdanningsnivå og tidligere yrke, som en vet har sammenheng med inntekt og andre økonomiske ressurser.

Tabell 9 sammenlikner utdanningsnivået til eldre i aldershjem med utdanningsnivået til hjemmeboende eldre. Mens 19 prosent av de hjemmeboende eldre hadde utdanning på gymnasnivå, var det bare 9 prosent av de eldre i aldershjem som hadde slik utdanning. I begge grupper var det færre kvinner enn menn som hadde utdanning på gymnasnivå. Eldre med høy utdanning har altså mindre sannsynlighet for å flytte til aldershjem enn eldre med utdanning på ungdomsskolenivå eller lavere. Dette skyldes trolig at høy utdanning ofte innebærer høy inntekt og gode økonomiske ressurser generelt.

Tabell 9. Eldre menn og kvinner i aldershjem og hjemmeboende menn og kvinner 67 år og over¹⁾, etter utdanningsnivå for høyeste fullførte utdanning. Prosent *Males and females in old-age homes and males and females 67 years and over living at home¹⁾, by level of education for highest education completed. Per cent*

Utdanningsnivå <i>Level of education</i>					
	I alt <i>Total</i>	Ungdoms- skolenivå eller lavere <i>Second level, first stage or less</i>	Gymnasnivå eller høyere <i>Second level, second stage or more</i>	Uoppgitt <i>Unknown</i>	Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
ELDRE I ALDERSHJEM <i>PEOPLE IN OLD-AGE HOMES</i>					
Begge kjønn <i>Both sexes</i>	100	90	9	1	1 502
Menn <i>Males</i>	100	85	13	2	530
Kvinner <i>Females</i>	100	92	7	1	972
 HJEMMEBOENDE ELDRE <i>OLD PEOPLE LIVING AT HOME</i>					
Begge kjønn	100	80	19	1	466
Menn	100	78	22	0	225
Kvinner	100	82	16	2	241

1) Se note 1, tabell 8.

1) See note 1, table 8.

De eldre i aldershjemsutvalget ble bedt om å oppgi hvilket yrke de hadde de siste ti årene før de ble pensjonert eller trygdet. De eldre i levekårsundersøkelsens utvalg har oppgitt yrket de hadde før de ble pensjonert, og de som ennå ikke var pensjonert, har oppgitt yrke eller viktigste gjøremål på intervjudtidspunktet. Yrkesgrupperingen følger Standard for yrkesgruppering i offentlig norsk statistikk. Denne grupperingen gir ikke noen rangering av yrker etter sosial status eller på andre måter. Likevel vil en innenfor gruppen teknisk, vitenskapelig, humanistisk arbeid, administrasjon, som her er slått sammen med kontor- og handelsarbeid, få en konsentrasjon av de yrker som ofte regnes som høystatusyrker, det vil si yrker som ofte gir innehaverne høy inntekt og høy sosial anseelse. Dersom personer i disse yrkene er underrepresentert blant de eldre i aldershjem, kan det indikere at de mest ressurssterke i samfunnet i mindre utstrekning enn andre flytter til aldershjem.

Tabell 10 viser hvordan eldre i aldershjem og hjemmeboende eldre fordeler seg etter yrke. Betrakter en begge kjønn under ett, er fordelingene for aldershjemspensjonærer og hjemmeboende eldre nokså like. Bryter en materialet opp i menn og kvinner, blir forskjellene mellom aldershjemsutvalget og utvalget av hjemmeboende noe større. Tabellen viser at for menn var andelen som har hatt et yrke i gruppen teknisk, vitenskapelig, humanistisk arbeid mv. noe mindre blant aldershjemsbeboerne enn blant de hjemmeboende eldre, mens det ikke var noen forskjell i andelen i denne yrkesgruppen for kvinner. Heller ikke for menn var forskjellen stor nok til at en kan utelukke at den skyldes tilfeldigheter ved de to utvalgene.

Sammenlikner en fordelingen etter tidligere yrke for kvinnene i de to utvalgene, finner en at andelen som ikke var yrkesaktive ved pensjoneringen var mye mindre for kvinner i aldershjem enn for hjemmeboende eldre kvinner. Dette er ikke uventet på bakgrunn av den store andelen av ugifte og barnløse kvinner i aldershjem, sammenliknet med hjemmeboende eldre kvinner, påvist i avsnittene 3.2 og 3.3. Forskjellen i tidligere yrkesaktivitet for kvinner i aldershjem og hjemmeboende eldre kvinner er så stor at en kan se bort fra at den skyldes tilfeldigheter ved sammensetting av utvalget.

For å unngå problemet med usikkerhet som skyldes utvalgsvarians, har en prøvd å finne data fra folketellinger for en gruppe som kan sammenliknes med de eldre i aldershjem. Siden de fleste aldershjemspensjonærer er over 80 år, var de fleste altså over pensjonsalderen ved folketellingen i 1970. En har derfor valgt å bruke aldersgruppen 60 år og eldre ved folketellingen i 1960 som sammenlikningsgruppe. På intervjudtidspunktet var disse årsklassene altså 77 år eller eldre, pensjonert for omtrent 10 år siden og hadde sine siste 10 yrkesaktive år i perioden 1960 - 1969. Ingen tabell fra

Tabell 10. Eldre menn og kvinner i aldershjem, etter yrke de siste 10 årene før pensjoneringen og hjemmeboende menn og kvinner 67 år og over¹⁾, etter nåværende yrke/yrke ved pensjoneringen. Prosent *Males and females in old-age homes, by occupation the last 10 years before retirement, and males and females 67 years and over living at home¹⁾, by present occupation/occupation at retirement. Per cent*

		Yrkesgruppe <i>Occupation</i>					
I alt <i>Total</i>	Teknisk, viten- skapelig, huma- nistisk arbeid, administrasjon, kontor- og handelsarbeid <i>Technical, phy- sical science, humanistic work, administrative executive work, clerical and sales work</i>	Jordbruks-, skogbruks- og fiskeri- arbeid <i>Agricultural, forestry, fishing and related work</i>	Industri, bygge- og anleggs- arbeid <i>Manufactu- ring work etc.</i>	Transport og service- arbeid <i>Transport, communi- cation and service work</i>	Ikke yrkes- aktiv ved pensjo- neringen <i>Not employed at retire- ment</i>	Tallet på personer <i>Number of respondents</i>	
ELDRE I ALDERSHJEM PEOPLE IN OLD-AGE HOMES							
Begge kjønn							
Both sexes ..	100	10	15	17	16	42	1 502
Menn <i>Males</i>	100	8	27	36	14	15	530
Kvinner <i>Females ...</i>	100	11	8	7	17	57	972
 HJEMMEBOENDE ELDRE <i>OLD</i> PEOPLE LIVING AT HOME							
Begge kjønn .							
100	12	17	18	8	44	466	
Menn	100	14	29	33	11	12	225
Kvinner ...	100	10	6	4	6	73	241

1) Se note 1, tabell 8.

1) See note 1, table 8.

folketellingen i 1960 gir en fordeling av hele den voksne befolkning etter alder og yrke. Tabell 11 viser den yrkesaktive befolkning på 60 år og over i 1960, sammenliknet med de av aldershjempensjonærene som var yrkesaktive i de siste 10 årene før pensjoneringen. Fordi tidligere yrkesaktive kvinner er så sterkt overrepresentert blant aldershjempensjonærene, har det liten mening å sammenlikne aldershjempensjonærene i alt med hele yrkesbefolkningen 60 år og eldre. Tabellen viser derfor bare fordelingene for menn og kvinner hver for seg.

Det går fram av tabellen at personer med yrker i gruppen teknisk, vitenskapelig, humanistisk arbeid, administrasjon, handels- og kontorarbeid var underrepresentert i aldershjem. Forskjellen var større for menn enn for kvinner. Menn med tidligere yrke innen industri, transport- og servicearbeid var overrepresentert i aldershjem, mens de med tidligere yrke innen jordbruk og andre yrker i primærnæringene var noe underrepresentert. Av de menn i alderen 60 år og over som var yrkesaktive i 1960, har mange dødd i perioden 1960 - 1977. Fordi dødeligheten er større for menn i industri-, anleggs- og transportarbeid enn for menn i andre yrker, vil andelen av den eldre befolkningen med bakgrunn i disse yrkesgrupper, være mindre i 1977 enn den var i 1960. Overrepresentasjonen av menn i industriyrker er derfor trolig større enn det som kommer fram i tabellen.

Bortsett fra en svak underrepresentasjon av kvinner i tekniske yrker mv. i aldershjem, var fordelingen etter yrke nokså lik for tidligere yrkesaktive kvinner i aldershjem, og yrkesaktive eldre kvinner i 1960.

Tabell 11. Menn og kvinner i aldershjem som var yrkesaktive i løpet av de siste 10 år før pensjoneringen, og yrkesaktive menn og kvinner 60 år og over ved folketellingen i 1960¹⁾, etter yrke. Prosent *Males and females in old-age homes who were employed during the last 10 years before retirement, and employed males and females 60 years and over in the 1960 population census¹⁾, by occupation. Per cent*

		Yrkesgruppe <i>Occupation</i>				
I alt <i>Total</i>		Teknisk, viten- skapelig, huma- nistisk arbeid, administrasjon, kontor- og handelsarbeid <i>Technical, phy- sical science, humanistic work, administrative executive work, clerical and sales work</i>	Jordbruks-, skogbruks, og fiske- riarbeid <i>Agricul- tural, forestry, fishing and related work</i>	Industri-, bygge- og anleggsarbeid <i>Manufacturing work etc.</i>	Transport- og service- arbeid <i>Transport, communi- cation and service work</i>	Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
TIDLIGERE YRKESAKTIVE ELDRE I ALDERSHJEM <i>PREVIOUSLY EMPLOYED PEOPLE IN OLD-AGE HOMES</i>						
Menn <i>Males</i>	100	9 (5-12) ²⁾	32 (26-38)	42 (36-48)	16 (12-20)	450
Kvinner <i>Females</i>	100	25 (20-30)	18 (14-22)	17 (13-21)	41 (35-47)	417
YRKESBEFOLKNINGEN 60 ÅR OG OVER I 1960 <i>EMPLOYED PERSONS 60 YEARS AND OVER IN 1960</i>						
Menn	100	19	37	35	9	143 762
Kvinner	100	31	14	15	40	38 799

1) Kilde: Folketelling 1960, Hefte III, tabell XI, s. 220. 2) Tallene i parentes angir det intervall som med 95 prosent sannsynlighet dekker det faktiske prosenttallet, det vil si det tallet en ville ha funnet ved en totaltelling.

1) Source: Population Census 1960, Volume III, table XI, p. 220. 2) The figures in parentheses show the intervals which cover the actual percentages with a probability of 95 per cent.

3.5. De eldres boligstandard

En god bolig er i seg selv en ressurs som øker de eldres muligheter til å klare seg hjemme. På den andre siden vet en, blant annet fra Byråets boforholdsundersøkelser, at det er nær sammenheng mellom boligstandard og boliginnehaverens inntekt. Boligstandard kan derfor også være en indikator på økonomiske ressurser mer generelt.

Alle i aldershjemsutvalget som hadde flyttet fra sin private bolig for mindre enn 7 år siden (det vil si i november 1970 eller seinere) ble stilt en del spørsmål om utstyr og eventuelle ulemper ved denne boligen. Opplysninger om bosatte etter boligens utstyr finnes i folketellingen 1970, men disse tabellene gir ikke fordeling etter alder. For å sammenlikne de eldre i aldershjem med andre eldre, har vi hentet data fra levekårsundersøkelsens utvalg av personer 67 år og over. I tabell 12 har vi også tatt med opplysningene for hele befolkningen.

De eldre i aldershjem hadde i stor utstrekning bodd i boliger som manglet enten WC, bad, telefon eller flere av disse godene. Forskjellene mellom eldre i aldershjem og hjemmeboende eldre er så stor at den ikke kan skyldes tilfeldigheter. Dessverre mangler opplysninger om boligens utstyr for en del hjemmeboende eldre.¹⁾ Av de som har gitt svar, var det omtrent 70 prosent som hadde eget WC og 62 prosent som hadde eget bad. Sammenliknet med hele befolkningen er det litt mindre andeler av hjemmeboende eldre som bor i boliger med bad eller WC, mens det er flere blant de eldre enn blant befolkningen ellers som har egen telefon. Blant de eldre i aldershjem var det langt færre som hadde bodd i boliger med WC, bad og telefon enn blant de hjemmeboende eldre.

1) Dette skyldes at disse opplysningene bare ble innhentet ved forbruksundersøkelsens intervju. For personer i levekårsundersøkelsen som falt fra ved forbruksundersøkelsen mangler en derfor opplysninger om bad/WC i boligen.

Tabell 12. Eldre i aldershjem som flyttet fra egen bolig i 1970 eller seinere, etter utstyr i deres tidligere bolig, hjemmeboende eldre 67 år og over¹⁾ og alle bosatte ved folketellingen i 1970²⁾, etter boligens utstyr. Prosent *People in old-age homes who moved from their own homes in 1970 or later, by equipment of their previous dwelling, people 67 years and over living at home¹⁾ and all occupants in the 1970 population and housing census²⁾, by equipment of the dwelling. Per cent*

Utstyr i tidligere/nåværende bolig <i>Equipment in previous/present dwelling</i>	Eldre i aldershjem <i>People in old-age homes</i>	Hjemmeboende eldre <i>Old people living at home</i>	Hele befolkningen 1970 <i>Population 1970</i>
<u>WC W.C.</u>			
I alt <i>Total</i>	100	100	100
Eget WC i boligen <i>W.C.</i>	51	60	73
Ikke eget WC <i>No W.C.</i>	48	26	27
Uoppgitt <i>Unknown</i>	1	13	0
<u>Bad Bath</u>			
I alt	100	100	100
Eget bad i boligen <i>Bath</i>	41	53	71
Ikke eget bad <i>No bath</i>	59	32	29
Uoppgitt	1	14	0
<u>Telefon Telephone</u>			
I alt	100	100	100
Egen telefon <i>Telephone of their own</i>	51	62	51
Adgang til telefon i huset <i>May use telephone of neighbours in the house</i>	16	12	49
Ikke telefon <i>No telephone</i>	24	25	
Uoppgitt	9	0	0
Tallet på personer <i>Number of respondents</i> ..	1 024	466	3 818 591

1) Kilde: Materiale fra Levekårsundersøkelsen 1973. 2) Kilde: Folketellingen 1970, Hefte V, tabellene 13-15.

1) Source: Data from the Survey on Level of Living 1973. 2) Source: Population and Housing Census 1970, Volume V, tables 13-15.

En dårlig utstyrt bolig kan være den direkte grunn til at en eldre mann eller kvinne velger, eller ikke ser annen utvei enn å flytte til aldershjem.

Som det vil gå fram av kapittel 4, var det ikke så mange som oppgav boligforhold som en viktig grunn til flytting, i alt 11 prosent. Selv blant de som bodde i en svært dårlig utstyrt bolig (mangler både bad, WC og telefon) var det bare 21 prosent som oppgav boligforhold som flyttegrunn. Dette henger sammen med at eldre mennesker ofte er svært nøysomme og vant til å klare seg uten moderne sanitærutstyr og andre bekvemmeligheter. I de tilfelle der de eldres barn eller folk fra helse- og sosialsektoren tar initiativ til å vurdere om de eldre har behov for å flytte til aldershjem, kan likevel dårlige boforhold være et viktig argument som taler for flytting, selv om de eldre selv ikke legger vekt på dette.

Eldre med lav boligstandard har oftere enn andre eldre små ressurser også på andre områder, f.eks. når det gjelder inntekt og formue. I den grad lav boligstandard er en indikator på svake økonomiske ressurser, viser tabell 12 at eldre med svake økonomiske ressurser har større sannsynlighet for å flytte til aldershjem enn eldre med gode økonomiske ressurser.

3.6. De eldres helse og førlighet

Tabell 13 viser hvordan de eldre i aldershjem er fordelt etter enkelte indikatorer for helse og førlighet, sammenliknet med hjemmeboende eldre. Ved sammenlikningen skal en være oppmerksom på at tallene for sykehusopphold for aldershjempensjonærene gjelder siste år før flytting til institusjon. Dette året er for mange aldershjempensjonærer preget av en akutt krise, både helsemessig og på andre områder. Vi må derfor regne med at andelen av aldershjempensjonærer som har opphold på sykehus, vanligvis er mindre enn den som kommer fram i tabell 13.

En betydelig del av aldershjempensjonærene hadde altså et sykehusopphold i tiden før de flyttet til aldershjem. Selv om helsetilstanden seinere kan ha blitt bedre, kan det å ha opplevd alvorlig sykdom fått den eldre til å vurdere flytting til aldershjem. Helse er en ressurs som kanskje blir tatt som en selvfølge så lenge den ikke svikter. Har en først opplevd en helsesvikt, blir denne selvfølgelige tilliten til egen helse rokket, slik at en stadig engster seg for å bli rammet igjen. I en slik situasjon kan flytting til institusjon framstå som tiltrekkende, fordi institusjonen kan gi hjelp hvis en skulle få behov for det.

Indikatoren på førlighet, evne til å gå trapper uten vanskeligheter, er mer direkte sammenliknbar i de to materialene. Her ser vi at flere av de eldre i aldershjem hadde nedsatt førlighet enn det som var tilfelle for hjemmeboende eldre. Flertallet i begge grupper var imidlertid etter egen vurdering i stand til å gå trapper uten vanskelighet.

Tabell 13. Eldre i aldershjem og hjemmeboende eldre 67 år og over¹⁾, etter sykehusopphold siste 12 måneder/førlighet til å gå trapper/syn/hørsel. Prosent *People in old-age homes and people 67 years and over living at home¹⁾, by incidents of hospitalization during the last 12 months/ability to walk stairs/sight/hearing. Per cent*

	Eldre i aldershjem <i>People in old-age homes</i>	Hjemmeboende eldre 67 år og over <i>67 years and over living at home</i>
Sykehusopphold siste 12 måneder før flytting til aldershjem/før intervju tidspunktet <i>Incidents of hospitalization during the last 12 months before moving to the old-age home/before the interview</i>		
I alt <i>Total</i>	100	100
Ja <i>Yes</i>	37	14
Nei <i>No</i>	60	85
Uoppgitt <i>Unknown</i>	3	0
Kan gå trapper uten vanskeligheter <i>Able to walk stairs without difficulties</i>		
I alt	100	100
Ja	60	71
Nei	40	28
Uoppgitt	1	0
Har lesesyn <i>Have reading sight</i>		
I alt	100	100
Ja	86	87
Nei	13	12
Uoppgitt	0	1
Hørsel <i>Hearing</i>		
I alt	100	100
Normal <i>Normal</i>	76	74
Dårlig <i>Poor</i>	12	23
Svært dårlig <i>Very poor</i>	11	3
Uoppgitt	1	0
Tallet på personer <i>Number of respondents</i> ..	1 502	466

1) Se note 1, tabell 8.

1) See note 1, table 8.

En undersøkelse av hjemmeboende og institusjonaliserte eldre i tre Hedmarkskommuner, viste at det var små forskjeller i generell fysisk helsetilstand mellom eldre i aldershjem og hjemmeboende eldre: 50 prosent av alderspensjonærene og 59 prosent av de hjemmeboende eldre hadde god helsetilstand etter en medisinsk vurdering. Også forskjellene i førlighet var relativt små, idet 72 prosent av de hjemmeboende og 59 prosent av aldershjempensjonærene hadde full førlighet.¹⁾

1) Nygård, Lars: Institusjon, helse og sosiale ressurser. Norsk gerontologisk institutt. Rapport nr. 1, 1975, kapittel 6.

Syn og hørsel er ressurser som i seg selv, hvis de svikter, kan gjøre de eldre avhengig av hjelp fra andre, eller i hvert fall kan gjøre det vanskelig for dem å klare seg alene. En kunne derfor vente at problemer med syn og hørsel var mer utbredt blant aldershjempensjonærer enn blant hjemmeboende eldre. Tabell 13 viser imidlertid at det var svært små forskjeller mellom aldershjempensjonærer og hjemmeboende eldre når det gjaldt andelen som hadde lesesyn. Det var litt flere som hadde sterkt nedsatt hørsel blant aldershjempensjonærene enn blant hjemmeboende eldre.

Sammenliknet med hjemmeboende eldre var det flere eldre i aldershjem som hadde nedsatt førlighet og sterkt nedsatt hørsel. Forskjellene er imidlertid ikke særlig store. Frafallet har vært stort blant aldershjempensjonærene med dårlig helse, men det samme gjelder også de hjemmeboende eldre. Dersom vi hadde oppnådd intervju med alle i de to utvalgene, ville vi fått flere med redusert helse/førlighet/syn/hørsel i begge materialene, men forskjellene ville antakelig ikke blitt noe større.

Av neste kapittel vil det gå fram at nettopp sviktende helse er det som av de fleste blir oppgitt som viktigste grunn til flytting til aldershjem. Tilsynelatende står dette litt i motsetning til de relativt små forskjellene som vi har funnet mellom aldershjempensjonærenes og de hjemmeboende eldres helse. Noe av forklaringen kan være at våre helseindikatorer er for grove og upresise. Men ofte vil det vel være slik at det er et akutt sykdomstilfelle som blir den utløsende årsak til flytting til aldershjem: Sykdommen blir en påminnelse om at den eldre i en slik situasjon er avhengig av å ha hjelp innen rekkevidde. Derfor velger den eldre å flytte til aldershjem, selv etter at sykdommen er overstått og helsa igjen er relativt god.

4. FLYTTINGEN TIL ALDERSHJEMMET

4.1. De eldres begrunnelse for flyttingen

Tabell 14 viser hva de eldre har oppgitt som viktigste grunner til at de flyttet til aldershjem. Hele 60 prosent har oppgitt dårlig helse som en av de viktigste grunnene til flytting. Videre var det 24 prosent som oppgav problemer med husarbeid, 22 prosent som syntes det var utrygt å bo alene og 16 prosent som oppgav at de flyttet fordi de ikke ønsket å ligge familien til byrde. Upraktisk bolig ble oppgitt som flyttegrunn av 11 prosent, og 46 prosent har oppgitt forskjellige andre grunner til flytting, hvorav noen er spesifisert i tabellen.

Tabell 14. Eldre i aldershjem etter de viktigste grunnene til at de flyttet til aldershjem. Prosent¹⁾
People in old-age homes by their most important reasons for moving to and old-age home.
Per cent¹⁾

Oppgitte grunner til flytting <i>Stated reasons for moving</i>	
Dårlig helse <i>Bad health</i>	60
Upraktisk bolig <i>Inconvenient dwelling</i>	11
Greide ikke husstell og matlaging <i>Could not manage cooking and housekeeping</i>	24
Fikk ikke hjemmehjelp <i>Did not get home-helper</i>	5
Utrygt å bo alene <i>Not safe to live alone</i>	22
Familien ville ikke la den eldre bo alene <i>The family of the old person did not want her or him to live alone</i>	8
Ønsket ikke å ligge familien til byrde <i>Did not want to be a burden to the family</i>	16
Ønsket kontakt med andre mennesker <i>Wanted contact with other people</i> ..	4
Vanskelig økonomi <i>Difficult economic situation</i>	1
Andre grunner <i>Other reasons</i>	28
Tallet på personer <i>Number of respondents</i>	1 502

1) Summen blir større enn 100 prosent fordi flere svar kunne oppgis.

1) *The total is more than 100 per cent, since the respondents were allowed to give more than one reason.*

Tabell 15 viser hva menn og kvinner i forskjellige aldersgrupper har oppgitt som viktigste grunner til at de flyttet til aldershjem. Dårlig helse var den grunn som ble oppgitt av flest i alle grupper. Blant kvinnene var det flere som oppgav dårlig helse som flyttegrunn i den yngste enn i de eldre aldersgruppene, mens en ikke fant noen slik forskjell for menns vedkommende. Andelen som oppgav problem med husarbeid som flyttegrunn var større i de eldste enn i de yngste aldersgruppene blant mennene: 19 prosent av de under 70 år og 45 prosent av de på 80 år og over oppgav problemer med husarbeid som flyttegrunn. Blant kvinnene var andelen som oppgav dette som flyttegrunn den samme i alle aldersgruppene. Både for menn og kvinner var andelen som oppgav ønske om større trygghet og hensyn til familien som flyttegrunn større i de eldste enn i de yngste aldersgruppene. Den yngste aldersgruppen, under 70 år ved flytting, har i større grad enn de andre oppgitt andre flyttegrunner enn dem vi hadde med i våre svarkategorier, og har oftere enn de andre oppgitt bare en flyttegrunn.

Tabell 15. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn og alder ved flytting/sykehusopphold siste år før flytting/boligstandard i tidligere bolig, etter de viktigste grunner til at de flyttet til aldershjem. Prosent¹⁾ *People in old-age homes in groups for sex and age at the time of moving/incidents of hospitalization during the last year before moving/standard of previous dwelling, by their most important reasons for moving to an old-age home. Per cent¹⁾*

	Oppgitte flyttegrunner <i>Stated reasons for moving</i>						Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
	Helse <i>Health</i>	Boligforhold <i>Housing conditions</i>	Husarbeid <i>House-keeping</i>	Trygghet <i>Safety</i>	Hensynet til familien <i>Family consideration</i>	Andre grunner <i>Other reasons</i>	
Alle personer <i>All persons</i>	60	11	29	22	24	33	1 502
Kjønn og alder ved flytting <i>Sex and age at the time of moving</i>							
Begge kjønn <i>Both sexes</i>							
Under 70 år <i>years</i>	62	8	23	16	13	41	302
70-79 år	62	15	28	25	22	32	628
80 år og over <i>years and over</i> ..	57	10	33	23	30	31	568
Menn <i>Males</i>							
Under 70 år	56	8	19	14	13	46	133
70-79 år	59	12	30	19	20	35	208
80 år og over	54	9	45	21	26	31	187
Kvinner <i>Females</i>							
Under 70 år	68	9	25	17	14	36	169
70-79 år	63	16	27	28	23	30	420
80 år og over	59	10	27	24	33	32	381
Opphold i sykehus eller annen helseinstitusjon siste år før flytting <i>Incidents of hospitalization during the last year before moving</i>							
Ja <i>Yes</i>	75	10	27	21	20	29	553
Nei <i>No</i>	51	12	30	23	25	35	910
Boligstandard i tidligere bolig <i>Standard of previous dwelling</i>							
Bra <i>Good</i>	59	5	32	24	26	33	352
Mindre bra <i>Fair</i>	57	10	30	24	24	38	213
Dårlig <i>Poor</i>	68	21	31	25	24	28	389
Ikke aktuelt (flyttet før 1970) <i>Not asked (moved before 1970)</i> ..	56	9	25	18	20	35	548

1) Se note 1, tabell 14.

1) See note 1, table 14.

Som en kunne vente, var det forholdsvis mange av de som hadde et sykehusopphold i året før de flyttet, som oppgav dårlig helse som flyttegrunn, hele 75 prosent, mot 51 prosent blant de som ikke hadde sykehusopphold.

På samme måte finner en at blant de som hadde dårlig standard i sin tidligere bolig (mangel på bad, WC og telefon i boligen), var det flere som oppgav upraktisk bolig som grunn til flytting enn

blant de som hadde noe bedre boligstandard. Selv blant de med dårligst boligstandard, var det likevel ikke mer enn 21 prosent som oppgav mangler ved boligen som en av de viktigste flyttegrunnene.

Nesten ingen av de eldre har oppgitt økonomiske problemer som grunn til flytting. Det ser således ut til at få, om noen, flytter til aldershjem av rein økonomisk nød. På den andre siden var det også svært få som oppgav ønske om kontakt med andre mennesker som flyttegrunn.

For det store flertallet synes situasjonen å være at de på grunn av høy alder og redusert helse i kortere eller lengre perioder har problemer med å utføre eller få utført enkelte av dagliglivets nødvendige aktiviteter og/eller er engstelige for å bli helt uten hjelp hvis helsen skulle reduseres ytterligere. For dem som er uten nære pårørende med overskott av tid og krefter, vil flytting til aldershjem være et alternativ som gir trygghet for at en får det daglige stell og at en kan få hjelp raskt i en krisesituasjon.

4.2. Forberedelser til flytting: Søknad om plass, ventetid og forhåndsopplysninger om forholdene i aldershjemmet

De eldre ble spurt om hvem som først hadde foreslått flytting til aldershjem og om hvem som hadde ordnet med å søke om plass. Svarfordelingene er vist i tabellene 16 og 17. Mens 43 prosent av de eldre selv hadde foreslått flytting, var det bare 25 prosent som selv hadde ordnet med å søke om plass. 29 prosent var først blitt foreslått av lege eller helsesøster/sosialkontor å flytte, og 20 prosent ble foreslått flytting av ektefelle, barn eller annen familie.

Andelen som selv hadde foreslått flytting var større blant de som var 80 år og eldre da de flyttet enn blant de som var yngre enn 80 år. Blant de som var under 70 år da de flyttet var det bare 32 prosent som selv tok initiativet til flytting, mens 35 prosent hadde flyttet etter forslag fra lege, helsesøster eller sosialkontor. Av de som hadde hatt et sykehusopphold det siste året før flyttingen til aldershjemmet, var det 31 prosent som selv hadde foreslått flytting, mens 43 prosent hadde flyttet etter forslag fra lege eller helsesøster/sosialkontor. Av de som ikke hadde vært på sykehus det året de flyttet, var det 50 prosent som flyttet på eget initiativ og 20 prosent som hadde flyttet etter forslag fra lege/helsesøster/sosialkontor.

Lege, helsesøster eller sosialkontor ordnet med søknad om plass for 41 prosent av de eldre, for 23 prosent ble dette ordnet av noen i familien, og 25 prosent oppgav at de selv hadde ordnet med søknad om plass. Når det gjelder de forskjellige grupper av eldre, viser tabell 17 at det var små forskjeller mellom kvinner og menn med hensyn til hvem som ordnet med å søke om plass. De som var under 70 år da de flyttet, oppgav oftere enn de som var eldre at lege/helsesøster/sosialkontor hadde søkt om plass for dem, og det samme gjaldt de som hadde et opphold i sykehus i det siste året før de flyttet.

Tabell 16. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder ved flytting/sykehusopphold siste år før flytting, etter hvem som først foreslo flytting til aldershjem. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age at the time of moving/incidents of hospitalization during the last year before moving, by which person first suggested moving to an old-age home. Per cent*

		Foreslo flytting til aldershjem <i>Suggested moving to an old-age home</i>						Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
		I alt <i>Total</i>	Den eldre selv <i>The old person himself/herself</i>	Ektefelle, barn eller annen familie <i>Spouse, children or other family</i>	Lege, helsesøster, sosialkontor <i>Physician, nurse, social care authorities</i>	Andre <i>Others</i>	Uoppgitt <i>Unknown</i>	
Alle personer	<i>All persons</i>	100	43	20	29	7	1	1 502
Kjønn	<i>Sex</i>							
Menn	<i>Males</i>	100	37	21	34	8	1	530
Kvinner	<i>Females</i>	100	47	19	26	7	2	972
Alder ved flytting	<i>Age at the time of moving</i>							
Under 70 år	<i>years</i>	100	32	14	35	13	2	302
70-79 år		100	44	18	31	7	1	628
80 år og over	<i>years and over</i>	100	48	24	21	6	2	568
Opphold i sykehus eller annen helseinstitusjon siste år før flytting	<i>Incidents of hospitalization during the last year before moving</i>							
Ja	<i>Yes</i>	100	31	16	43	9	1	553
Nei	<i>No</i>	100	50	21	20	7	1	910

Tabell 17. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder ved flytting/sykehusopphold siste år før flytting, etter hvem som ordnet med å søke om plass i aldershjem. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age at the time of moving/incidents of hospitalization during the last year before moving, by which person arranged for applying for admittance to the old-age home. Per cent*

	I alt Total	Hvem ordnet med å søke om plass Who applied for admittance					Tallet på personer Number of respondents
		Den eldres selv The old person himself/herself	Ektefelle, barn eller annen familie Spouse, children or other family	Lege, helseøster, sosialkontor Physician, nurse, social care authorities	Andre Others	Uoppgitt Unknown	
Alle personer <i>All persons</i>	100	25	23	41	10	2	1 502
Kjønn <i>Sex</i>							
Menn <i>Males</i>	100	24	19	46	10	2	530
Kvinner <i>Females</i>	100	25	25	40	9	1	972
Alder ved flytting <i>Age at the time of moving</i>							
Under 70 år <i>years</i>	100	17	18	50	16	1	302
70-79 år	100	30	20	42	7	1	628
80 år og over <i>years and over</i>	100	23	29	37	9	2	568
Opphold i sykehus eller annen helseinstitusjon siste år før flytting <i>Incidents of hospitalization during the last year before moving</i>							
Ja <i>Yes</i>	100	13	19	54	13	1	553
Nei <i>No</i>	100	32	25	34	8	2	910

For en eldre person som har søkt om plass i et aldershjem, enten bakgrunnen er en plutselig forverring av egen situasjon eller lengre tids overveielse av argumenter for og mot flytting, kan ventetiden, tiden som går fra søknaden blir sendt og til flyttingen blir et faktum, være en belastning. Unntatt fra dette er de som søker uten at de ønsker å flytte umiddelbart, men mer som en garanti for at de skal få plass når de får behov for det. Tabell 18 viser at 31 prosent av de eldre ventet under 1 måned før de fikk flytte, 30 prosent ventet fra 1 til 6 måneder. Relativt få ventet mer enn 6 måneder, i alt 21 prosent, mens 17 prosent ikke vet eller ikke husker hvor lang tid som gikk fra søknaden ble sendt og til de fikk flytte inn.

Tabell 18. Eldre i aldershjem i grupper for sykehusopphold siste år før flytting/bostedsstrøk/hvem som ordnet med å søke om plass, etter hvor lang tid det tok fra de søkte om plass til de flyttet til aldershjemmet. Prosent *People in old-age homes in groups for incidents of hospitalization during the last year before moving/residence area/person who applied for admittance, by lapse of time from applying for admittance to moving to the old-age home. Per cent*

	I alt Total	Ventetid fra tidspunkt for søknad om plass til innflytting i aldershjem Time between application for admittance and moving into the old-age home				Tallet på personer Number of respondents
		Under 1 måned month	1-6 måneder months	Mer enn 6 måneder More than 6 months	Vet ikke, husker ikke Don't know, don't remember	
Alle personer <i>All persons</i>	100	31	30	21	17	1 502
Opphold i sykehus eller annen helseinstitusjon siste år før flytting <i>Incidents of hospitalization during the last year before moving</i>						
Ja <i>Yes</i>	100	35	29	17	18	553
Nei <i>No</i>	100	28	32	25	16	910

Tabell 18 (forts.). Eldre i aldershjem i grupper for sykehusopphold siste år før flytting/bostedsstrøk/hvem som ordnet med å søke om plass, etter hvor lang tid det tok fra de søkte om plass til de flyttet til aldershjemmet. Prosent *People in old-age homes in groups for incidents of hospitalization during the last year before moving/residence area/person who applied for admittance, by lapse of time from applying for admittance to moving to the old-age home. Per cent*

	I alt	Ventetid fra tidspunkt for søknad om plass til innflytting i aldershjem					Tallet på personer
		Under 1 måned	1-6 måneder	Mer enn 6 måneder	Vet ikke, husker ikke	Uoppgitt	
Bostedsstrøk <i>Residence area</i>							
Oslo	100	22	20	44	14	-	143
Andre større og sentrale tettbygde kommuner <i>Other large and central densely populated municipalities</i>	100	30	30	26	13	1	148
Mellomstore og mindre sentrale tettbygde kommuner <i>Medium sized and less central densely populated municipalities</i>	100	30	33	20	18	1	739
Spredtbygde og lite sentrale kommuner <i>Sparsely populated and peripheral municipalities</i> ..	100	37	30	14	18	2	468
Hvem søkte om plass <i>Who applied for admittance</i>							
Den eldre selv <i>The old person himself/herself</i>	100	25	30	35	9	1	370
Familien <i>Family</i>	100	25	33	20	21	-	342
Lege <i>Physician</i>	100	40	27	13	19	0	315
Helsesøster eller sosialkontor <i>Nurse or social care authorities</i> ..	100	33	34	19	14	1	307
Andre <i>Others</i>	100	38	26	10	24	1	144

Tabell 19. Eldre i aldershjem i grupper for alder ved flytting/sykehusopphold siste år før flytting/bostedsstrøk/institusjonens størrelse, etter forhåndsopplysninger om forholdene ved aldershjemmet. Prosent *People in old-age homes in groups for age at the time of moving/incidents of hospitalization during the last year before moving/residence area/size of the old-age institution, by if and how they received information about the old-age home before moving there. Per cent*

		Opplysninger om forholdene i aldershjemmet før flytting				Tallet på personer	
		Information about the old-age home before moving				Number of respondents	
I alt Total	Selv besøkt aldershjemmet Personal visit to the old-age home	Opplysninger på annen måte Information by other means	Ingen opplysninger No infor- mation	Uopp- gitt Un- known			
Alle personer	All persons	100	34	23	42	2	1 502
Alder ved flytting							
Age at the time of moving							
Under 70 år	years	100	28	25	46	1	302
70-79 år		100	34	25	39	2	628
80 år og over	years and over	100	36	21	42	1	568
Opphold i sykehus eller annen helseinstitusjon siste år før flytting							
Incidents of hospitali- zation during the last year be- fore moving							
Ja	Yes	100	27	23	49	1	553
Nei	No	100	38	24	37	2	910
Bostedsstrøk							
Residence area							
Oslo		100	71	6	21	1	143
Andre større og sentrale tett- bygde kommuner	Other large and central densely populated municipalities	100	51	15	31	3	148
Mellomstore og mindre sentrale tettbygde kommuner	Medium sized and less central densely populated municipalities	100	28	25	46	1	739
Spredtbygde og lite sentrale kommuner	Sparsely populated and peripheral municipalities	100	26	29	44	2	468

Tabell 19 (forts.). Eldre i aldershjem i grupper for alder ved flytting/sykehusopphold siste år før flytting/bostedsstrøk/institusjonens størrelse, etter forhåndsopplysninger om forholdene ved aldershjemmet. Prosent *People in old-age homes in groups for age at the time of moving/incidents of hospitalization during the last year before moving/residence area/size of the old-age institution, by if and how they received information about the old-age home before moving there. Per cent*

	I alt	Opplysninger om forholdene i aldershjemmet før flytting				Tallet på personer
		Selv besøkt aldershjemmet	Opplysninger på annen måte	Ingen opplysninger	Uopp-gitt	
Institusjonens størrelse <i>Size of the institution</i>						
Under 20 plasser <i>beds</i>	100	27	25	46	1	416
20-39 plasser	100	31	26	41	2	780
40 plasser eller mer <i>beds or more</i>	100	51	13	35	1	296

De eldre ble spurt om de hadde oppsøkt institusjonen for å gjøre seg kjent med forholdene der før de flyttet. 34 prosent svarte bekreftende på dette. På spørsmål om hvorfor de ikke hadde besøkt institusjonen på forhånd, svarte 36 prosent av de som ikke hadde oppsøkt institusjonen at de kjente aldershjemmet av omtale, 11 prosent hadde vært for syke eller bodd for langt vekk, og 15 prosent sa at de ikke var blitt spurt og ikke selv hadde tenkt på muligheten. 21 prosent sa at de ikke hadde oppsøkt aldershjemmet på forhånd fordi de måtte ta plassen i alle fall, uansett hvordan forholdene i institusjonen var. Dette tyder på at for mange eldre er flytting til aldershjem det eneste alternativ de har i en vanskelig situasjon.

I tabell 19 er de eldre gruppert etter hvordan de har fått informasjon om forholdene i aldershjemmet før de flyttet. I tillegg til de 34 prosent som selv besøkte institusjonen, oppgav 23 prosent at de hadde fått informasjon på andre måter, for det meste via familie eller venner, men også fra styreren ved aldershjemmet eller fra annet personale i helse- og sosialsektoren. Hele 42 prosent oppgav imidlertid at de ikke fikk noen informasjon om forholdene ved aldershjemmet før de flyttet. Eldre som var under 70 år, eller hadde et sykehusopphold i det siste året før de flyttet, eller som flyttet til små institusjoner, har i mindre utstrekning enn andre grupper av eldre fått opplysninger om forholdene i institusjonen før de flyttet.

5. LEVEKAR FOR ELDRE I ALDERSHJEM

5.1. Innledning

Ved generelle levekårsundersøkelser tar en gjerne utgangspunkt i en modell der hvert individ har visse ressurser, som kan settes inn på forskjellige aktivitetsområder, eller arenaer, og brukes til å endre individets ressurser i neste omgang. Denne modellen er bygd på begrepet levetår slik det er definert av Titmuss, nemlig som: "... de ressurser i form av penger, eiendeler, kunnskaper, fysisk og psykisk energi, sosiale relasjoner, sikkerhet m.v. som individet disponerer over, og som individet kan bruke til å kontrollere og bevisst styre sin egen livssituasjon"¹⁾. Ressursene, eller levetårskomponentene, er ikke bare midler til å oppnå mål, men kan også være mål i seg selv.

Når en skal sammenlikne levetårene for forskjellige grupper, ønsker en ut fra definisjonen ovenfor å sammenlikne de forskjellige formene for ressurser som gruppene har til disposisjon. Ressursene må defineres slik at de blir målbare størrelser, det vil si at en må ha kriterier for hva som er mye eller lite av en ressur, eller for hva som er "gode" eller "dårlige" ressurser. Å sette opp idealer for hva som f.eks. er en god arbeidssituasjon eller gode boforhold er vanskelig å få til på en måte som de fleste kan være enige i. Utover tilfredsstillelse av visse minimumsbehov er hva som er f.eks. en god bolig, avhengig av den enkeltes preferanser. Da er det langt lettere å komme fram til enighet om hva som er "dårlige", ikke ønskedverdige, forhold med hensyn til boligforhold, arbeidsforhold og andre typer ressurser.

1) Titmuss, R. A.: Essays on the Welfare State, London, 1958.

Slike betraktninger, sammen med et ønske om å konsentrere seg om forhold som lar seg påvirke av politiske beslutninger, ligger bak både den svenske og den norske levekårsundersøkelsen.¹⁾ Listen over de levekårskomponentene som en på bakgrunn av dette valgte å konsentrere seg om i den norske undersøkelsen, omfatter:

Inntekt og økonomiske ressurser
 Sysselsetting/arbeidsforhold
 Oppvekstforhold
 Utdanning
 Helse
 Boforhold
 Fritid
 Familietilknytning
 Sosial kontakt
 Politiske ressurser

I prinsippet kan en beskrive levekårene til eldre i aldershjem ved hjelp av de samme komponentene. På hvilke måter skiller levekårene for eldre generelt og for institusjonaliserte eldre spesielt seg fra levekårene til andre grupper? Hvilken betydning har de biologiske aldersforandringene for individets nivå på forskjellige ressurskomponenter? Hvilken betydning har rollen som eldre i denne sammenhengen, det vil si de forventningene som er knyttet til det å være gammel?

Biologisk fører aldring til redusert motstandskraft mot en rekke sykdommer, og til redusert førlighet, som igjen kan disponere for skader og ulykker. Selv om de fleste eldre er forholdsvis friske, medfører alderdommen en mer labil helse, eller en økt sårbarhet overfor ytre påkjenninger. Helse og funksjonsevne blir derfor av særlig stor betydning for eldre menneskers velferd, og dermed også særlig viktig i en beskrivelse av eldres levekår.

Endringer i helsen er følger av biologiske aldersforandringer. Endringene i forhold til arbeid og sysselsetting som eldre gjennomgår, er derimot i første omgang konsekvenser av aldersrollen: Det forventes at en skal slutte i arbeid ved fylte 67 eller 70 år, i enkelte yrker tidligere. Levekårs-komponenten "sysselsetting/arbeidsforhold" blir derfor mindre relevant for eldre over pensjonsalderen. Spesielt blant eldre i institusjoner vil det være få yrkesaktive.

Også når det gjelder de andre levekårskomponentene medfører aldring, biologisk og sosialt, endringer: Inntekten blir redusert ved pensjoneringen, skillet mellom arbeid og fritid blir mer uklart, ektefelle, familie og venner dør, og økt sykkelighet og redusert førlighet gjør at det blir vanskelig både å opprettholde sosiale kontakter og etablere nye. Aldring medfører at ressursene som står til rådighet for den enkelte på de fleste områder blir mindre, og dermed blir også mulighetene til å kontrollere sin egen livssituasjon svekket.

De eldre som flytter til en institusjon, får i enda mindre grad enn andre eldre muligheter til å styre sin egen livssituasjon: Opptil tre fjerdedeler av inntekten deres går til å betale for oppholdet. Boligstandard og kosthold blir bestemt av den standarden institusjonen holder. Mange av de eldre er bevegelseshemmet, og i aldershjem som ligger avsides, blir også tilbudet av service med hensyn til legehjelp, fysikalsk behandling, bank- og butikktjenester osv. i stor utstrekning bestemt av hva institusjonen tilbyr de eldre. Av samme grunn blir også de eldres sosiale kontakter i stor grad begrenset til omgang med medpensjonærer og personale i institusjonen og til kontakt med de venner og slektninger som har tid og anledning til å oppsøke institusjonen. En kan kanskje uttrykke aldershjemspensjonærenes situasjon på denne måten: De blir tilbudt en "pakke" av varer og tjenester, som i seg selv kan være like bra eller bedre enn det de hadde til rådighet da de bodde hjemme. Men denne "pakken" består langt på vei av varer og tjenester som er "goder i seg selv", og ikke ressurser som den enkelte fritt disponerer over. Det er en "pakke" som en kan forbruke eller la være å forbruke, men godene som inngår i den kan ikke brukes av aldershjemspensjonærene som midler til "å kontrollere og bevisst styre sin egen livssituasjon".

Diskusjonen ovenfor konkluderte med at sammenliknet med en beskrivelse av levekårene i hele befolkningen, vil levekårskomponenten helse få større betydning og komponenten arbeid/sysselsetting få mindre betydning i en beskrivelse av levekårene for eldre i aldershjem. Komponenter fritid/daglige gjøremål får forholdsvis større betydning. Aldring medfører at nære familiemedlemmer og venner faller

1) For en mer utførlig diskusjon av referanserammer for levekårsundersøkelser, se Sten Johansson: Om levsnivåundersøkningen, Stockholm 1970.

fra, og pensjoneringen fører til at en mister den daglige kontakten med arbeidskamerater. Fordi aldersrollen på mange måter medfører tilbaketrekning og isolasjon, som igjen kan føre til økt sykelighet, blir omfanget av de eldres sosiale kontakter en sentral komponent i en beskrivelse av levekårene deres.

Et annet særtrekk ved eldre generelt og ved institusjonaliserte eldre spesielt, er at den fysiske og psykiske svekkelse som følger med alderen, medfører økt avhengighet av andre. Dette gjør at det blir viktig å se på hvilke begrensninger denne avhengigheten medfører for de eldres muligheter til å styre sin egen livssituasjon, eller med andre ord, å behandle mulighetene til å leve et selvstendig liv i og utenfor institusjonen som en egen levekårskomponent. En har valgt å samle en del tradisjonelle levekårskomponenter (boforhold, økonomiske og politiske ressurser) under denne felles betegnelsen for å få klart fram det særegne ved institusjonsbeboeres levekår.

Resten av dette kapitlet er en beskrivelse av levekårene for de eldre i aldershjem, bygd på betraktningene ovenfor.

5.2. Helse

5.2.1. De eldres vurdering av sin helse

Vi har tidligere sett (avsnitt 3.6) at de eldre i aldershjem i noe større utstrekning enn hjemmeboende eldre har nedsatt førlighet, men at det for øvrig, på grunnlag av det foreliggende materialet, er vanskelig å si noe sikkert om aldershjempensjonærenes helse sammenliknet med hjemmeboende eldres helse. Samtidig viser avsnitt 4.1 at 60 prosent av de eldre oppgav dårlig helse som en av de viktigste grunnene til at de flyttet til aldershjem. På spørsmål om hvordan de ville vurdere sin helse sammenliknet med andre på samme alder, svarte en tredjedel av de eldre i aldershjem at de hadde middels god helse for alderen, mens en fjerdedel mente de hadde dårligere helse enn andre på samme alder, og to femtedeler mente de hadde bedre helse enn andre.

Tabell 20. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/førlighet/selvhjulpelighet/syn/hørsel/mental tilstand, etter egen vurdering av helse. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age/mobility/capacity for self-care/sight/hearing/mental condition, by own judgement of their health. Per cent*

[illegible]

Tabell 20 (forts.). Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/førlighet/selvhjelpenhet/syn/hørsel/mental tilstand, etter egen vurdering av helse. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age/mobility/capacity for self-care/sight/hearing/mental condition, by own judgement of their health. Per cent*

		Vurdering av helse sammenliknet med andre på samme alder							Tallet på personer	
		I alt	Svært god	God	Middels god	Dårlig	Svært dårlig	Vet ikke	Uoppgitt	
Selvhjelpenhet Capacity for self-care										
Greier alle aktiviteter uten vansker Able to perform all activities without difficulties		100	20	34	32	13	1	1	-	612
Har vansker, men greier alle aktiviteter uten hjelp Having difficulties, but able to perform all activities without help .		100	11	33	31	23	1	2	-	217
Må ha hjelp til en eller flere aktiviteter Unable to perform one or more activities without help		100	5	21	36	28	8	1	1	663
Syn Sight										
Lesesynt Reading sight		100	13	29	34	20	3	1	0	1 295
Bare gangsyn Walking sight		100	8	26	30	26	8	2	-	167
Blind/nesten blind Blind/almost blind		100	11	14	27	37	9	3	-	35
Hørsel Hearing										
Hører talestemme Able to hear normal voice in all settings		100	13	28	33	21	4	1	0	1 140
Hører talestemme på tomannshånd Able to hear normal voice in a two persons conversation		100	7	31	36	20	3	2	1	180
Hører høy talestemme på tomannshånd Able to hear a loud voice in a two persons conversation		100	12	29	33	20	4	1	1	162
Helt døv Deaf		:	:	:	:	:	:	:	:	7
Mental tilstand Mental condition										
Helt åndsfrisk Unimpaired mental faculties		100	15	29	32	19	4	1	0	947
Noe alderdomssvekket Somewhat impaired mental faculties		100	9	27	37	23	4	1	0	302
Tydelige hukommelsesvansker Obviously impaired mental faculties		100	7	27	34	23	6	1	1	143
Svært uklar Senile		:	:	:	:	:	:	:	:	19
Psykiatrisk pasient Psychiatric patient		100	7	21	35	31	1	6	-	72

Tabell 20 viser at det var litt flere kvinner enn menn som mente de hadde dårlig helse sammenliknet med andre på samme alder. Dette er i samsvar med det som går fram av andre undersøkelser, nemlig at helseproblemer er mer vanlig for kvinner enn for menn (Levekårsundersøkelsen, NOU 1976: 28, s. 64-69; Helseundersøkelsen 1975, NOS A 894).

Disse undersøkelsene viser også at helseproblemer er mer vanlig blant eldre enn blant yngre personer. På bakgrunn av dette kan det kanskje virke overraskende at det var flere som mente de har dårlig helse blant de som var under 75 år, enn blant aldershjemspensjonærer som var 75 år eller eldre. Forklaringen på dette er trolig dels at sammenlikningsgrunnlaget varierer: Jo eldre en er, jo dårligere helse har andre på samme alder, og jo flere av de en pleier å sammenlikne seg med er døde. Men dels er det vel også slik at for de aller eldste er høy alder i seg selv en grunn til at de befinner seg i en institusjon, mens de som er yngre oftere må ha sviktende helse i tillegg for at flytting til institusjon skal bli aktuelt.

Alt i alt var det tre fjerdedeler av de eldre i aldershjem som mente at de hadde like god eller bedre helse enn andre på samme alder. En undersøkelse som gir et mer objektivt mål for eldres helse-tilstand (legevurdering av hvorvidt den eldre er plaget av en rekke spesifiserte symptomer), viste at

omtrent 85 prosent av eldre i aldershjem hadde god eller middels helsetilstand, og det samme gjaldt omtrent 90 prosent av de hjemmeboende eldre.¹⁾ Flertallet av de eldre i aldershjem har god helse både etter egen vurdering og vurdert av leger, og de har ikke vesentlig dårligere helse enn hjemmeboende eldre. Tallene tyder på at det er en viss sammenheng mellom andre mål for funksjonsevne og egen vurdering av helsen: Tabell 20 viser at det blant de eldre med best førlighet var 14 prosent som mente de hadde dårlig helse, mens hele 53 prosent av de med dårligst førlighet mente at de hadde dårlig helse sammenliknet med andre på samme alder. En liknende sammenheng finner en når det gjelder selvhjulpenhet og syn, om enn ikke fullt så sterk. Derimot finner en ingen sammenheng mellom hørsel og helse, og bare en svak sammenheng mellom mental tilstand (grad av alderdomssvekkelse) og helse.²⁾

De eldre i aldershjem må altså kunne sies å ha god helse, alderen tatt i betraktning. Dette forhindrer naturligvis ikke at mange av dem kan ha større eller mindre skavanker som de ser bort fra når de uttaler seg om sin helse, fordi de regner med at det er slikt som kommer med alderen. Likevel vil en relativt god helse være et viktig aktivum for den Eldres totale velferd. For det første innebærer god helse frihet fra de mer alvorlige plager og bekymringer som sykdom kan medføre. For det andre er god helse også en ressurs som gir den eldre viktige forutsetninger for å klare seg selv, og for å holde seg i aktivitet, både fysisk, psykisk og sosialt.

5.2.2. Førlighet

De eldre ble bedt om å oppgi om de kunne ferdes ute uten vansker og uten hjelp av andre. De som ikke kunne ferdes ute uten hjelp, ble spurt om de kunne ferdes inne uten hjelp. Ved å kombinere svarene på disse to spørsmålene, finner en at de fleste eldre kunne bevege seg ute uten vansker; dette gjaldt 58 prosent av utvalget. Ytterligere 13 prosent av aldershjempensjonærene kunne bevege seg utendørs uten hjelp, men hadde visse vansker med dette, og i alt 27 prosent måtte ha hjelp av andre hvis de skulle ut. De fleste av disse greide imidlertid å bevege seg inne uten hjelp. Dette gjaldt 19 prosent av alle aldershjempensjonærene, mens 7 prosent måtte ha hjelp til å bevege seg inne, og 1 prosent var permanent sengeliggende.

Tabell 21. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/syn/mental tilstand, etter førlighet. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age/sight/mental condition, by mobility.*
Per cent

		Førlighet <i>Mobility</i>						
		I alt	Beveger seg ute uten vansker	Beveger seg ute med vansker	Beveger seg inne uten hjelp	Må ha hjelp <i>Not able to walk without help</i>	Sengeliggende <i>Bed-fast</i>	Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
		<i>Total</i>	<i>Able to walk out-doors without difficulties</i>	<i>Able to walk out-doors only with difficulties</i>	<i>Able to walk in-doors without help</i>	<i>able to walk without help</i>	<i>Un-known</i>	
Alle personer	<i>All persons</i>	100	58	13	19	7	1	1 502
Kjønn	<i>Sex</i>							
Menn	<i>Males</i>	100	73	11	11	3	1	530
Kvinner	<i>Females</i>	100	50	14	24	9	1	972
Alder	<i>Age</i>							
Under 75 år	<i>years</i>	100	65	13	13	6	1	268
75-84 år	.....	100	62	12	19	6	1	791
85 år og over	<i>years and over</i>	100	48	15	25	9	1	439
Syn	<i>Sight</i>							
Lesesynt	<i>Reading sight</i>	100	62	13	18	6	1	1 295
Bare gangsyn	<i>Walking sight</i>	100	38	14	30	15	2	167
Blind/nesten blind	<i>Blind/almost blind</i>	100	26	11	26	29	6	35
Mental tilstand	<i>Mental condition</i>							
Helt åndsfrisk	<i>Unimpaired mental faculties</i>	100	61	12	19	6	1	947
Noe alderdomssvekket	<i>Somewhat impaired mental faculties</i>	100	53	15	22	9	1	302
Tydelige hukommelsesvansker	<i>Obviously impaired mental faculties</i> ..	100	50	13	22	12	1	143
Svært uklart	<i>Senile</i>	:	:	:	:	:	:	19
Psykiatrisk pasient	<i>Psychiatric patient</i>	100	63	19	18	-	-	72

1) Lars Nygård: Institusjon, helse og sosiale ressurser. Norsk gerontologisk institutt, Rapport nr. 1 - 1975, kapittel 6. 2) Førlighet og selvhjulpenhet er oppgitt av de eldre selv, mens syn, hørsel og mental tilstand er vurdert av styreren eller en annen av aldershjemets personale.

Ser en på menn og kvinner hver for seg, finner en at tre fjerdedeler av mennene kunne ferdes ute uten vansker, mens det bare var halvparten av de kvinnelige aldershjemspensjonærene som hadde så god førlighet. Tabell 21 viser videre at nedsatt førlighet forekom oftere blant de eldste, det vil si de som var 85 år og eldre, og at nedsatt førlighet forekom langt oftere blant eldre med dårlig syn enn blant eldre som hadde lesesynet i behold. Dårlig syn er jo i seg selv et hinder for den eldres mulighet til å bevege seg ute og inne uten hjelp. - Nedsatt førlighet var også mer utbredt blant de eldre som var noe alderdomssvekket enn blant de som var helt åndsfriske, men forskjellen var ikke særlig stor.

Nedsatt førlighet vil for alle være et hinder for å leve et selvstendig, aktivt liv. Eldre mennesker har kanskje vanskeligere for å overvinne slike hindringer. Den som har vansker med å ferdes utendørs, eller i det hele tatt ikke klarer det uten hjelp av andre, vil ofte bli sittende inne framfor å måtte belaste seg selv eller andre med en tur ut. På den andre siden vil eldre lettere enn yngre resignere og forsone seg med at en viss bevegelseshemming ikke er til å unngå når en kommer opp i årene. De fleste aldershjemspensjonærene har imidlertid ikke større bevegelseshemninger enn at de kan ferdes ute uten vansker. På grunnlag av tabell 20 kan en beregne at omkring halvparten av de eldre både har full førlighet og en helse som etter deres egen oppfatning er like god eller bedre enn det andre på samme alder har. Alle disse må trolig kunne sies å ha de helsemessige forutsetninger for en normal livsutfoldelse for alderen. I hvilken grad redusert førlighet og dårlig helse blir hindringer for de eldres livsutfoldelse, avhenger også av hvordan bygninger og omgivelser er utformet. Hvis det ikke er bygningsmessige hindringer mot å ta seg fram ved hjelp av rullestol eller gåstol, og lett atkomst ut, trenger ikke det å være avhengig av rullestol medføre en avgjørende begrensning av bevegelsesfriheten. Førlighet bør derfor ses i sammenheng med det fysiske miljø.

5.2.3. Selvhjulpenhet

For å få et mål på i hvilken grad aldershjemspensjonærene er avhengige av hjelp til personlig stell, ble det stilt spørsmål om eventuelle vansker eller behov for hjelp i forbindelse med spising, toalettbesøk, av- og påkledning, bading og kroppsvask og å gå trapper. Svarfordelingen i prosent er vist nedenfor:

Aktivitet	I alt	Greier seg selv uten spesielle vansker	Har vansker, men greier seg uten hjelp	Må ha hjelp	Uopp-gitt
Spise	100	94	3	2	1
Gå på WC	100	87	5	7	1
Kle av og på seg	100	82	7	10	1
Gå trapper	100	60	21	19	1
Bade og vaske seg	100	49	10	40	1

I tabell 22 har en kombinert svarene på disse spørsmålene til en indeks for selvhjulpenhet. Tabellen viser at 44 prosent av de eldre var avhengige av hjelp til en eller flere av de aktivitetene som inngår i indeksen. De andre klarte sitt personlige stell uten hjelp, men 14 prosent av aldershjemspensjonærene hadde vansker med å klare dette, selv om de ikke var avhengige av å få hjelp.

Tabell 22. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/førlighet/syn/mental tilstand, etter grad av selvhjulpenhet. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age/mobility/sight/mental condition, by capacity for self-care. Per cent*

		Grad av selvhjulpenhet når det gjelder å gå på WC, gå trapper, bade og vaske seg, kle av og på seg, spise <i>Capacity for self-care (ability to go to W.C., walk stairs, dress and undress, eat)</i>					Tallet på per- soner <i>Number of respon- dents</i>
		I alt <i>Total</i>	Greier alle ak- tiviteter uten vansker <i>Able to perform all ac- tivities without help</i>	Har vansker med en eller flere aktiviteter, men greier seg uten hjelp <i>Having difficulties with one or more activities, but able to perform without help</i>	Må ha hjelp til en eller flere ak- tiviteter <i>Unable to per- form one or more activi- ties without help</i>	Uoppgitt <i>Unknown</i>	
Alle personer	<i>All persons</i>	100	41	14	44	1	1 502
Kjønn	<i>Sex</i>						
Menn	<i>Males</i>	100	53	14	33	1	530
Kvinner	<i>Females</i>	100	34	15	50	1	972
Alder	<i>Age</i>						
Under 75 år	<i>years</i>	100	50	12	38	0	268
75-84 år	.....	100	43	15	42	1	791
85 år og over	<i>years and over</i>	100	32	15	52	0	439
Førlighet	<i>Mobility</i>						
Beveger seg ute uten vansker	<i>Able to walk outdoors without difficulties</i> ...	100	62	14	24	0	877
Beveger seg ute med vansker	<i>Able to walk outdoors only with difficulties</i> .	100	19	22	60	-	195
Beveger seg inne uten hjelp	<i>Able to walk indoors without help</i>	100	11	17	71	1	291
Må ha hjelp	<i>Not able to walk without help</i>	100	1	1	96	2	109
Sengeliggende	<i>Bedfast</i>	:	:	:	:	:	13
Syn	<i>Sight</i>						
Lesesyn	<i>Reading sight</i>	100	44	15	41	1	1 295
Bare gangsyn	<i>Walking sight</i>	100	23	15	62	-	167
Blind/nesten blind	<i>Blind/almost blind</i>	100	23	9	66	3	35
Mental tilstand	<i>Mental condition</i>						
Helt åndsfrisk	<i>Unimpaired mental faculties</i>	100	43	14	42	1	947
Noe alderdomssvekket	<i>Somewhat im- paired mental faculties</i>	100	34	16	50	-	302
Tydelige hukommelsesvansker	<i>Ob- viously impaired mental faculties</i>	100	32	12	55	1	143
Svært uklar	<i>Senile</i>	:	:	:	:	:	19
Psykiatrisk pasient	<i>Psychiatric patient</i>	100	53	15	32	-	72

Tabell 22 viser ellers at flere kvinner enn menn var avhengige av hjelp til personlig stell. En kan tenke seg at denne forskjellen har sammenheng med menns og kvinners ulike kjønnsroller: Mannsrollen innebærer generelt større uavhengighet, slik at det trolig oppleves mer belastende for en mann å bli avhengig av hjelp enn for en kvinne. Det meste av forskjellen mellom kjønnene når det gjelder selvhjulpenhet, kan imidlertid forklares ut fra forskjeller i førlighet. Med samme førlighet er andelene av menn og kvinner som må ha hjelp av andre like store, bortsett fra når det gjelder gruppen med best førlighet. Her var det litt flere kvinner enn menn som var avhengige av hjelp, men forskjellen er ikke statistisk signifikant. Andelen som må ha hjelp var større blant de eldste aldershjemspensjonærene enn blant de som var litt yngre (under 85 år). Som man kunne vente er det en klar

sammenheng mellom førlighet og selvhjelpenhet. Nesten alle de som måtte ha hjelp til å bevege seg innendørs, var også avhengige av hjelp til sitt personlige stell, mens tre fjerdedeler av de som kunne bevege seg ute uten vansker, også klarte seg uten hjelp til personlig stell. At så mange som en fjerdedel av de eldre med full førlighet oppgav at de måtte ha hjelp til en eller flere aktiviteter i forbindelse med personlig behov, kan skyldes at hjelp til bading i mange tilfelle blir krevd av institusjonen: Selv om de eldre kan klare å bade uten hjelp, mener institusjonen at dette innebærer risiko for skader. For den eldre blir situasjonen omtrent den samme i begge tilfelle: De kan ikke ta et bad uten at en av personalet er til stede.

5.2.4. Syn, hørsel og mental tilstand

Tabell 23 viser at det var små forskjeller mellom menn og kvinner når det gjaldt syn og hørsel. Som ventet var andelen som har lesesyn og god hørsel størst blant aldershjempensjonærer under 75 år, og minst blant de eldre på 85 år og over. Sammenhengen mellom alder og hørsel var sterkere enn sammenhengen mellom alder og syn.

Tabell 23. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder, etter syn og hørsel. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age, by sight and hearing. Per cent*

		Syn <i>Sight</i>					Hørsel <i>Hearing</i>				Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
		I alt <i>Total</i>	Lese-syn <i>Reading sight</i>	Bare gangsyn <i>Walking sight</i>	Blind/nesten blind <i>Blind/ almost blind</i>	Uopp-gitt <i>Un-known</i>	Hører vanlig tale-stemme <i>Able to hear normal voice in all settings</i>	Hører tale-stemme på to-manns-hånd <i>Able to hear normal or loud voice in a two-persons conversation</i>	Helt døv <i>Deaf</i>	Uopp-gitt	
Alle personer	<i>All persons</i> ..	100	86	11	2	0	76	23	1	1	1 502
Kjønn	<i>Sex</i>										
Menn	<i>Males</i>	100	88	9	3	0	74	25	-	1	530
Kvinner	<i>Females</i>	100	85	12	2	0	77	21	1	1	972
Alder	<i>Age</i>										
Under 75 år	<i>years</i>	100	90	7	3	-	89	10	1	0	268
75-84 år	.....	100	87	11	2	0	79	20	0	1	791
85 år og over	<i>years and over</i>	100	82	15	3	0	63	35	1	1	439

Både syn, hørsel og mental tilstand ble registrert ved spørsmål til styreren eller andre av personalet ved institusjonen. Styrerne ble bedt om å vurdere de eldres mentale tilstand. Svarfordelingen går fram av tabell 24. 63 prosent av aldershjempensjonærene ble karakterisert som helt åndsfriske, og ytterligere 20 prosent var etter styrernes vurdering ikke mer alderdomssvekket enn at de var fullt orientert om sine egne forhold. Videre hadde 10 prosent ifølge styrerne større hukommelsesvansker, mens 1 prosent ble karakterisert som svært uklar og svekket, og 5 prosent ble vurdert å være psykiatriske pasienter.

Tabell 24. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder, etter mental tilstand. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age, by mental condition. Per cent*

		Mental tilstand <i>Mental condition</i>							Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
	I alt <i>Total</i>	Helt åndsfrisk <i>Unimpaired mental faculties</i>	Noe aldersdoms-svekket <i>Somewhat impaired mental faculties</i>	Tydelige hukommelsesvansker <i>Obviously impaired mental faculties</i>	Svært uklart <i>Senile</i>	Psykiatrisk pasient <i>Psychiatric patient</i>	Uopp-gitt <i>Unknown</i>		
Alle personer <i>All persons</i>	100	63	20	10	1	5	1	1 502	
Kjønn <i>Sex</i>									
Menn <i>Males</i>	100	69	16	8	1	5	1	530	
Kvinner <i>Females</i>	100	60	22	10	2	5	1	972	
Alder <i>Age</i>									
Under 75 år <i>years</i>	100	68	9	4	0	18	1	268	
75-84 år	100	63	20	12	2	3	1	791	
85 år og over <i>years and over</i> ...	100	60	28	9	1	1	1	439	

Tabellen viser også at litt flere menn enn kvinner ble vurdert som helt åndsfriske, og at litt flere av de yngste (under 75 år) enn blant de eldste ble vurdert som helt åndsfriske. Blant aldershjemspensjonærer under 75 år ble 18 prosent karakterisert som psykiatriske pasienter, og blant pensjonærer under 70 år var andelen psykiatriske pasienter hele 28 prosent. Aldershjemmene har altså en del pensjonærer som er relativt unge og har psykiske lidelser. De som flytter til aldershjem før de er 70 år, ser ut til å være spesielt vanskelig stilt på flere områder. En har sett i avsnitt 5.2.1 at denne gruppen oftere enn de øvrige eldre vurderer sin helse som dårlig eller svært dårlig. Videre har to tredjedeler av pensjonærene under 70 år aldri vært gift, noe som blant annet innebærer at svært få av dem har egne barn. (Det samme gjelder bare en tredjedel av pensjonærene over 70 år.)

5.3. Arbeid og fritidsaktiviteter

5.3.1. Innledning

Rett og plikt til å arbeide påligger alle voksne samfunnsmedlemmer. De som har passert pensjonsalderen, er fritatt for arbeidspunkt, men har i hvert fall i prinsippet fortsatt rett til å arbeide dersom de ønsker det. De eldre møter ingen krav fra omgivelsene om å ta lønnet arbeid, og de fleste av dem ønsker vel heller ikke det. Men dette har vi ennå liten faktisk kunnskap om.

Det å være helt uten noen daglige forpliktelser til å gjøre en innsats, kan være en belastning for noen. I denne undersøkelsen har en prøvd å registrere i hvilken grad aldershjemspensjonærene tar del i det daglige arbeidet i institusjonen. En har ikke registrert hvordan personalet legger forholdene til rette, og heller ikke om de eldre ønsker å delta i noe av arbeidet i institusjonen. Når det gjelder lønnet arbeid har en derimot registrert både deltaking i og ønsker om arbeid.

Når en ikke lenger kan fylle dagene sine med arbeid, blir fritiden av desto større betydning. Hvilke muligheter har de eldre i aldershjem så til skapende og meningsfylte aktiviteter? Avsnitt 5.3 viser i hvilken grad aldershjemspensjonærene driver med hobbyarbeid og andre fritidssysler, og i hvilken grad de deltar i forskjellige arrangementer for pensjonærene. Dette vil bli sett i sammenheng med f.eks. pensjonærenes helse og det aktivitetstilbudet institusjonen gir.

5.3.2. Deltaking i det daglige arbeidet i aldershjemmet

"En som flytter til aldershjem bør få slippe å ha noe ansvar for strev med det daglige arbeidet i den store husholdningen som aldershjemmet utgjør." De fleste vil være enige i denne påstanden, men hva med de eldre som har lyst til å hjelpe til, de som vantrives hvis de ikke har noe nytting å gjøre? Kanskje enkelte av dem har lyst til å hjelpe til, men lar være å tilby sin hjelp fordi de vet at alle

venter at de skal overlate slikt til personalet? Og kanskje noen tilbyr seg å hjelpe til men ikke får lov, fordi personalet mener de gjør jobben raskere og bedre selv? Disse spørsmålene kan ikke besvares direkte ut fra denne undersøkelsen. Det en har registrert er hvor mange av aldershjemspensjonærene som faktisk hjalp til med å holde sitt eget rom i orden og med annet av det daglige arbeidet i aldershjemmet.

Tabell 25. Eldre som ikke er sengeliggende, sitter i rullestol eller er blinde, i grupper for kjønn/alder/egen vurdering av helse/førlighet/aldershjemmets størrelse, etter deltaking i det daglige arbeidet i aldershjemmet. Prosent *Old people who are not bedfast, using wheelchair or are blind, in groups for sex/age/judgement of own health/mobility/size of the institution, by participation in the daily work in the old-age home. Per cent*

	Andel som hjelper til med å hol- de rommet sitt i orden. Prosent <i>Percentage who helps tidying their own rooms</i>		Deltar i <i>Participate in</i>							Tallet på per- soner <i>Number of respon- dents</i>
		I alt ¹⁾ <i>Total</i> ¹⁾	Hage- arbeid <i>Garden work</i>	Kjøkken- arbeid <i>Kitchen work</i>	Inn- kjøp <i>Shop- ping</i>	Rein- gjøring <i>Clean- ing</i>	Ser- vering <i>Serving meals</i>	Annet <i>Other</i>	Ikke noe av det daglige arbeidet <i>Not in any kind of daily work</i>	
Alle personer <i>All persons</i>	53	106	3	3	2	3	1	9	85	1 410
Kjønn <i>Sex</i>										
Menn <i>Males</i>	37	109	6	2	5	1	1	10	84	502
Kvinner <i>Females</i> ...	62	105	1	3	1	4	1	9	86	908
Alder <i>Age</i>										
Under 75 år <i>years</i> .	58	122	8	8	5	8	4	14	75	255
75-84 år	54	105	2	2	2	2	1	9	87	745
85 år og over <i>years and over</i> ..	47	104	2	1	1	2	1	8	89	407
Egen vurdering av hel- se <i>Judgement of own health</i>										
Svært god <i>Very good</i>	65	111	7	3	3	6	4	13	75	177
God <i>Good</i>	56	109	3	3	3	3	1	10	86	405
Middels god <i>Average</i>	52	105	3	3	2	3	1	8	85	477
Dårlig <i>Bad</i>	47	104	1	2	1	1	1	7	91	284
Svært dårlig <i>Very bad</i>	28	104	2	-	2	2	-	13	85	46
Vet ikke <i>Don't know</i>	:	:	:	:	:	:	:	:	:	17
Førlighet <i>Mobility</i>										
Beveger seg ute uten vansker <i>Able to walk outdoors with- out difficulties</i> ...	59	111	5	4	4	4	2	12	80	863
Beveger seg ute med vansker <i>Able to walk outdoors only with difficulties</i> ..	50	103	1	1	-	2	1	7	91	186
Beveger seg inne uten hjelp <i>Able to walk indoors without help</i>	46	101	-	1	-	1	-	4	95	275
Må ha hjelp <i>Not able to walk with- out help</i>	15	100	-	-	-	-	-	1	99	72
Aldershjemmets stør- relse <i>Size of the institution</i>										
Under 20 plasser <i>beds</i>	51	110	4	5	2	4	2	7	85	389
20-39 plasser	50	107	3	2	2	3	2	7	88	728
40 plasser og flere <i>beds and more</i> ...	63	102	0	1	2	1	-	18	80	284

1) Summen blir større enn 100 prosent, fordi en person kan delta i flere aktiviteter.

1) The total is more than 100 per cent, since a person can take part in more than one activity.

Tabell 25 viser at vel halvparten av de eldre hjalp til med å holde sitt eget rom i orden, men bare 15 prosent av dem hjalp til med annet daglig arbeid i institusjonen.¹⁾ Langt flere kvinner enn menn oppgav at de hjelper til med å holde rommet sitt i orden, mens det var liten forskjell mellom kvinner og menn når det gjaldt hvor mange som hjelper til med annet arbeid. En fjerdedel av de som var under 75 år deltok i det daglige arbeidet i institusjonen, mens bare vel 10 prosent i de eldre aldersgrupper deltok.

Som ventet var det de yngste med god helse og førlighet som oftest deltok i det daglige arbeid på institusjonen.

Også blant de som synes de har svært god helse, var det en fjerdedel som oppgav at de deltok i det daglige arbeidet i aldershjemmet. 10-15 prosent av de øvrige deltok i arbeidet. Andelen som deltok i det daglige arbeidet varierer også med førlighet: En femtedel av de med full førlighet deltok, mens ingen av de som måtte ha hjelp til å bevege seg, deltok i det daglige arbeidet i institusjonen.

Institusjonens størrelse ser ikke ut til å ha noen sammenheng med hvor mange av de eldre som deltok i det daglige arbeidet. Ser en bare på de aktivitetene som de eldre ble spurt spesielt om, var det flere som deltok i disse i de små aldershjemmene enn i de mellomstore og store. Tar en også med de aktivitetene som ikke ble nevnt spesielt i spørreskjemaet, var det flere som deltok i disse ved store aldershjem. Forskjellene var imidlertid ikke særlig store.

Hovedinntrykket er at bare en liten del av aldershjempensjonærene var med på det daglige arbeidet i institusjonen, når en ser bort fra det å holde sitt eget rom i orden. Mange flere hadde helse og førlighet til å være med på lettere husarbeid og annet småarbeid i institusjonen. Det er altså ikke bare sviktende helse som er bakgrunnen for de eldres manglende deltaking i institusjonens arbeid.

5.3.3. Deltaking i lønnet arbeid og ønsker om arbeid

Svært få av de eldre i aldershjem, 2 prosent, hadde lønnet arbeid. Det var små forskjeller mellom menn og kvinner, mellom forskjellige aldersgrupper, mellom personer med god og dårlig helse og førlighet og fra forskjellige typer bostedsstrøk når det gjaldt andelen som hadde lønnet arbeid. Som det går fram av tabell 26 var det også relativt få som ønsket lønnet arbeid, bare 5 prosent av alle eldre som ble spurt. 10 prosent sa at de nok kunne ønske seg arbeid, men at helsa var for dårlig. Når det gjaldt ønske om arbeid, var imidlertid variasjonen mellom de forskjellige gruppene større: Flere menn enn kvinner ønsker arbeid. Av de som var yngre enn 75 år var det langt flere som ønsket arbeid enn blant de som var 75 år og eldre, selv om mange av de yngste tok forbehold om at helsa var for dårlig. Forskjellene mellom eldre med god og dårlig helse og mellom eldre med full og nedsatt førlighet var ikke så store når det gjaldt ønske om arbeid. Dette kan tyde på at det i en viss utstrekning er normene for hvem som bør arbeide (menn som er under 70 år) og hvem som ikke bør arbeide (alle som er over 70 år) som påvirker de eldres svar på spørsmålet om de ønsker arbeid. Tabellen viser også en viss sammenheng mellom bostedsstrøk og ønske om arbeid: Svært få av aldershjempensjonærene i Oslo ønsket lønnet arbeid (5 prosent medregnet de som ønsket arbeid, men hadde for dårlig helse), mens en femtedel av aldershjempensjonærene i spredtbygde og lite sentrale kommuner ønsket arbeid.

Svarene på et spørsmål av typen "ville De gjerne ha hatt lønnet arbeid hvis det hadde vært mulig å skaffe noe som passet?", er alltid vanskelig å vurdere, fordi svarpersonene skal oppgi hva de ville ha gjort i en tenkt situasjon. En vet ikke i hvilken grad intervjupersonene tar hensyn til de foreliggende alternativer, i dette tilfelle mulighetene til å skaffe passende arbeid og egen evne til å klare et arbeid.

Siden det var så få av aldershjempensjonærene som har lønnet arbeid, er det ikke mulig å gi noen nærmere analyse av hva slags arbeid de hadde, hvor mye de arbeidet og hva de fikk i lønn. De fleste av de 32 personene som hadde arbeid, arbeidet i institusjonen. 18 av dem arbeidet under 20 timer pr. uke og 14 arbeidet 20 timer eller mer pr. uke.

1) 92 eldre som var sterkt handikappet er ikke stilt spørsmålene om arbeid, og er holdt utenfor i beregningen av andelen som deltar i ulike former for arbeid.

Tabell 26. Eldre som ikke er sengeliggende, sitter i rullestol eller er blinde, i grupper for kjønn/ alder/egen vurdering av helse/førlighet/bostedsstrøk, etter deltaking i eller ønske om lønnet arbeid. Prosent *Old people who are not bedfast, using wheelchair or are blind, in groups for sex/age/judgement of own health/mobility/residence area, by participation in paid work or whether they want paid work. Per cent*

		I alt <i>Total</i>	Har lønnet arbeid <i>Have paid work</i>	Har ikke lønnet arbeid <i>Do not have paid work</i>			Uoppgitt <i>Unknown</i>	Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
				Ønsker arbeid <i>Want work</i>	Ønsker men for dårlig helse <i>Want work, but health not good enough</i>	Ønsker ikke arbeid <i>Do not want work</i>		
Alle personer	<i>All persons</i>	100	2	5	10	78	4	1 410
Kjønn	<i>Sex</i>							
Menn	<i>Males</i>	100	2	10	14	71	4	502
Kvinner	<i>Females</i>	100	2	3	8	83	4	908
Alder	<i>Age</i>							
Under 75 år	<i>years</i>	100	4	14	20	58	4	255
75-84 år		100	2	5	9	80	4	745
85 år og over	<i>years and over</i>	100	2	1	6	87	4	407
Egen vurdering av helse	<i>Judgement of own health</i>							
Svært god	<i>Very good</i>	100	3	10	5	79	3	177
God	<i>Good</i>	100	3	7	6	80	5	405
Middels god	<i>Average</i>	100	2	4	11	78	4	477
Dårlig	<i>Bad</i>	100	1	2	16	78	3	284
Svært dårlig	<i>Very bad</i>	100	2	9	20	63	7	46
Vet ikke	<i>Don't know</i>	:	:	:	:	:	:	17
Førlighet	<i>Mobility</i>							
Beveger seg ute uten vansker	<i>Able to walk outdoors without difficulties</i>	100	3	8	10	77	3	863
Beveger seg ute med vansker	<i>Able to walk outdoors only with difficulties</i>	100	3	3	12	78	4	186
Beveger seg inne uten hjelp	<i>Able to walk indoors without help</i>	100	1	2	10	83	5	275
Må ha hjelp	<i>Not able to walk without help</i>	100	-	-	13	75	12	72
Bostedsstrøk	<i>Residence area</i>							
Oslo		100	1	2	3	93	1	141
Andre større og sentrale tettbygde kommuner	<i>Other large and central densely populated municipalities</i>	100	-	1	14	82	2	140
Mellomstore og mindre sentrale tettbygde kommuner	<i>Medium sized and less central densely populated municipalities</i>	100	3	6	10	77	5	688
Spredtbygde og lite sentrale kommuner	<i>Sparsely populated and peripheral municipalities</i>	100	3	8	12	74	4	438

5.3.4. Deltaking i hobbyvirksomhet

Tabell 27 er laget på grunnlag av svarene på to spørsmål, et om de eldre driver med håndarbeid eller hobbyvirksomhet generelt, og et spørsmål om de eldre deltar i organisert hobbyvirksomhet eller arbeidsterapi. Tabellen viser at 23 prosent av de eldre deltok i organisert hobbyvirksomhet (eventuelt også i uorganisert), og omtrent like mange, 26 prosent, drev med håndarbeid eller hobbyvirksomhet på egen hånd, men deltok ikke i organisert virksomhet. Nesten halvparten av aldershjemspensjonærene, 45 prosent, drev ikke med håndarbeid eller hobbyvirksomhet i det hele tatt, hverken organisert eller uorganisert.

Tabell 27. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/egen vurdering av helse/institusjonens tilbud, etter deltaking i organisert og uorganisert hobbyvirksomhet. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age/judgement of own health/the institution's frequency of arranging hobby activities, by participation in organized and unorganized hobby activities.*
Per cent

	I alt Total	Deltar i <i>Participate in</i>			Uopp- gitt personer Un- Number of known respondents	Tallet på personer
		Organisert og/eller hobbyvirksomhet <i>Organized and/or unorganized hobby activities</i>	Uorganisert hobbyvirksomhet <i>Unorganized hobby activities</i>	Deltar ikke i hobbyvirksomhet <i>Do not participate in hobby activities</i>		
Alle personer <i>All persons</i>	100	23	26	45	6	1 502
Kjønn <i>Sex</i>						
Menn <i>Males</i>	100	16	11	65	8	530
Kvinner <i>Females</i>	100	28	34	35	4	972
Alder <i>Age</i>						
Under 75 år <i>years</i>	100	27	27	43	3	268
75-84 år	100	24	25	44	6	791
85 år og over <i>years and over</i>	100	20	26	48	6	439
Egen vurdering av helse <i>Judgement of own health</i>						
Svært god <i>Very good</i> ..	100	29	24	40	7	182
God <i>Good</i>	100	23	29	43	5	420
Middels god <i>Average</i> ..	100	25	27	43	5	504
Dårlig <i>Bad</i>	100	18	25	50	7	315
Svært dårlig <i>Very bad</i>	100	21	9	70	2	58
Vet ikke <i>Don't know</i> ..	:	:	:	:	:	18
Institusjonen driver organisert hobbyvirk- somhet <i>The institution arranges organized hobby activities</i>						
Hver dag <i>Every day</i> ...	100	31	23	41	5	389
2-3 ganger i uken <i>2-3 times a week</i>	100	33	23	40	4	383
1 gang i uken <i>Once a week</i>	100	32	19	46	3	211
Sjeldnere enn 1 gang i uken <i>Not as often as once a week</i>	100	9	30	59	2	126
Ingen organisert hobby- virksomhet <i>No orga- nized hobby activities</i>	100	6	34	50	11	389

Det var betydelige forskjeller mellom menn og kvinner når det gjaldt deltaking i hobbyvirksomhet. Vel 60 prosent av kvinnene deltok, mens under 30 prosent av mennene drev organisert eller uorganisert hobbyvirksomhet. Noe av forklaringen på dette er nok at mye av det som tilbys av hobbyvirksomhet, er tradisjonelle kvinnelige sysler som veving, søm og strikking. Halvparten av institusjonene i utvalget, med omtrent 40 prosent av de eldre, mangler eget rom for hobbyvirksomhet. En har ikke spurt spesielt om dette, men det er grunn til å tro at bare de færreste institusjonene har lokaler for mer mannlige sysler, som snekring, metallsløyd og liknende.

Forskjellene mellom eldre i ulike aldersgrupper var ikke så store med hensyn til deltaking i hobbyvirksomhet. Forskjellen mellom menn og kvinner var langt større. Det var relativt sett litt færre av de aller eldste som deltok i organisert hobbyvirksomhet, men ingen forskjell mellom aldersgruppene når det gjaldt uorganisert hobbyvirksomhet.

En finner også en sammenheng mellom helse og hobbyaktivitet: Andelen som deltok i organisert hobbyvirksomhet var størst blant de eldre som hadde best helse, mens andelen som drev med uorganisert hobbyvirksomhet ikke ser ut til å være avhengig av helsetilstand.

Som en kunne vente var andelen av eldre som deltok i organisert hobbyvirksomhet større i institusjoner som arrangerte slik virksomhet en gang i uken eller oftere, enn i institusjoner som arrangerte hobbyvirksomheter sjeldnere. Men selv i institusjoner som drev hobbyvirksomhet hver uke, var det ikke mer enn en tredjedel av de eldre som deltok i virksomheten. Også i slike institusjoner var det over 40 prosent av de eldre som ikke deltok i noen form for håndarbeid eller hobbyvirksomhet. Deltaking i slike aktiviteter er selvsagt frivillig. Når såpass få velger å delta, kan det skyldes at tilbudet av aktiviteter er for snevert, slik at mange, spesielt kanskje blant de mannlige pensjonærene, ikke får tilbud om noe som er interessant og meningsfylt for dem.

5.3.5. Daglige fritidsaktiviteter

Etter å ha svart på spørsmål om de drev med håndarbeid eller hobbyvirksomhet, ble de eldre spurt om hva de ellers gjorde om dagen. Omtrent 70 prosent av de eldre sa at de hører radio, leser og prater, nesten 60 prosent ser på fjernsyn og 45 prosent av de eldre tar en spasertur.

Menn deltok i disse aktivitetene i litt større utstrekning enn kvinner, spesielt var det flere menn enn kvinner som tok en daglig spasertur. Bortsett fra når det gjelder lesing, ser en at de yngste, det vil si de under 75 år, deltok i litt større utstrekning enn de noe eldre.

Andelen som hører på radio var større blant de som hadde dårlig syn enn blant de som hadde lesesyn. Ellers var de som hadde lesesyn aktive i større grad enn de som ikke hadde lesesyn. Tabellen viser at de eldre som hadde bra hørsel og førlighet i større utstrekning hører radio, ser fjernsyn, leser, prater og spaserer enn de eldre som hadde nedsatt hørsel og førlighet. Fysisk svekkelse fører som rimelig er til at mulighetene for fritidsutfoldelse reduseres i betydelig grad.

Tabell 28. Andel av eldre som daglig driver ulike aktiviteter, i grupper for kjønn/alder/syn/hørsel/førlighet. Prosent *Percentage of old people who daily perform different activities, in groups for sex/age/sight/hearing/mobility*

		Aktivitet <i>Activity</i>				Tallet på per- soner <i>Number of res- pondents</i>	
		Hører radio <i>Liste- ning to the radio</i>	Ser på fjernsyn <i>Watching TV</i>	Leser <i>Reading</i>	Prater <i>Talking</i>	Spa- serer <i>Take a walk</i>	
Alle personer	<i>All persons</i>	70	57	69	68	45	1 502
Kjønn	<i>Sex</i>						
Menn	<i>Males</i>	72	65	70	69	58	530
Kvinner	<i>Females</i>	69	53	68	67	38	972
Alder	<i>Age</i>						
Under 75 år	<i>years</i>	72	61	61	70	47	268
75-84 år		71	61	70	71	47	791
85 år og over	<i>years and over</i>	68	48	70	60	40	439
Syn	<i>Sight</i>						
Lesesyn	<i>Reading sight</i>	69	61	75	68	48	1 295
Bare gangsyn	<i>Walking sight</i>	74	32	31	62	31	167
Blind/nesten blind	<i>Blind/almost blind</i>	83	20	23	74	20	35
Hørsel	<i>Hearing</i>						
Hører talestemme	<i>Able to hear normal voice in all settings</i>	72	58	69	70	46	1 140
Hører talestemme på tomannshånd	<i>Able to hear normal voice in a two persons conversation</i>	71	53	69	62	42	180
Hører høy talestemme på tomannshånd	<i>Able to hear loud voice in a two persons conversation</i>	61	51	69	59	41	162
Helt døv	<i>Deaf</i>	:	:	:	:	:	7
Førlighet	<i>Mobility</i>						
Beveger seg ute uten vansker	<i>Able to walk out- doors without difficulties</i>	71	65	74	69	64	877
Beveger seg ute med vansker	<i>Able to walk out- doors only with difficulties</i>	69	48	70	69	23	195
Beveger seg inne uten hjelp	<i>Able to walk in- doors without help</i>	69	49	60	63	20	291
Må ha hjelp	<i>Not able to walk without help</i>	74	36	54	66	4	109
Sengeliggende	<i>Bedfast</i>	:	:	:	:	:	13

5.3.6. Deltaking i andakter for pensjonærene

Ved alle aldershjemmene i utvalget ble det arrangert andakt flere ganger i året, og i de fleste av dem så ofte som hver uke. Tabell 29 viser at vel 40 prosent av aldershjempensjonærene deltok i andakter hver uke, og ytterligere vel 20 prosent deltok annenhver uke. 15 prosent av de eldre oppgav at de sjelden eller aldri deltok i andakter. Andelen som ikke deltok i andakter var omtrent like stor uansett hvor ofte institusjonen arrangerte andakter. Kryssfordelingen mellom deltaking i andakter og arrangering av andakter viser at 50-70 prosent av de eldre deltok i andakt hver gang det blir arrangert.

Kvinner deltok oftere i andakter enn menn: Omtrent en fjerdedel av de mannlige pensjonærene deltok aldri i andakter, mens dette var tilfelle for bare en tiendedel av kvinnene i aldershjem. Tabellen viser også at de eldste av aldershjempensjonærene deltok oftere i andakter enn de yngste.

Tabell 29 viser en nær sammenheng mellom aktivitetsnivå og deltaking i andakter. Av de eldre med høyt aktivitetsnivå deltok nesten 80 prosent i andakter hver eller annenhver uke, og bare 6 prosent deltok aldri i andakter. Blant de eldre med lavt aktivitetsnivå var det vel 50 prosent som deltok i andakter hver eller annenhver uke, og 23 prosent som oppgav at de sjelden eller aldri deltok i andakter. Dette er kanskje ikke så overraskende. De fleste undersøkelser om deltaking i foreningsliv og andre fritidsaktiviteter viser at høy aktivitet på ett område ofte opptrer sammen med høy aktivitet på andre områder. For eldre i aldershjem vil både hyppig deltaking i andakter og høy aktivitet på andre områder innebære at de har tilpasset seg institusjonen og godtatt det aktivitetstilbud den har.

Tabell 29. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/aktivitetsnivå/bostedsstrøk/institusjonens tilbud, etter deltaking i andakter. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age/level of activity/residence area/the institution's frequency of arranging devotions, by participation in devotions. Per cent*

		Deltar i andakt <i>Participate in devotion</i>					Deltar aldri, eller sjeldnere enn 1 gang i året <i>Never, or less than once a year</i>		Tallet på per- soner <i>Number of res- pondents</i>	
		I alt <i>Total</i>	Hver uke <i>Every week</i>	Annen- hver uke <i>Every other week</i>	Hver måned <i>Every month</i>	Flere ganger i året <i>Several times a year</i>	En gang i året <i>Once a year</i>	Uopp- gitt <i>Un- known</i>		
Alle personer	<i>All persons</i>	100	43	22	7	9	1	15	3	1 502
Kjønn	<i>Sex</i>									
Menn	<i>Males</i>	100	32	21	7	12	2	24	2	530
Kvinner	<i>Females</i>	100	49	22	7	8	0	11	3	972
Alder	<i>Age</i>									
Under 75 år	<i>years</i>	100	31	25	9	13	1	18	3	268
75-84 år		100	43	23	6	10	1	15	3	791
85 år og over	<i>years and over</i>	100	51	19	8	6	1	14	2	439
Aktivitetsnivå	<i>Level of activity</i>									
Høyt	<i>High</i>	100	56	23	6	8	0	6	0	237
Middels	<i>Medium</i>	100	46	24	8	8	1	12	2	731
Lavt	<i>Low</i>	100	34	18	7	12	1	23	5	534
Bostedsstrøk	<i>Residence area</i>									
Oslo		100	43	5	15	5	1	30	2	143
Andre og større og sentrale tettbygde kommuner	<i>Other large and central densely populated municipalities</i>	100	44	24	5	7	-	18	2	148
Mellomstore og mindre sentrale tettbygde kommuner	<i>Medium sized and less central densely populated municipalities</i>	100	51	21	5	5	1	15	3	739
Spredtbygde og lite sentrale kommuner	<i>Sparsely populated and peripheral municipalities</i>	100	31	28	9	18	2	11	3	468
Institusjonen arrangerer andakter	<i>The institution arranges devotions</i>									
Hver uke	<i>Every week</i>	100	59	15	4	3	0	15	3	1 021
Annenhver uke	<i>Every other week</i>	100	14	56	6	6	2	15	1	289
Hver måned	<i>Every month</i>	100	2	7	42	28	-	16	5	93
Flere ganger i året	<i>Several times a year</i>	100	4	4	7	59	5	18	2	95

En har også sett på deltaking i andakter for eldre i forskjellige bostedsstrøk. Fordelingen her er et resultat av variasjon i tilbudet og i de eldres interesse for andakter. I spredtbygde kommuner var det vel 30 prosent av aldershjempensjonærene som deltok i andakter hver uke, mens det i mer tettbygde kommuner var mellom 40 og 50 prosent av aldershjempensjonærene som deltok så ofte. Ser en på andelen som aldri deltok i andakter, var den størst blant aldershjempensjonærene i Oslo, hele 30 prosent, og bare 11 prosent blant aldershjempensjonærene i spredtbygde kommuner.

5.3.7. Deltaking i andre tiltak arrangert for pensjonærene

I tillegg til spørsmålet om deltaking i andakter ble de eldre spurt om de noen gang deltok i andre arrangement for pensjonærene, nærmere bestemt foredrag, studiegrupper, hyggekvelder, underholdning av folk utenfra institusjonen, filmframvisning, dans og utflukter. Tilsvarende spørsmål ble stilt til styrerne. Mens alle institusjonene oppgir at andakt ble arrangert flere ganger i året, var det 28 prosent av institusjonene som arrangerte foredrag én gang i året eller oftere, 3 prosent som arrangerte studiegrupper, over 90 prosent arrangerte hyggekvelder, alle institusjonene unntatt én arrangerte underholdning av folk utenfra, omtrent 60 prosent arrangerte filmframvisning, 18 prosent arrangerte dans og 95 prosent av institusjonene arrangerte utflukter for pensjonærene en eller flere ganger i året. Et typisk aldershjem kan sies å arrangere andakt hver uke, hyggekvelder annenhver måned, underholdning av folk utenfra nesten like ofte og utflukter for pensjonærene et par ganger i året. De andre aktivitetene arrangeres sjelden.

Tabell 30. Eldre i aldershjem med ulikt tilbud av arrangementer for pensjonærene, etter deltaking i slike arrangementer. Prosent *People in old-age homes which arrange different entertainment for their boarders, by participation in such arrangements. Per cent*

Type arrangement <i>Type of arrangement</i>	I alt <i>Total</i>	Deltar <i>Participate</i>					Deltar ikke, eller sjeldnere enn 1 gang i året <i>Never, or less than once a year</i>	Uopp-gitt <i>Un-known</i>	Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
		Hver uke <i>Every week</i>	Annenhver uke <i>Every other week</i>	Hver måned <i>Every month</i>	Flere ganger i året <i>Several times a year</i>	En gang i året <i>Once a year</i>			
Deltar i hyggekveld <i>Participate in get-together</i>									
Hyggekveld arrangeres <i>Get-together arranged</i>									
Alle personer <i>All persons</i>	100	5	7	14	32	7	31	5	1 502
Hver uke <i>Every week</i>	100	28	17	5	9	3	37	1	78
Annenhver uke <i>Every other week</i>	100	8	18	21	27	6	17	2	173
Hver måned <i>Every month</i>	100	4	9	21	33	5	23	5	604
Flere ganger i året <i>Several times a year</i>	100	1	1	7	37	10	36	8	494
En gang i året <i>Once a year</i>	100	-	-	13	17	-	67	3	30
Sjeldnere <i>Less often</i>	:	:	:	:	:	:	:	:	15
Aldri <i>Never</i>	100	1	2	-	27	4	64	2	94
Deltar i underholdning <i>Participate in entertainment</i>									
Underholdning arrangeres <i>Entertainment arranged</i>									
Alle personer	100	4	7	13	38	7	24	7	1 502
Hver uke	100	13	3	15	36	1	26	7	106
Annenhver uke	100	1	23	16	30	4	20	7	185
Hver måned	100	6	10	21	33	4	21	6	374
Flere ganger i året	100	2	4	9	43	9	26	7	796
En gang i året	100	6	-	6	41	21	24	3	34
Sjeldnere	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aldri	:	:	:	:	:	:	:	:	3
Deltar i utflukter <i>Participate in outings</i>									
Utflukter arrangeres <i>Outings arranged</i>									
Alle personer	100	0	0	0	29	26	40	5	1 502
Flere ganger i året	100	0	0	0	38	20	37	5	987
En gang i året	100	0	-	-	10	41	44	4	456
Sjeldnere	:	:	:	:	:	:	:	:	23
Aldri	100	-	3	-	28	19	50	-	32

Tabell 30 viser aldershjempensjonærenes deltaking i hyggekvelder, underholdning og utflukter sett i forhold til hvor ofte slike tiltak blir arrangert i aldershjemmene. Tabellen avslører en del feil, det vil si tilfelle der enkelte intervjupersoner f.eks. har oppgitt at de deltar i hyggekvelder hver uke, mens institusjonen de bor i oppgav at den arrangerer hyggekveld bare en gang i måneden. Slike feil kan oppstå ved at intervjueren noterer intervjupersonens svar feil, ved at intervjupersonen ikke husker riktig eller ved at han eller hun regner med arrangementer som de kan ha deltatt i andre steder. Det mest slående i tabell 30 er at andelen som har oppgitt at de sjelden eller aldri deltar i hyggekvelder eller underholdning er såpass stabil, den er på 20-30 prosent enten institusjonen arrangerer slike tiltak hver uke eller 2-10 ganger i året. Dette tyder på at en del av pensjonærene ikke ønsker å delta i slike arrangementer selv om de får tilbud om det.

I alt var det 31 prosent av de eldre som aldri deltok i hyggekvelder, 24 prosent som aldri deltok i underholdning og 40 prosent som aldri deltok i utflukter, selv om dette var aktiviteter som de aller fleste aldershjem arrangerte en eller flere ganger i året.

5.3.8. Samlet aktivitetsnivå

De foregående avsnittene har vist i hvilken grad aldershjempensjonærene deltok i arbeid og forskjellige fritidsaktiviteter, og hvordan aktivitet på de forskjellige områdene henger sammen med de eldres kjønn, alder, helse, førlighet og med institusjonenes størrelse, bostedsstrøk og aktivitetstilbud. I et forsøk på å få et samlet inntrykk av de eldres aktivitet på disse områdene, har en laget en indeks for samlet aktivitetsnivå, som består av mål for aktivitet på 7 områder. Hver person får en indeksverdi for 0 til 7 poeng, alt etter hvor mange av kravene til aktivitet han eller hun tilfredsstiller. De 7 kravene er:¹⁾

	Prosent som tilfredsstiller kravet
1. Hjelper til med det daglige arbeidet	15
2. Har lønnet arbeid	2
3. Deltar i organisert eller uorganisert hobbyaktivitet	49
4. Driver daglig minst 3 av 5 fritidsaktiviteter (hører radio, ser fjernsyn, leser, prater, spaserer)	66
5. Deltar minst en gang pr. måned i hyggekveld	26
6. Deltar minst en gang pr. måned i underholdning	24
7. Deltar flere ganger pr. år i utflukter	29

Ingen av aldershjempensjonærene tilfredsstilte alle kravene. 16 prosent tilfredsstilte 4-6 av kravene (høyt aktivitetsnivå), 49 prosent tilfredsstilte 2 eller 3 av kravene (middels aktivitetsnivå) og 36 prosent tilfredsstilte ett eller ingen av kravene (lavt aktivitetsnivå). Tabell 31 viser hvordan samlet aktivitetsnivå henger sammen med en del bakgrunnsvariable. Det var små forskjeller mellom menn og kvinner når det gjaldt samlet aktivitetsnivå, og også mellom aldershjempensjonærer i forskjellige aldersgrupper, selv om det var litt flere med lavt aktivitetsnivå blant menn enn blant kvinner, og blant de over 85 år enn blant de noe yngre aldershjempensjonærene.

Det var heller ingen forskjeller av betydning mellom aktivitetsnivået for eldre med forskjellig utdanningsnivå. Derimot var det en klar sammenheng mellom de eldres egen vurdering av helse og aktivitetsnivå. Vel en fjerdedel av de eldre som mente de har svært god helse, hadde høyt aktivitetsnivå, halvparten hadde middels aktivitetsnivå og knapt en fjerdedel hadde lavt aktivitetsnivå. Av de eldre som etter egen vurdering hadde svært dårlig helse, hadde nesten ingen høyt aktivitetsnivå, 40 prosent hadde middels aktivitetsnivå og nesten 60 prosent hadde lavt aktivitetsnivå. En liknende sammenheng finner en mellom førlighet og aktivitetsnivå. En aktiv pensjonisttilværelse avhenger altså av god helse og fysisk tilstand, også i institusjon.

1) Deltaking i andakter er ikke inkludert i indeksen for samlet aktivitetsnivå, fordi en ønsket å se på sammenhengen mellom deltaking i andakten og aktivitet på andre områder. (Se avsnitt 5.3.6.)

Tabell 31. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/utdanningsnivå/egen vurdering av helse/førlighet, etter aktivitetsnivå. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age/level of education/judgement of own health/mobility, by level of activity. Per cent*

	I alt Total	Aktivitetsnivå Level of activity			Tallet på personer Number of respondents
		Høyt High	Middels Medium	Lavt Low	
Alle personer <i>All persons</i>	100	16	49	36	1 502
Kjønn <i>Sex</i>					
Menn <i>Males</i>	100	14	47	39	530
Kvinner <i>Females</i>	100	17	50	33	972
Alder <i>Age</i>					
Under 75 år <i>years</i>	100	16	49	34	268
75-84 år	100	17	50	33	791
85 år og over <i>years and over</i>	100	13	47	40	439
Utdanningsnivå <i>Level of education</i>					
Ungdomsskolenivå eller lavere <i>Second level, first stage or less</i>	100	16	49	36	1 346
Gymnasnivå eller høyere <i>Second level, second stage or more</i>	100	17	50	33	135
Egen vurdering av helse <i>Judgement of own health</i>					
Svært god <i>Very good</i>	100	27	51	23	182
God <i>Good</i>	100	18	53	28	420
Middels god <i>Average</i>	100	16	50	34	504
Dårlig <i>Bad</i>	100	9	40	51	315
Svært dårlig <i>Very bad</i>	100	3	40	57	58
Vet ikke <i>Don't know</i>	:	:	:	:	18
Førlighet <i>Mobility</i>					
Beveger seg ute uten vansker <i>Able to walk outdoors without difficulties</i>	100	19	54	28	877
Beveger seg ute med vansker <i>Able to walk outdoors only with difficulties</i>	100	15	45	40	195
Beveger seg inne uten hjelp <i>Able to walk indoors without help</i>	100	10	44	46	291
Må ha hjelp <i>Not able to walk without help</i>	100	6	37	57	109
Sengeliggende <i>Bedfast</i>	:	:	:	:	13

Selv blant de eldre med best helse og førlighet var det imidlertid en betydelig andel, omkring en fjerdedel, som var svært passive målt med dette aktivitetsmålet. Tatt i betraktning hvor viktig det er for eldres fysiske og psykiske helse å holde seg i aktivitet og engasjere seg i sine omgivelser, må det oppfattes som problematisk at såpass mange av aldershjempensjonærene har et så lavt aktivitetsnivå. Undersøkelsen gir ikke noe svar på om passiviteten er uttrykk for en bevisst tilbaketrekking fra den eldres side, eller om den er resultat av at institusjonens tilbud om aktivisering er mangelfull.

5.4. Sosiale kontakter i og utenfor aldershjemmet

5.4.1. Innledning

I en viss forstand er aldershjempensjonærene sosialt isolert. De mangler som oftest den sosiale forankring som er forbundet med yrkesaktivitet, ekteskap, foreningsliv og langt på vei også den sosiale forankring som tilhørighet til et nabo- og vennskapsmiljø innebærer. I begrepet sosial forankring ligger en gjensidig avhengighet: Individet er avhengig av gruppen, men samtidig er gruppen avhengig av den enkeltes innsats, og tilhørighet til flere grupper gjør at individet får en viss uavhengighet i forhold til en gitt gruppe.¹⁾

Aldershjempensjonærene er mer eller mindre prisgitt institusjonen og personale og medpensjonærer der. De fleste er sterkt avhengige av institusjonen, de kan vanskelig klare seg alene. Selv om pensjonærene betaler for en del av det oppholdet koster, (tre fjerdedeler av pensjonen deres går til

1) Begrepet sosial forankring slik det her er definert, er hentet fra Stein Ringens notat: Den sosiale forankring. Arbeidsnotat nr. 82 fra levekårsundersøkelsen.

dekning av institusjonens utgifter), vil det i den daglige samhandlingen med personalet for begge parter fortone seg som et ensidig avhengighetsforhold: De eldre er avhengige av personalets ytelser, men personalet er ikke avhengig av bestemte ytelser fra de eldre. Samtidig vil de eldres tilhørighet til grupper utenfor institusjonen etter hvert svekkes. De som ikke trives eller ikke helt finner seg til rette i aldershjemmet, har sjelden noe alternativt miljø de kan knytte seg til. Selv om de har barn, slektninger og venner, så er disse oftest opptatt med sitt. Slektninger og venner av samme generasjon er ofte selv mer eller mindre bevegelseshemmet. For den som ikke finner seg til rette i institusjonen, kan tilbaketrekking fra all kontakt være det eneste alternativet. Liten tilknytning til grupper utenfor institusjonen og det at institusjonen eller dens personale ikke er avhengig av de eldres innsats, gjør at eldre i aldershjem må sies å ha svak sosial forankring sammenliknet med andre grupper i befolkningen.

Når en ikke lenger daglig treffer arbeidskamerater, naboer og venner, blir kontakten med egen familie desto viktigere, og kanskje spesielt kontakten med barna. For mange eldre vil nok spørsmålet om hvor ofte de treffer barn og annen familie være følsomt: De synes kanskje selv at de ser for lite til dem, eller vet at personale eller medpensjonærer synes de får besøk sjelden, men samtidig vil de gjerne unnskyldte barna. En kan derfor gå ut fra at svarene til en viss grad overvurderer kontakthypighet med barn og familie, fordi de eldre i intervjusituasjonen gjerne vil stille både seg og barna i et positivt lys.

Hvordan kontakten mellom pensjonærer og personale og pensjonærene imellom blir i et aldershjem, avhenger av en rekke forhold. En institusjon som ligger i og rekrutterer klienter og personale fra et lite og oversiktlig lokalsamfunn, har gode forutsetninger for å skape et nært forhold mellom medlemmene i institusjonen. En større institusjon som ligger i en stor og folkerik kommune, vil ikke ha så gunstige forutsetninger for å skape god kontakt mellom pensjonærene og mellom pensjonærer og personale. Den fysiske utformingen av aldershjemmet kan også ha betydning. Hvis det ikke finnes møtesteder, små fellesrom der en kan sitte og prate, dagligstuer, spisesal osv., blir kontakt vanskeligere. Personalets arbeidsbelastning, og personalets holdninger til pensjonærene har også mye å si. Videre kan en gå ut fra at et allsidig aktivitetstilbud fremmer kontakt pensjonærene imellom.

Nærhet oppleves ikke alltid som noe positivt. I en institusjon der en til daglig må sove, stelle seg og spise sammen med andre, kan nærheten oppleves som påtvinget, og ønsket om å trekke seg tilbake og være alene kan bli mer dominerende enn behovet for kontakt. Om pensjonærenes behov for privatliv kan imøtekommes, avhenger av aldershjemmets fysiske utforming, dvs. av at alle har sitt eget rom. Et eget rom gjør det også lettere å ta imot besøk. Muligheten for tilbaketrekking fra fellesområdene er på mange måter en forutsetning for å bevare nær kontakt med familie og venner og for å utvikle nye bekjenskaper.

5.4.2. Kontakt med lege i aldershjemmet

Bare en liten del av de eldre (8 prosent) oppgav at de ikke hadde snakket med lege mens de hadde bodd i aldershjemmet. Vel en tredjedel var blitt undersøkt av lege i løpet av den siste måneden før intervjuet, og vel halvparten var blitt undersøkt i løpet av de siste 3 månedene. 17 prosent oppgav at det var ett år eller lenger siden de ble undersøkt av lege, og 11 prosent husket ikke hvor lenge det var siden de sist ble undersøkt.

Det var ingen forskjell mellom menn og kvinner med hensyn til når de sist ble undersøkt av lege, og forskjellene mellom aldersgruppene var også små. Det kan virke overraskende at andelen som var blitt undersøkt av lege siste 3 måneder var større blant de under 75 år enn blant de noe eldre pensjonærene (56 mot 50 prosent). Dette er imidlertid i samsvar med det som er vist tidligere (tabell 20), nemlig at det relativt sett var flere av pensjonærene under 75 år enn i de høyere aldersgruppene som mente de hadde dårlig helse sammenliknet med andre på samme alder.

Som en kunne vente er det en viss sammenheng mellom helse og førlighet og den tiden som er gått siden siste legeundersøkelse. Av de eldre som etter egen vurdering hadde god helse, var omkring 40 prosent blitt undersøkt av lege i løpet av de siste 3 måneder, mens 20-25 prosent ikke var blitt undersøkt i løpet av det siste året. Av de eldre som etter egen vurdering hadde dårlig helse, ble 60-70 prosent undersøkt av lege de 3 siste månedene før intervjuet, mens ca. 10 prosent ikke var blitt undersøkt det siste året. Sammenhengen mellom førlighet og tid siden siste legeundersøkelse går i samme retning, men er ikke fullt så sterk.

Tabell 32. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/egen vurdering av helse/førlighet/institusjonens legetilbud, etter tidspunkt for siste legeundersøkelse. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age/judgement of own health/mobility/frequency of medical service in the institution, by time since last medical check-up. Per cent*

		Sist undersøkt av lege <i>Last medical check-up</i>							Tallet på personer <i>Number of residents</i>
	I alt <i>Total</i>	Mindre enn 1 måned siden <i>Less than one month ago</i>	1-3 måneder siden <i>1-3 months ago</i>	3-6 måneder siden <i>3-6 months ago</i>	1-1 år siden <i>1-1 year ago</i>	1 år eller mer siden <i>1 year or more ago</i>	Vet ikke, husker ikke <i>Don't know, don't remember</i>	Uopp-gitt <i>Unknown</i>	
Alle personer <i>All persons</i>	100	36	17	9	9	17	11	1	502
Kjønn <i>Sex</i>									
Menn <i>Males</i>	100	36	16	9	9	20	8	2	530
Kvinner <i>Females</i>	100	36	17	9	10	16	12	1	972
Alder <i>Age</i>									
Under 75 år <i>years</i>	100	38	18	9	10	15	9	1	268
75-84 år	100	36	17	10	10	16	10	1	791
85 år og over <i>years and over</i>	100	34	16	9	8	21	13	1	439
Egen vurdering av helse <i>Judgement of own health</i>									
Svært god <i>Very good</i>	100	25	16	13	11	26	7	2	182
God <i>Good</i>	100	27	17	9	11	20	14	1	420
Middels god <i>Average</i>	100	39	19	9	10	15	8	1	504
Dårlig <i>Bad</i>	100	45	15	10	6	12	12	1	315
Svært dårlig <i>Very bad</i>	100	57	12	5	5	10	10	-	58
Vet ikke <i>Don't know</i>	:	:	:	:	:	:	:	:	18
Førlighet <i>Mobility</i>									
Beveger seg ute uten vansker <i>Able to walk outdoors without difficulties</i>	100	33	18	10	10	19	9	1	877
Beveger seg ute med vansker <i>Able to walk outdoors only with difficulties</i>	100	37	16	4	12	19	11	1	195
Beveger seg inne uten hjelp <i>Able to walk indoors without help</i>	100	37	14	12	9	13	14	1	291
Må ha hjelp <i>Not able to walk without help</i>	100	51	16	6	5	11	12	-	109
Sengeliggende <i>Bedfast</i>	:	:	:	:	:	:	:	:	13
Institusjonens legetilbud; bistand fra lege <i>Frequency of medical service</i>									
Omtrent hver dag <i>Almost every day</i>	100	28	21	2	9	16	25	-	57
2-3 ganger pr. uke <i>2-3 times a week</i>	100	41	17	6	7	15	13	1	188
1 gang pr. uke <i>Once a week</i>	100	33	17	11	10	18	11	2	879
1 gang hver 14. dag <i>Once every second week</i>	100	53	10	5	8	16	8	-	99
1 gang pr. måned <i>Once a month</i>	100	45	18	7	7	12	9	3	91
Varierer, etter behov <i>Varies, as needed</i>	100	33	13	13	13	22	7	-	184

En hadde ventet å finne en sammenheng mellom institusjonens opplysninger om hvor ofte de får assistanse fra lege og de eldres opplysninger om når de sist ble undersøkt, slik at en stor del av de eldre ville ha vært undersøkt siste 3 måneder i institusjoner som har hyppig legeassistanse, sammenliknet med institusjoner som får legeassistanse mer sjelden. Men en slik sammenheng finner en ikke. Tvert imot var andelen litt større i de aldershjem som hadde bistand fra lege 1-2 ganger pr. måned enn i de hjem som hadde bistand flere ganger pr. uke. Dette kan skyldes at legene i stor utstrekning konsentrerer sin bistand til de av de eldre som trenger det mest. Dessuten er det en svakhet ved vårt mål på legetilbud at vi ikke har registrert hvor lang tid legen er til stede av gangen: 8 timer en gang i måneden er mer enn 20 minutter 2 ganger i uken.

5.4.3. Kontakt med personalet i aldershjemmet

Det er naturligvis begrenset hvordan en kan belyse sosiale kontakter ved hjelp av en undersøkelse som denne. En må holde seg til å beskrive hvor ofte kontakt forekommer og med hvem. Innholdet og kvaliteten i kontakten er det ikke mulig å si noe om. Og selv kontakthypighet er problematisk å måle, fordi svarene kan påvirkes av hukommelsesfeil og av intervjupersonens ønsker om å gi et bilde av seg selv som en som iallfall ikke er sosialt isolert.

Med disse forbehold viser tabell 33 hvem av personalet aldershjempensjonærene snakker mest med, og tabell 34 viser når de sist slo av en prat med en av personalet. Med uttrykket "slå av en prat" håpet en å registrere litt mer meningsfylte samtaler enn bare en helt rutinemessig utveksling av høflighetsuttrykk. Men det er klart at formuleringen er nokså upresis, og en kan ikke være sikker på at "fraseutveksling" ikke er regnet med.

Tabell 33. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/institusjonens størrelse, etter hvem av personalet de snakker mest med. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/size of the institution, by whom among the personell they most often chat with. Per cent*

	I alt ¹⁾ Total	Snakker mest med <i>Most often chat with</i>						Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
		Bestyrer <i>Director</i>	Avdelings- sykepleier <i>Head nurse</i>	Andre sykepleiere <i>Other nurses</i>	De som gjør i stand rommet <i>Room maids</i>	De som serverer <i>Wait- resses</i>	Andre av personalet <i>Other personell</i>	
Alle personer <i>All persons</i>	182	30	18	23	51	38	22	1 502
Kjønn <i>Sex</i>								
Menn <i>Males</i>	187	33	18	22	55	38	21	530
Kvinner <i>Females</i>	178	28	18	23	49	38	22	972
Institusjonens størrelse <i>Size of institution</i>								
Under 20 plasser <i>beds</i> ...	183	37	17	22	45	36	26	416
20-39 plasser ...	182	31	18	21	56	39	17	780
40 plasser og flere <i>beds and more</i>	177	18	20	27	46	38	29	296

1) Summen blir større enn 100 prosent, fordi flere svar kunne oppgis.

1) *The total is more than 100 per cent, since more than one answer were allowed.*

De personalgruppene de eldre snakket mest med, var de som gjør i stand rommet og de som serverer. Dette er naturlig ettersom det er disse personalgruppene som utgjør flertallet av aldershjempersonalet, samtidig som de daglig utfører arbeidet sitt der hvor de eldre oppholder seg (på rommet, i spisesalen). Det er bemerkelsesverdig at så mange som 30 prosent av de eldre oppgav at det var styreren de snakket mest med. Det finnes jo bare én styrer ved hver institusjon, som har ansvaret for fra 10 til 100 eldre. Tabellene viser da også en sammenheng mellom institusjonens størrelse, og andelen av de eldre som oppgir at styreren var den av personalet de snakket mest med. Andelen var større ved små og mellomstore enn ved større institusjoner. Dette tyder på at de eldre i mindre institusjoner har lettere adgang til den personen som har det overordnede ansvaret for deres situasjon. I de fleste sammenhenger må dette betraktes som en fordel. - Det var ingen nevneverdige forskjeller mellom menn og kvinner når det gjaldt hvem av personalet de snakket mest med.

Tabell 34 viser at nesten 90 prosent av de eldre oppgav at de hadde slått av en prat med noen av personalet enten samme dagen eller dagen før intervjuet ble gjennomført, og bare 2 prosent sa at det var 4 dager eller mer siden sist de slo av en prat med en av personalet. 5 prosent husket ikke når de sist slo av en prat med en av personalet, og for noen av disse kan det nok ha gått lang tid siden sist.

Det var små forskjeller mellom menn og kvinner her. Pensjonærene ved de største aldershjemmene skilte seg ut ved at mindre enn 80 prosent av dem hadde pratet med personalet samme dag eller dagen før.

Tabell 34. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/institusjonens størrelse/bostedsstrøk, etter tidspunktet da de sist slo av en prat med en av personalet. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/size of the institution/residence area, by when they last had a chat with someone among the personell. Per cent*

	I alt <i>Total</i>	Pratet sist med noen av personalet <i>Chatted with someone among the personell</i>						Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
		I dag <i>Today</i>	I går <i>Yesterday</i>	For 2-3 dager siden <i>2-3 days ago</i>	For 4 dager siden eller mer <i>4 days ago or more</i>	Husker ikke <i>Don't remember</i>	Uopp-gitt <i>Unknown</i>	
Alle personer <i>All persons</i>	100	80	9	3	2	5	1	1 502
Kjønn <i>Sex</i>								
Menn <i>Males</i>	100	82	8	3	1	5	1	530
Kvinner <i>Females</i>	100	78	10	3	2	6	1	972
Institusjonens størrelse <i>Size of the institution</i>								
Under 20 plasser <i>beds</i>	100	85	9	1	1	4	1	416
20-39 plasser	100	83	7	2	1	5	1	780
40 plasser og flere <i>beds and more</i>	100	63	15	8	6	7	1	296
Bostedsstrøk <i>Residence area</i>								
Oslo	100	50	22	6	9	11	1	143
Andre større og sentrale tettbygde kommuner <i>Other large and central densely populated municipalities</i> ...	100	76	10	7	2	5	-	148
Mellomstore og mindre sentrale tettbygde kommuner <i>Medium sized and less central densely populated municipalities</i>	100	82	8	3	1	5	1	739
Spredtbygde og lite sentrale kommuner <i>Sparsely populated and peripheral municipalities</i>	100	85	7	2	1	4	2	468

Dette gjaldt i enda større grad pensjonærene ved aldershjem i Oslo. Her var det bare vel 70 prosent av de eldre som hadde pratet med personalet i løpet av de to siste dagene, mens over 90 prosent av pensjonærene ved aldershjem i spredtbygde kommuner hadde pratet med personalet i samme periode.

5.4.4. Kontakt med de andre eldre i aldershjemmet

Over halvparten av de eldre (58 prosent) oppgav at de kjente en eller flere av de andre pensjonærene fra før. På spørsmål om de hadde fått noen gode venner blant pensjonærene svarte omtrent 80 prosent at de hadde fått en eller flere gode venner. De fleste, omtrent 70 prosent, hadde fått flere venner.

Tabell 35 viser at det var små forskjeller mellom menn og kvinner og mellom de ulike aldersgruppene. Også mellom pensjonærer fra institusjoner av ulik størrelse, var det små forskjeller når det gjaldt andelen som oppgav at de hadde fått venner blant pensjonærene. Andelen som hadde venner blant pensjonærene var størst ved små institusjoner (82 prosent) og minst ved store institusjoner (77 prosent), men forskjellen var altså svært beskjeden.

Noe større forskjell finner en mellom de av pensjonærene som hadde kjente fra før ved institusjonen og de som ikke kjente noen da de flyttet inn. 84 prosent av de førstnevnte oppgav at de hadde fått en eller flere gode venner blant pensjonærene, mens 73 prosent av de sist nevnte hadde fått venner etter at de flyttet. Den største forskjellen finner en mellom pensjonærer i aldershjem i Oslo og andre større og sentrale tettbygde kommuner, og eldre i aldershjem i mindre sentrale og spredtbygde kommuner. Hele 34 prosent av pensjonærene ved aldershjem i Oslo oppgav at de ikke har fått noen venner, mens bare 17 prosent av pensjonærene ved aldershjem i spredtbygde kommuner var i samme situasjon. Dette mønsteret kan skyldes flere forhold. Pensjonærer fra spredtbygde kommuner vil oftere komme sammen med andre pensjonærer de kan dele felles erfaringer fra tidligere med og som de har felles venner/slektinger med. I tillegg er kanskje normene om å søke fellesskap sterkere på landsbygda enn i storbyen, der folk jo gjerne i større grad er vant med å ha en anonym tilværelse.

Tabell 35. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/tidligere bekjente/institusjonens størrelse/bostedsstrøk, etter antall venner blant pensjonærene. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age/former acquaintances/size of the institution/residence area, by number of friends among the boarders. Per cent*

	I alt Total	Har De fått noen gode venner blant pensjonærene her? <i>Have you made any close friends among the boarders?</i>				Tallet på personer Number of respondents
		Ja, en Yes, one	Ja, flere Yes, several	Nei No	Uoppgitt Unknown	
Alle personer <i>All persons</i>	100	11	68	20	1	1 502
Kjønn <i>Sex</i>						
Menn <i>Males</i>	100	9	69	22	0	530
Kvinner <i>Females</i>	100	12	68	20	1	972
Alder <i>Age</i>						
Under 75 år <i>years</i>	100	12	69	18	1	268
75-84 år	100	11	69	20	1	791
85 år og over <i>years and over</i>	100	10	67	22	1	439
Tidligere bekjente blant pensjonærene <i>Former acquaintances among the boarders</i>						
Ja <i>Yes</i>	100	10	74	16	1	871
Nei <i>No</i>	100	12	61	27	1	621
Institusjonens størrelse <i>Size of the institution</i>						
Under 20 plasser <i>beds</i>	100	7	75	17	1	416
20-39 plasser	100	12	67	21	1	780
40 plasser og flere <i>beds and more</i>	100	13	64	23	1	296
Bostedsstrøk <i>Residence area</i>						
Oslo	100	14	52	34	-	143
Andre større og sentrale tettbygde kommuner <i>Other large and central densely populated municipalities</i>	100	15	55	29	1	148
Mellomstore og mindre sentrale tettbygde kommuner <i>Medium sized and less central densely populated municipalities</i>	100	11	70	18	1	739
Spredtbygde og lite sentrale kommuner <i>Sparsely populated and peripheral municipalities</i>	100	8	74	17	1	468

5.4.5. Gifte eldre og deres kontakt med ektefellen

118 personer eller 8 prosent av alle eldre som ble intervjuet, var gift. De fleste av dem bodde sammen med sin ektefelle i aldershjemmet. De fleste av disse igjen delte rom med ektefellen (63 av 77), og var tilfreds med det. De gifte som oppgav at ektefellen bodde i en annen institusjon eller i privat bolig, ble spurt om hvor ofte de traff ektefellen. Omtrent en tredjedel av disse traff ektefellen en gang pr. uke eller oftere, en tredjedel traff ektefellen minst en gang pr. måned og en tredjedel traff ektefellen sjeldnere enn det.

Det var altså bare et fåtall av pensjonærene i aldershjem som var gift, og bare 5-6 prosent som bodde sammen med sin ektefelle eller traff ektefellen ofte. Dette er noe som skiller aldershjemspensjonærene både fra andre eldre og fra den voksne befolkning ellers. Som vi tidligere har vært inne på, er det å være enslig (eller å bli det) nok også en av årsakene til at en kommer på institusjon.

Tabell 36. Gifte eldre etter ektefellens bosted/kontakt med ektefelle. Prosent *Married old people by residence of spouse/frequency of contact with spouse. Per cent*

	I alt Total	Ektefellene bor i samme institusjon <i>The spouses live in the same institution</i>	Ektefellene bor ikke i samme institusjon, treffes <i>The spouses do not live in the same institution, meet</i>			Tallet på personer Number of respondents
			Minst en gang pr. uke <i>At least once a week</i>	Minst en gang pr. måned <i>At least once a month</i>	Sjeldnere enn en gang pr. måned <i>Less often than once a month</i>	
Alle gifte <i>All married</i> ...	100	65	13	10	13	118
I prosent av alle personer <i>As percentage of all boarders</i>	8	5	1	1	1	1 502

5.4.6. Kontakt med barn

Av avsnitt 3.3 går det fram at hele 46 prosent av de eldre i aldershjem ikke har noen barn. Tabell 37 viser hvor ofte de av aldershjemspensjonærene som hadde barn, hadde kontakt med barna sine. Vel halvparten, 56 prosent, oppgav at de hadde kontakt med barna en gang i uken eller oftere. En fjerdedel traff barna minst en gang pr. måned, mens 15 prosent oppgav at de traff sine barn i hvert fall en gang pr. år, og noen få, 4 prosent, sjelden eller aldri traff noen av barna.

En har også spurt de eldre om de har jevnlig kontakt med barna pr. brev eller telefon, og 70 prosent av de som har barn svarte bekreftende på dette. Vel halvparten av de eldre oppgav at de så mer til barna før de flyttet til aldershjem, mens vel 40 prosent mente at de hadde sett barna minst like ofte etter flyttingen. (4 prosent oppgav at de så mer til barna nå etter flyttingen.) De som så mer til barna sine før de flyttet til aldershjemmet, ble spurt om hva de trodde var grunnen til dette. Omtrent tre fjerdedeler av dem oppgav at de enten hadde bodd sammen med barna eller nærmere barna før de flyttet til aldershjemmet. De øvrige, 25 prosent, oppgav forskjellige andre grunner.

Tabell 37. Eldre som har barn i grupper for barnetall/reisetid til institusjonen for den av barna som bor nærmest/kjønn/botid/bostedsstrøk, etter kontakt med egne barn. Prosent *Old people who have children in groups for number of children/travel time to the institution for the child living nearest/sex/time since moving to the institution, residence area, by frequency of contact with own children. Per cent*

		Treffer barna				Meet the children				
	I alt	Hver	Minst	Minst	Minst				Tallet	
	Total	eller	en	en	en				på per-	
		annen-	gang	gang	gang				soner	
		hver	pr.	pr.	pr.	Sjeld-	Aldri	Uopp-	Number	
		dag	uke	måned	år	nere	Never	gitt	of res-	
		Every	At	At	At	Less		Un-	pon-	
		day or	least	least	least	often		known	dents	
		every	once	once	once					
		other	a	a	a					
		day	week	month	year					
Alle som har barn	All who have children ...	100	11	45	24	15	3	1	1	807
Barnetall	Number of children									
1 barn	child	100	8	35	21	24	8	2	2	226
2 barn	children	100	11	41	26	16	4	2	1	199
3 "	.....	100	16	49	25	10	-	-	-	117
4 "	.....	100	7	60	25	8	-	-	-	110
5 eller flere barn	or more children	100	13	50	27	10	1	-	-	155
Reisetid til institusjonen for den av barna	Travel time to the institu-									
som bor nærmest	tion for the child living nearest									
Under 15 minutter	minutes	100	22	57	16	2	1	1	0	292
15-29 minutter	.....	100	7	59	28	4	1	1	1	214
30-59 "	.....	100	4	44	36	13	2	1	-	112
1 time eller mer	hour or more	100	1	11	34	48	6	-	1	142
Uaktuelt	Not asked	100	-	-	-	53	31	6	9	32
Vet ikke	Don't know	:	:	:	:	:	:	:	:	13
Kjønn	Sex									
Menn	Males	100	6	44	25	18	5	2	1	292
Kvinner	Females	100	14	45	24	14	3	0	1	515
Botid i institusjonen	Time since moving to									
the institution										
Under 1 år	year	100	14	46	26	9	3	-	2	164
1-5 år	years	100	9	48	23	16	2	2	-	422
Mer enn 5 år	More than 5 years	100	10	39	26	18	6	1	1	200
Bostedsstrøk	Residence area									
Oslo	.....	100	10	56	19	11	1	1	1	79
Andre større og sentrale tettbygde kom-	Other large and central densely									
muner	populated municipalities	100	12	54	21	9	5	-	-	82
Mellomstore og mindre sentrale tettbygde										
kommuner	Medium sized and less central									
	densely populated municipalities	100	10	43	26	15	4	2	1	424
Spredtbygde og lite sentrale kommuner										
	Sparsely populated and peripheral									
	municipalities	100	11	41	25	19	3	-	-	222

Andelen av eldre som fikk besøk en gang i uken eller oftere var minst for dem som hadde bare ett barn, 43 prosent, og øker med tallet på barn til 65 prosent for eldre med tre barn, og var omtrent det samme, omkring 65 prosent, for eldre med fire eller flere barn.

Sammenhengen mellom kontakthypighet med barn og reisetid til institusjonen for den av barna som bor nærmest, er enda mer utpreget. Nesten 80 prosent av de eldre som hadde barn som ikke trengte å reise mer enn 15 minutter for å komme til institusjonen, fikk besøk av barna minst en gang pr. uke, mens bare 12 prosent av de som hadde barn som måtte reise en time eller mer, fikk besøk så ofte.

Det var en viss forskjell mellom menn og kvinner når det gjaldt hvor ofte de hadde kontakt med barna sine, idet 50 prosent av mennene og 59 prosent av kvinnene i aldershjem fikk besøk av barna sine en gang i uken eller oftere. Det var også en tendens til at eldre som hadde bodd lenge i aldershjem fikk besøk sjeldnere enn de som hadde bodd noe kortere i aldershjem. Av de som hadde bodd mindre enn ett år i institusjonen, var det 60 prosent som fikk besøk av barna så ofte som en gang i uken, mens 49 prosent av de som hadde bodd mer enn fem år i aldershjemmet fikk besøk så ofte.

Andelen som fikk besøk av barn en gang i uken eller oftere, var større i Oslo og i andre større og sentrale tettbygde kommuner (66 prosent i begge tilfelle) enn i mindre sentrale og spredtbygde kommuner (43 prosent). Dette henger sannsynligvis sammen med at de offentlige kommunikasjoner er best utbygd i byene samtidig som reiseavstanden vanligvis er kortere der enn utover landet.

5.4.7. Kontakt med søsken

Det går fram av tabell 38 at 1 026 av de eldre i utvalget, det vil si to tredjedeler, hadde søsken. 20 prosent av disse fikk besøk av sine søsken så ofte som en gang i uken. Når kontakthypigheten mellom eldre og deres søsken er så mye lavere enn mellom de eldre og barna deres, henger dette dels sammen med at båndene mellom foreldre og barn er sterkere enn båndene mellom søsken, og dels med at de eldres søsken selv er gamle og dermed i mange tilfelle har nedsatt førlighet. Vel tredjedelen av de eldre som hadde søsken, traff disse fra en gang i måneden til en gang i året og vel en fjerdedel traff sjelden eller aldri sine søsken.

Kontakthypigheten med søsken, er til en viss grad avhengig av hvor mange søsken en har. De som hadde ett eller to søsken, fikk ikke så ofte besøk som de som hadde tre eller flere søsken. Derimot var det ingen forskjell mellom menn og kvinner når det gjaldt kontakthypighet med søsken. Eldre som hadde bodd i institusjonen i kort tid (under ett år), fikk oftere besøk av søsken enn eldre som hadde bodd i aldershjem i noe lengre tid. Eldre i aldershjem i Oslo fikk oftere besøk av søsken enn eldre i aldershjem i andre kommuner.

Tabell 38. Eldre som har søsken i grupper for tallet på søsken/kjønn/botid/bostedsstrøk, etter kontakt med søsken. Prosent *Old people who have siblings in groups for number of siblings/sex/time since moving to the institution/residence area, by frequency of contact with siblings. Per cent*

		Treffer søsken <i>Meet siblings</i>							Tallet på per- soner <i>Number of res- pondents</i>
I alt <i>Total</i>	Hver eller annen- hver dag <i>Every day or every other day</i>	Minst en gang pr. uke <i>At least once a week</i>	Minst en gang pr. måned <i>At least once a month</i>	Minst en gang pr. år <i>At least once a year</i>	Sjeld- nere <i>Less often</i>	Aldri <i>Never</i>	Uopp- gitt <i>Un- known</i>		
Alle som har søsken <i>All who have siblings</i>	100	8	12	23	30	19	8	1	1 026
Tallet på søsken <i>Number of siblings</i>									
1 søsken <i>sibling</i>	100	7	8	20	29	24	13	0	357
2 " <i>siblings</i>	100	9	9	25	32	17	8	0	235
3 "	100	10	15	25	30	15	4	1	165
4 "	100	6	18	27	29	18	2	-	103
5 eller flere søsken <i>or more siblings</i> ..	100	8	20	22	31	13	5	1	166
Kjønn <i>Sex</i>									
Menn <i>Males</i>	100	7	12	22	29	20	9	0	351
Kvinner <i>Females</i>	100	8	12	23	31	18	8	1	675

Tabell 38 (forts.). Eldre som har søsken i grupper for tallet på søsken/kjønn/botid/bostedsstrøk, etter kontakt med søsken. Prosent *Old people who have siblings in groups for number of siblings/sex/time since moving to the institution/residence area, by frequency of contact with siblings. Per cent*

		Treffer søsken							
	I alt	Hver eller annen- hver dag	Minst en gang pr. uke	Minst en gang pr. måned	Minst en gang pr. år	Sjeldnere	Aldri	Uopp- gitt	Tallet på per- soner
Botid i institusjonen <i>Time since moving to the institution</i>									
Under 1 år <i>year</i>	100	7	19	24	26	16	7	-	177
1-5 år <i>years</i>	100	8	12	23	30	18	9	0	490
Mer enn 5 år <i>More than 5 years</i>	100	8	9	21	33	21	7	1	338
Bostedsstrøk <i>Residence area</i>									
Oslo	100	10	19	20	28	11	13	-	95
Andre større og sentrale tettbygde kommuner <i>Other large and central densely populated municipalities</i>	100	-	12	26	30	23	8	1	95
Mellomstore og mindre sentrale tettbygde kommuner <i>Medium sized and less central densely populated municipalities</i>	100	8	13	21	29	20	8	0	506
Spredtbygde og lite sentrale kommuner <i>Sparsely populated and peripheral municipalities</i>	100	10	9	25	32	17	6	1	328

5.4.8. Kontakt med andre slektninger og venner

I alt 17 prosent av de eldre i aldershjem oppgav at de treffer andre slektninger og venner en gang i uken eller oftere. Omtrent 30 prosent fikk besøk en gang pr. måned, og en fjerdedel fikk besøk minst en gang pr. år. 15 prosent traff venner og slektninger, men sjeldnere enn en gang i året, og 12 prosent traff aldri noen eller hadde ingen slektninger eller venner i live.

Heller ikke når det gjaldt kontakthypighet med slektninger og venner, var det noen nevneverdig forskjell mellom menn og kvinner. Eldre som hadde bodd i aldershjem i under ett år, oppgav oftere enn andre at de hadde truffet slektninger og venner en gang i uken eller oftere. Avsnittene 5.4.6 og 5.4.7 viste at eldre i Oslo traff barn og søsken oftere enn eldre i andre kommuner. Når det gjelder kontakt med andre slektninger og venner, er forholdet motsatt, idet eldre i aldershjem i spredtbygde kommuner og mindre sentrale tettbygde kommuner litt oftere enn andre oppgav at de treffer slektninger og venner så ofte som en gang i uken.

Tabell 39. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/botid/bostedsstrøk, etter kontakt med andre slektninger og venner. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/time since moving to the institution/residence area, by frequency of contact with other relatives and friends. Per cent*

	I alt	Treffer andre slektninger og venner							Tallet på personer
		Hver eller annen- hver dag	Minst en gang pr. uke	Minst en gang pr. måned	Minst en gang pr. år	Sjeldnere	Aldri	Har ingen i live	
		<i>Every day or every other day</i>	<i>At least once a week</i>	<i>At least once a month</i>	<i>At least once a year</i>	<i>Less often</i>	<i>Never</i>	<i>Have no friends or relatives</i>	<i>Number of residents</i>
Alle personer <i>All persons</i>	100	2	15	31	24	15	8	4	1 502
Kjønn <i>Sex</i>									
Menn <i>Males</i>	100	3	14	28	23	15	11	5	530
Kvinner <i>Females</i>	100	2	15	33	24	15	7	3	972
Botid <i>Time since moving to the institution</i>									
Under 1 år <i>year</i>	100	5	22	30	19	14	8	2	264
1-5 år <i>years</i>	100	2	15	32	24	16	8	3	706
Mer enn 5 år <i>More than 5 years</i> ..	100	2	11	30	26	15	8	6	496

Tabell 39 (forts.). Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/botid/bostedsstrøk, etter kontakt med andre slektninger og venner. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/time since moving to the institution/residence area, by frequency of contact with other relatives and friends. Per cent*

	I alt	Treffer andre slektninger og venner								Tallet på personer
		Hver eller annen- hver dag	Minst en gang pr. uke	Minst en gang pr. måned	Minst en gang pr. år	Sjeldnere	Aldri	Har ingen i live	Uopp-gitt	
Bostedsstrøk <i>Residence area</i>										
Oslo	100	-	15	30	17	17	9	11	1	143
Andre større og sentrale tettbygde kommuner <i>Other large and central densely populated municipalities</i>	100	1	10	22	16	22	16	12	2	148
Mellomstore og mindre sentrale tettbygde kommuner <i>Medium sized and less central densely populated municipalities</i>	100	2	16	31	23	17	8	2	1	739
Spredtbygde og lite sentrale kommuner <i>Sparsely populated and peripheral municipalities</i>	100	4	14	34	29	10	6	2	2	468

5.4.9. Samlet kontakt med familie og venner

Sett under ett fikk omtrent halvparten av de eldre i aldershjem besøk minst en gang i uken av enten barn, søsken, andre slektninger eller venner. De som ikke hadde barn, fikk noe oftere besøk av søsken enn de som hadde barn. Ser en bare på de som hadde barn, var det en tendens til at de som traff barna ofte også traff søsken oftere enn de som så barna sjeldnere.

Tabell 40. Eldre som har søsken i grupper for kontakt med barn, etter kontakt med søsken. Prosent *Old people who have siblings in groups for frequency of contact with children, by frequency of contact with siblings. Per cent*

		Treffer søsken <i>Meet siblings</i>							
	I alt <i>Total</i>	Hver eller annen- hver dag <i>Every day or every other day</i>	Minst en gang pr. uke <i>At least once a week</i>	Minst en gang pr. måned <i>At least once a month</i>	Minst en gang pr. år <i>At least once a year</i>	Sjeld- nere <i>Less often</i>	Aldri <i>Never</i>	Uopp- gitt <i>Un- known</i>	Tallet på per- soner <i>Number of res- pon- dents</i>
Alle som har søsken <i>All who have siblings</i>	100	8	12	23	30	19	8	1	1 026
Kontakt med barn <i>Frequency of contact with children</i>									
Minst en gang pr. uke <i>At least once a week</i>	100	6	9	23	31	23	8	0	297
Minst en gang pr. måned <i>At least once a month</i>	100	9	5	17	40	18	11	-	127
Sjeldnere <i>Less often</i>	100	5	6	9	38	28	13	1	108
Har ingen barn <i>Have no children</i>	100	10	17	27	25	14	7	1	494

Den samme tendensen finner en i tabell 41, som viser sammenhengen mellom kontakthypighet med barn og kontakt med slektninger og venner. De som ikke hadde barn, traff venner og slektninger litt oftere enn de som hadde barn. De som hadde barn, men sjelden traff dem, fikk sjelden besøk av slektninger og venner. Når det gjelder sammenhengen mellom kontakthypighet med søsken og kontakt med andre slektninger og venner, viser tabellen at andelen som fikk besøk av slekt og venner en gang i uken eller oftere, var størst for dem som hadde søsken og traff dem ofte, litt mindre for dem som ikke hadde søsken, og minst for dem som hadde søsken men sjelden traff dem.

Tabell 41. Eldre i aldershjem i grupper for kontakt med barn/kontakt med søsken, etter kontakt med andre slektninger og venner. Prosent *People in old-age homes in groups for frequency of contact with children/frequency of contact with siblings, by frequency of contact with other relatives and friends. Per cent*

		Treffer andre slektninger og venner <i>Meet other relatives and friends</i>								Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
		Hver eller annen- dag <i>Every day or every other day</i>	Minst en gang pr. uke <i>At least once a week</i>	Minst en gang pr. måned <i>At least once a month</i>	Minst en gang pr. år <i>At least once a year</i>	Sjeldnere <i>Less often</i>	Aldri <i>Never</i>	Har ingen i live <i>Have no friends or relatives</i>	Uopp-gitt <i>Unknown</i>	
Alle personer	<i>All persons</i>	100	2	15	31	24	15	8	4	1 502
Kontakt med barn <i>Frequency of contact with children</i>										
Minst en gang pr. uke	<i>At least once a week</i>	100	3	14	31	24	16	8	4	450
Minst en gang pr. måned	<i>At least once a month</i>	100	0	12	30	23	23	6	5	197
Sjeldnere	<i>Less often</i>	100	1	9	21	27	21	16	4	158
Har ingen barn	<i>Have no children</i>	100	3	18	34	23	11	7	3	695
Kontakt med søsken <i>Frequency of contact with siblings</i>										
Minst en gang pr. måned		100	4	20	38	18	12	7	2	440
Sjeldnere		100	1	9	25	30	21	9	4	586
Har ingen søsken		100	3	17	32	21	11	8	5	476

I de tilfelle der aldershjempensjonærene har barn, føler kanskje ikke søsken og fjernere slektninger like store forpliktelser til å holde kontakt med den eldre som tilfellet er for søsken og slektninger til barnløse aldershjempensjonærer. De mest isolerte av de eldre er derfor antakelig de som har barn og/eller søsken, men av forskjellige grunner treffer dem sjelden. De opplever kanskje at søsken og venner sjeldnere besøker dem fordi disse antar at barna gjør det. Enkelte eldre er vel av forskjellige grunner heller ikke helt lette å omgås. I noen tilfelle kan kanskje dette være bakgrunnen for at verken barn eller andre slektninger eller venner besøker den eldre.

5.4.10. Besøk og opphold utenfor institusjonen

I tabell 42 er det samlet en del opplysninger om hvor mange av de eldre som har overnattet hos familie og venner, og hvor mange som har hatt ferie utenfor institusjonen i løpet av det siste året før intervjuet fant sted. Omtrent en fjerdedel av alle hadde overnattet hos sine egne barn, det vil si om lag halvparten av de som hadde barn. 13 prosent av alle har overnattet hos søsken, og omtrent like mange har overnattet hos andre slektninger eller venner i løpet av det siste året.

Andelen som har overnattet hos barn er mindre blant eldre som har bodd lenge i aldershjem. Når det gjelder andelen som har overnattet hos søsken eller andre slektninger, og hatt ferie utenfor institusjonen, var det bare små forskjeller mellom aldershjempensjonærer med ulik botid i institusjonen.

Av de eldre som treffer barna sine sjeldnere enn en gang i måneden, var det bare vel 30 prosent som hadde overnattet hos barna, mens over halvparten av de som ser barna oftere, hadde overnattet hos dem det siste året. Andelen som hadde overnattet hos søsken og andre slektninger og venner, ser ikke ut til å ha noen sammenheng med hvor ofte en treffer sine barn. Av de som ikke hadde barn, var det flere som hadde overnattet hos søsken eller andre slektninger og venner enn av de som hadde barn. Færre av de som ikke har barn har imidlertid hatt ferie siste året enn av de som har barn. De vil sjeldnere ha et sted å reise til, der de føler at de kan være i lengre tid.

Av de eldre som treffer sine søsken ofte, var det færre som hadde overnattet hos barna sine, enn blant de som ikke har søsken eller treffer sine søsken sjelden. Andelen som hadde overnattet hos søsken var større for eldre som treffer sine søsken ofte enn for dem som sjelden treffer dem. Av de som ikke

har søsken, var det en fjerdedel som hadde hatt ferie utenfor institusjonen, mens omtrent en tredjedel av de andre eldre hadde hatt ferie. Dette understreker det forhold at eldres livsutfoldelse etter at de kom på institusjon i vesentlig grad avhenger av om de har en gunstig familiesituasjon (søsken/barn).

Tabell 42. Andel av eldre som har overnattet hos barn, søsken, andre slektninger og venner og hatt ferie utenfor institusjonen i løpet av de siste 12 måneder, i grupper for kjønn/botid/kontakt med barn/kontakt med søsken/kontakt med andre slektninger og venner/aktivitetsnivå. Prosent *Percentage of old people who have stayed overnight at their children's, siblings', other relatives' and friends' houses and had a vacation away from the institution during the last 12 months, in groups for sex/time since moving to the institution/frequency of contact with children/frequency of contact with siblings/frequency of contact with other relatives and friends/level of activity*

	Overnattet hos barn <i>Stayed over- night at children's house</i>	Overnattet hos søsken <i>Stayed over- night at siblings' house</i>	Overnattet hos andre slektninger og venner <i>Stayed over- night at other relatives' and friends' houses</i>	Hatt ferie utenfor institusjonen <i>Had a vacation away from the institution</i>	Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
Alle personer <i>All persons</i>	26	13	14	30	1 502
Kjønn <i>Sex</i>					
Menn <i>Males</i>	22	11	12	25	530
Kvinner <i>Females</i>	29	14	15	33	972
Botid i institusjonen <i>Time since moving to the institution</i>					
Under 1 år <i>year</i>	27	15	16	27	264
1-5 år <i>years</i>	32	12	13	34	706
Mer enn 5 år <i>More than 5 years</i>	18	12	13	27	496
Kontakt med barn <i>Frequency of contact with children</i>					
Minst 1 gang pr. uke <i>At least once a week</i>	52	8	9	33	450
Minst 1 gang pr. måned <i>At least once a month</i> ...	55	10	10	37	197
Sjeldnere <i>Less often</i> ...	32	11	11	39	158
Har ingen barn <i>Have no children</i>	.	16	18	25	695
Kontakt med søsken <i>Fre- quency of contact with siblings</i>					
Minst 1 gang pr. måned ..	20	24	15	30	440
Sjeldnere	31	14	12	36	586
Har ingen søsken <i>Have no siblings</i>	27	.	14	24	476
Kontakt med andre slekt- ninger og venner <i>Fre- quency of contact with other relatives and friends</i>					
Minst 1 gang pr. måned ..	26	14	20	31	722
Sjeldnere	25	12	8	31	702
Har ingen i live <i>No other relatives or friends</i>	31	7	.	21	58
Aktivitetsnivå <i>Level of activity</i>					
Høyt <i>High</i>	29	17	27	43	237
Middels <i>Medium</i>	29	14	14	32	731
Lavt <i>Low</i>	22	9	8	23	534

De eldre som hadde lavt aktivitetsnivå, dvs. sjelden eller aldri deltok i de aktiviteter som drives i institusjonen, hadde også i mindre utstrekning enn andre overnattet hos barn, søsken, andre slektninger og venner og hatt ferie utenfor institusjonen.

Tabell 43 viser hvor ofte aldershjempensjonærene var utenfor institusjonen i et eller annet ærend. De som hadde oppgitt at de ikke kunne bevege seg utendørs ble ikke stilt dette spørsmålet. Av de øvrige oppgav nesten 40 prosent at de var en tur utenfor institusjonen hver dag eller annen hver dag. Nesten en fjerdedel sa de var utenfor institusjonen omtrent en gang i uken og ytterligere 14 prosent sa at de var en tur utenfor institusjonen i hvert fall en gang i måneden. 17 prosent av de eldre oppgav at de sjelden eller aldri var utenfor institusjonen.

Hele 52 prosent av mennene tar en tur utenfor institusjonen hver dag eller annen hver dag, mens bare 30 prosent av kvinnene er ute så ofte. Som en kunne vente, var det langt flere av de som uten vanskeligheter kunne bevege seg utendørs som går ut ofte, 46 prosent, mens bare 9 prosent av de som hadde vansker med å bevege seg utendørs var ute daglig eller annen hver dag.

De aldershjempensjonærene som hadde lavt aktivitetsnivå var sjeldnere utenfor institusjonen enn de som hadde høyt eller middels aktivitetsnivå.

Tabell 43. Eldre som kan bevege seg utendørs i grupper for kjønn/førlighet/aktivitetsnivå, etter hvor ofte de er utenfor institusjonen på besøk, på spasertur, i butikken, i kirken eller liknende. Prosent *Old people who are able to walk outdoors in groups for sex/mobility/level of activity, by frequency of leaving the institution to pay visits, take a walk, go shopping, go to church etc. Per cent*

		Er utenfor institusjonen <i>Leaving the institution</i>							Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
	I alt <i>Total</i>	Hver dag <i>Every day</i>	Annen- hver dag <i>Every other day</i>	Minst en gang i uken <i>At least once a week</i>	Minst en gang i måneden <i>At least once a month</i>	Sjeldnere <i>Less often</i>	Aldri <i>Never</i>	Uopp-gitt <i>Unknown</i>	
Alle personer <i>All persons</i>	100	28	11	23	14	15	2	7	1 079
Kjønn <i>Sex</i>									
Menn <i>Males</i>	100	37	15	21	10	12	1	5	448
Kvinner <i>Females</i>	100	22	8	24	17	17	3	9	631
Førlighet <i>Mobility</i>									
Beveger seg ute uten vansker <i>Able to walk outdoors without difficulties</i>	100	33	13	25	14	13	2	2	876
Beveger seg ute med vansker <i>Able to walk outdoors only with difficulties</i>	100	7	2	13	17	27	6	29	195
Aktivitetsnivå <i>Level of activity</i>									
Høyt <i>High</i>	100	32	13	29	14	8	1	5	199
Middels <i>Medium</i>	100	30	10	24	14	15	1	6	560
Lavt <i>Low</i>	100	23	11	17	14	20	5	9	320

5.5. Muligheter til selvstendig livsførsel

5.5.1. Innledning

Biologisk aldring fører til en svekkelse av helsen. Eldre er mer sårbare for sykdommer og skader. Mange eldre blir avhengige av hjelp for å klare å stille seg selv og sitt hjem. Sosial aldring, de forventningene som knytter seg til det å bli gammel, gir også grunnlag for større avhengighet. Alderspensjonen innebærer at en ikke blir direkte økonomisk avhengig av andre ved pensjoneringen, men inntektene blir vesentlig redusert for de fleste. Mange minstepensjonister er avhengige av tilskott fra stat og kommune eller fra sine barn, hvis de trenger noe utenom det daglige forbruk.

Både lovverket og normene blant folk flest tilkjenner de eldre rett til hjelp når de ikke lenger kan klare seg alene. Men de eldre har i liten grad mulighet til selv å velge hvordan de skal få den hjelpen de trenger. De fleste eldre ønsker å bo i sine egne hjem så lenge som mulig. Men når behovet for hjelp er stort, opplever de eldre at de enten blir til urimelig belastning for sine barn, eller at de blir henvist til en kommunal hjemmehjelpsordning som er begrenset til noen få timer pr. uke og som ofte er lite stabil.

Den som er avhengig av hjelp fra andre og ikke selv kan gi noen motytelse for dette, verken økonomisk eller på andre måter, står svakt i bytteforholdet med de som gir hjelp. Mottakerne av hjelpen kan bare "betale" for den ved å vise takknemlighet. I en slik situasjon blir det vanskelig å stille krav eller komme med kritikk. Eldre i aldershjem er mottakere av ytelser fra et personale. Pensjonærene opplever at de får noe (mat, stell av rommet, hjelp til personlig stell o.l.) av personalet som de ikke kan gi noe igjen for. Riktignok går størstedelen av pensjonærenes inntekter til dekning av kommunens utgifter til driften av institusjonen, og personalet får sin lønn av kommunen, men dette kommer ikke fram i samhandlingssituasjonen mellom pensjonærene og personalet. De eldre er derfor innstilt på å tilpasse seg personalets behov og ønsker. Hensynet til personalets behov for å få arbeidet gjort på en effektiv måte, tilsier at institusjonslivet organiseres med en fast døgnrytme, og at personalet har rett til å komme inn på pensjonærenes rom for å utføre arbeidet sitt der.

For eldre som flytter til aldershjem er mulighetene til å leve et selvstendig liv på mange måter begrenset av det avhengighetsforhold de kommer i til institusjonen og personalet. Mulighetene kan bli ytterligere begrenset dersom institusjonen ikke kan tilby eget rom til alle som ønsker det. Mulighetene til selvstendig livsførsel begrenses også av det relativt beskjedne beløp som de eldre har til egen disposisjon. Gjennom valgte representanter i aldershjemmets styre kan de eldre kanskje være med på å forandre institusjonene i retning av større romslighet for personlig utfoldelse. Styrerepresentanter og andre valgte tillitsmenn gir i hvertfall en mulighet for å formulere felles krav og fremme dem overfor institusjonens ledelse.

5.5.2. Eget rom og rettigheter og begrensninger forbundet med dette

Å ha et eget rom der en kan stenge døren og være for seg selv, er for mange en forutsetning for å bevare et rimelig beskyttet privatliv. Ifølge Innstilling om normer for godkjenning av aldershjem, avgitt i mars 1971, skal aldershjem planlegges med bare enkeltrom, med mulighet for å slå to rom sammen for ektefeller. De fleste aldershjem er bygd før den tid. Selv om en del av de eldste institusjonene er nedlagt og andre blir modernisert etterhvert, finnes det ennå aldershjem der nesten alle pensjonærene må dele rom med andre. Dette gjelder likevel bare noen få institusjoner. For landet under ett er det vel 20 prosent av aldershjempensjonærene som ikke har eget rom.

I tabell 44 har en fordelt aldershjempensjonærene etter hvor fritt de kan disponere sitt eget rom. I tillegg til de vel 20 prosent som ikke hadde eget rom var det 15 prosent av de eldre som ikke fikk lov å låse dørene til rommet sitt, 8 prosent kunne låse døren, men fikk ikke lov til å røyke, bruke alkohol eller spille kort (forbud mot minst en av delene), mens resten, 55 prosent, hadde eget rom uten noen av disse restriksjonene. Nesten halvparten av pensjonærene i aldershjem opplever altså her innskrenkninger som de normalt ikke ville hatt utenfor institusjonen. Tabellen viser også at det var flere kvinner enn menn som hadde eget rom, og at det å dele rom med andre var mer vanlig for eldre som rettopp hadde flyttet til aldershjemmet, enn for de som hadde bodd der en stund. Men selv blant de som hadde bodd på aldershjemmet i mer enn 5 år, var det 16 prosent som deler rom med andre.

Andelen som hadde eget rom med restriksjoner var større for eldre med dårlig helse enn for eldre med god helse. Andelen som delte rom med andre var større for eldre med mer alvorlige hukommelsesvansker enn for helt åndsfriske eldre.

Andelen som må dele rom var størst blant pensjonærer som bodde i hjem bygd før 1920, 34 prosent. I hjem bygd i 1960 eller seinere, var den tilsvarende andel omtrent 15 prosent. Ved de institusjonene som hadde lavest fysisk standard, delte 37 prosent av pensjonærene rom, ved institusjonene med høyest fysisk standard måtte bare 6 prosent av pensjonærene dele rom. Ved de institusjonene som skåret lavest på indeksen for fleksibilitet, var det hele 54 prosent av de eldre som måtte dele rom med andre, mens det var tilfelle bare for 14 prosent av de eldre i aldershjem med høy fleksibilitet. Med fleksibilitet mener en her i hvilken grad institusjonen legger forholdene til rette for pensjonærenes selvstendighet og medbestemmelse (se avsnitt 2.3).

Tabell 44. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/botid/egen vurdering av helse/mental tilstand/institusjonens byggeår/institusjonens fysiske standard/institusjonens fleksibilitet, etter om de har eget rom med eller uten restriksjoner i rettighetene til bruk av rommet. Prosent
People in old-age homes in groups for sex/time since moving to the institution/judgement of own health/mental condition/year of construction of the institution/the institution's physical standard/the institution's flexibility, by whether they have their own room with or without restrictions in their right to use the room. Per cent

	I alt Total	Har eget rom, kan låse døren, ingen restriksjoner Have own room, allowed to lock the door, no limitation in rights	Har eget rom, kan låse døren, restriksjoner på bruk av alkohol/tobakk/kortspill Have own room, allowed to lock the door, alcoholic beverages/smoking/card games not allowed	Har eget rom, kan ikke låse døren Have own room, not allowed to lock the door	Deler rom med andre Share room with others	Uoppgitt Unknown	Tallet på personer Number of residents
Alle personer <i>All persons</i>	100	55	8	15	21	1	1 502
Kjønn <i>Sex</i>							
Menn <i>Males</i>	100	50	9	14	27	1	530
Kvinner <i>Females</i>	100	58	7	16	18	1	972
Botid i institusjonen <i>Time since moving to the institution</i>							
Under 1 år <i>year</i>	100	48	5	14	33	-	264
1-5 år <i>years</i>	100	54	8	16	21	1	706
Mer enn 5 år <i>More than 5 years</i> ..	100	60	9	15	16	0	496
Egen vurdering av helse <i>Judgement of own health</i>							
Svært god <i>Very good</i>	100	60	10	9	19	1	182
God <i>Good</i>	100	58	9	12	20	1	420
Middels god <i>Average</i>	100	55	6	17	22	1	504
Dårlig <i>Bad</i>	100	52	8	18	21	1	315
Svært dårlig <i>Very bad</i>	100	45	7	21	28	-	58
Vet ikke <i>Don't know</i>	:	:	:	:	:	:	18
Mental tilstand <i>Mental condition</i>							
Helt åndsfrisk <i>Unimpaired mental faculties</i>	100	60	7	13	20	1	947
Noe alderdomssvekket <i>Somewhat impaired mental faculties</i>	100	49	10	20	21	1	302
Tydelige hukommelsesvansker <i>Obviously impaired mental faculties</i>	100	46	6	18	31	1	143
Svært uklar <i>Senile</i>	:	:	:	:	:	:	19
Psykiatrisk pasient <i>Psychiatric patient</i>	100	51	11	15	22	-	72
Institusjonens byggeår <i>Year of construction of the institution</i>							
Før 1920 <i>Before</i>	100	40	8	16	34	1	236
1920 - 1939	100	41	13	21	26	-	259
1940 - 1959	100	62	7	12	18	1	598
1960 - 1969	100	62	7	17	14	1	206
1970 og seinere <i>and later</i>	100	71	3	10	15	-	91
Uoppgitt <i>Unknown</i>	100	59	5	16	20	-	112
Indeks for institusjonens fysiske standard <i>Index of the institution's physical standard</i>							
0- 3 poeng <i>points (lavest)</i> (lowest)	100	35	10	17	37	1	326
4- 6 "	100	49	7	18	28	0	443
7- 9 "	100	66	8	12	14	0	433
10-14 " (høyest) (highest) ...	100	74	6	13	6	1	296
Indeks for institusjonens fleksibilitet <i>Index of the institution's flexibility</i>							
0- 3 poeng (lavest)	100	23	9	13	54	-	90
4- 6 "	100	49	8	16	26	1	639
7-10 " (høyest)	100	64	7	15	14	1	769

Selv om det ennå i 1977 var mange av aldershjempensjonærene som ikke hadde eget rom, har det skjedd en klar forbedring av romsituasjonen i eldreinstitusjonene de siste 10 årene. En landsomfattende undersøkelse fra 1966, gjennomført av Komitèen for eldreomsorgen, viste at 40 prosent av plassene i eldre institusjoner (inkludert sykehjem og sykehjemsavdelinger) var plasser på enkeltrom. Oversikten over undersøkelsen, trykket som vedlegg til Innstilling II fra Komitèen for eldreomsorgen, har ikke opplysninger om romsituasjonen ved aldershjem og sykehjem hver for seg, men nevner at det er flere enkeltrom ved aldershjem enn ved sykehjem. En kan dermed gå ut fra at omkring halvparten av de eldre i aldershjem og aldershjemsavdelinger hadde eget rom i 1966. I 1977 var det i alt 78 prosent av de eldre i disse institusjonene som hadde eget rom.

5.5.3. Disponibel inntekt og vurdering av personlig økonomi

Ved siden av å ha et sted å bo er vel det å ha en egen inntekt den viktigste forutsetning for å leve som et selvstendig samfunnsmedlem. Alle har rett til alderspensjon ved fylte 67 år. Pensjonærer ved aldershjem må betale for oppholdet med 75 prosent av minstepensjonen, og siden dette ikke dekker kommunens utgifter til en aldershjems plass, kan kommunen kreve dekning for sine utgifter av pensjonærenes tilleggsinntekter eller formue (ikke av formue bundet i bolig, og med en viss frigrense både for inntekt og formue). I november 1977 var det minste beløpet som pensjonærene hadde krav på å få beholde omtrent 300 kroner i måneden.

Tabell 45. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/utdanningsnivå, etter beløp til disposisjon pr. måned. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/level of education, by the monthly amount of money at their disposal. Per cent*

	I alt <i>Total</i>	Beløp til disposisjon pr. måned <i>Monthly amount</i>					Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
		Under 300 kr <i>kroner</i>	300-499 kr	500 kr og over <i>and over</i>	Vet ikke <i>Don't know</i>	Uoppgitt <i>Unknown</i>	
Alle personer <i>All persons</i>	100	8	63	16	11	2	1 502
Kjønn <i>Sex</i>							
Menn <i>Males</i>	100	8	63	18	9	3	530
Kvinner <i>Females</i>	100	8	63	15	12	2	972
Utdanningsnivå <i>Level of education</i>							
Ungdomsskolenivå eller lavere <i>Second level, first stage or less</i> ..	100	8	66	13	11	2	1 346
Gymnasnivå eller høyere <i>Second level, second stage or more</i>	100	6	38	42	12	2	135

36 prosent av aldershjempensjonærene oppgav at de hadde inntekt eller formue i tillegg til minstepensjonen. I tabell 45 er pensjonærene fordelt etter størrelsen på det beløp de hadde til disposisjon pr. måned. De aller fleste, 63 prosent, disponerte mellom 300 og 500 kroner, og bare 8 prosent hadde mindre enn dette, mens 16 prosent hadde mer enn 500 kroner. Det var 11 prosent som ikke visste hvor stort beløp de disponerte pr. måned. Det var ingen forskjell mellom mannlige og kvinnelige pensjonærer når det gjaldt fordelingen etter disponibelt månedsbeløp. Av de aldershjempensjonærene som hadde utdanning på gymnasnivå eller høyere, var det 42 prosent som disponerte 500 kroner eller mer pr. måned, mens bare 13 prosent av pensjonærene med lavere utdanning hadde så stort beløp til disposisjon.

Tabell 46 viser at selv om de fleste eldre hadde mindre enn 500 kroner i måneden til eget bruk, syntes de fleste at beløpet var tilstrekkelig. Dette gjelder uansett hvor stort beløp de disponerte og uansett om aldershjemmet lå i større og sentrale kommuner eller i små eller spredtbygde kommuner. Andelen som syntes beløpet de disponerer var stort nok, varierte likevel med beløpets størrelse, den var størst blant de som disponerte 500 kroner eller mer, og mindre for de som disponerte mindre beløp. Andelen som syntes beløpet var stort nok, var faktisk litt større blant de som disponerte under 300 kroner pr. måned enn blant de som hadde litt mer å rutte med (300-499 kroner). Alt i alt var det litt flere som syntes de hadde nok penger til disposisjon i mindre, tettbygde kommuner og spredtbygde kommuner enn i de større, mer sentrale tettbygde kommuner, henholdsvis 69 og 64 prosent.

Tabell 46. Eldre i ulike bostedsstrøk og med ulikt beløp til disposisjon pr. måned, etter vurdering av om beløpet er tilstrekkelig. Prosent *Old people in different residence areas and with different monthly amounts of money at their disposal, by judgement of whether the amount is sufficient. Per cent*

Bostedsstrøk/beløp til disposisjon pr. måned <i>Residence area/monthly amount</i>	I alt <i>Total</i>	Synes De beløpet er nok til å kjøpe det De gjerne vil kjøpe? <i>Do you find the amount sufficient for buying the things you would like to buy?</i>				Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
		Ja <i>Yes</i>	Nei, litt <i>No, some- what in- sufficient</i>	Nei, alt <i>No, totally insufficient</i>	Uoppgitt <i>Unknown</i>	
ALLE BOSTEDSSTRØK <i>ALL RESIDENCE AREAS</i>						
Alle personer <i>All persons</i>	100	68	18	10	4	1 502
Beløp til disposisjon pr. måned <i>Monthly amount</i>						
Under 300 kr <i>kroner</i>	100	67	15	16	2	125
300-499 kr	100	64	23	11	1	944
500 kr og over <i>kroner and over</i>	100	83	11	6	-	237
Vet ikke/uoppgitt <i>Don't know/unknown</i> ..	100	67	6	2	25	196
OSLO, ANDRE STØRRE OG SENTRALE TETTBYGDE KOMMUNER <i>OSLO, OTHER LARGE AND CENTRAL DENSELY POPULATED MUNICIPALITIES</i>						
Alle personer	100	64	17	14	5	291
Beløp til disposisjon pr. måned						
Under 300 kr	:	:	:	:	:	21
300-499 kr	100	57	25	17	1	149
500 kr og over	100	87	8	5	-	85
Vet ikke/uoppgitt	100	56	8	-	36	36
MELLOMSTORE OG MINDRE SENTRALE TETTBYGDE, OG SPREDTBYGDE OG LITE SENTRALE KOMMUNER <i>MEDIUM SIZED AND LESS CENTRAL DENSELY POPULATED, AND SPARSELY POPULATED AND PERIPHERAL MUNICIPALITIES</i>						
Alle personer	100	69	19	9	4	1 207
Beløp til disposisjon pr. måned						
Under 300 kr	100	73	15	10	2	100
300-499 kr	100	66	23	10	1	795
500 kr og over	100	80	13	7	-	152
Vet ikke/uoppgitt	100	69	5	2	23	160

Alle de eldre ble spurt om det var vanskelig å få pengene til å strekke til på en del spesifiserte områder. Omtrent en fjerdedel syntes det var vanskelig å skaffe penger til nye klær, 10 prosent syntes de hadde for lite penger til aviser, bøker og ukeblad, 12 prosent syntes det ble for lite til å kjøpe noe ekstra godt å spise og 9 prosent syntes det ble for lite til møbler, til ferier og fornøyelser, 13 prosent syntes de hadde for lite til utgifter til buss, drosje og liknende, 20 prosent syntes de hadde for lite til presanger, og 5 prosent hadde vanskeligheter med å få pengene til å strekke til på andre områder.

5.5.4. Muligheter til medbestemmelse og holdning til økt innflytelse for de eldre

De eldre ble spurt om pensjonærene var med på å bestemme over forholdene ved aldershjemmet. På dette nokså upresise spørsmålet svarte bare 12 prosent "ja", 55 prosent svarte "nei" og 33 prosent svarte "vet ikke". For å få vite litt om hvilke muligheter de eldre har til medbestemmelse, ble det stilt spørsmål både til de eldre og til styrerne om hvorvidt de eldre har noen representant i aldershjemmets styre, og om de har valgt noen tillitsmann. I tabell 47 har vi brukt styrernes opplysninger om disse spørsmålene, siden de eldre i mange tilfelle ikke visste noe om hvordan det forholdt seg med pensjonærrepresentanter i styret og tillitsmenn. Tabellen viser at 31 prosent av pensjonærene bodde i aldershjem

der de hadde minst en representant i hjemmets styre, og at 40 prosent av pensjonærene bodde i aldershjem der pensjonærene hadde en eller flere valgte tillitsmenn.

Store og mellomstore institusjoner hadde slike formelle demokratiske rettigheter for pensjonærene langt oftere enn de små institusjonene. Ingen av de aldershjemmene i utvalget som lå i større og sentrale kommuner utenom Oslo hadde noen representant for pensjonærene i styret. I de andre typene av kommuner bodde omkring en tredjedel av pensjonærene i institusjoner der de var representert i styret. Valgt tillitsmann for pensjonærene var mest utbredt i Oslo, der nesten 60 prosent av pensjonærene bodde i institusjoner der de har en valgt tillitsmann. I de øvrige typene av kommuner bodde 30-40 prosent av pensjonærene i institusjoner med valgt tillitsmann.

Tabell 47. Andel av de eldre som bor i aldershjem der pensjonærene har representant i styret og valgt tillitsmann i grupper for institusjonens størrelse/bostedsstrøk. Prosent *Percentage of people in old-age homes in which the boarders have a delegate in the board and have elected a representative, in groups for size of the institution/residence area*

	Pensjonærene i aldershjemmet har <i>The boarders in the old-age home have</i>		Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
	Representant i styret <i>Delegate in the board</i>	Valgt tillitsmann <i>Elected representative</i>	
Alle personer <i>All persons</i>	31	40	1 502
Institusjonens størrelse <i>Size of the institution</i>			
Under 20 plasser <i>beds</i>	16	18	416
20-39 plasser	39	45	780
40 plasser og mer <i>beds and more</i>	36	57	296
Bostedsstrøk <i>Residence area</i>			
Oslo	32	59	143
Andre større og sentrale tettbygde kommuner <i>Other large and central densely populated municipalities</i>	-	30	148
Mellomsstore og mindre sentrale tettbygde kommuner <i>Medium sized and less central densely populated municipalities</i>	35	40	739
Spredtbygde og lite sentrale kommuner <i>Sparsely populated and peripheral municipalities</i>	36	36	468

Det var altså få av de eldre som syntes at pensjonærene hadde noe å si over forholdene i institusjonen, og ved de fleste institusjonene manglet pensjonærene formelle kanaler til å øve innflytelse over små og store saker som avgjøres innen aldershjemmet. Som tabell 48 viser var det også få av de eldre (17 prosent) som syntes at pensjonærene burde få mer å si over forholdene i institusjonen. Halvparten av pensjonærene syntes ikke de eldre burde få større innflytelse, og en tredjedel hadde ingen mening eller var usikre på hva de mener om dette.

Av de som hadde tatt standpunkt var det omtrent en fjerdedel som ønsket mer innflytelse til pensjonærene. Andelen som ønsket mer innflytelse for de eldre var omtrent den samme for kvinner og menn, for personer med forskjellig utdanningsnivå og for eldre i institusjoner med eller uten formelle demokratiske kanaler. Personenes alder ser imidlertid ut til å ha sammenheng med deres holdning til økt innflytelse. Av de som hadde tatt standpunkt, var over en tredjedel av pensjonærene under 75 år for økt innflytelse, mens knapt en femtedel av aldersgruppen 85 år og eldre var av samme oppfatning. Dette kan tyde på at ønsket om større innflytelse over forholdene i institusjonen kommer til å bli mer utbredt etter hvert som nye årskull kommer inn i aldershjemmene. Men sammenhengen mellom alder og ønske om innflytelse kan også skyldes at pensjonærene etter hvert som de blir eldre og har vært noen år i institusjonen, mister interessen for å påvirke sin egen situasjon. Slik situasjonen var på intervju tidspunktet ser det ut til at økt innflytelse for pensjonærene ikke var et særlig aktuelt spørsmål for mange av de eldre, derfor var de forbeholdne og usikre på hva de skulle svare.

Tabell 48. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/utdanningsnivå/mening om pensjonærenes medbestemmelse/representant for de eldre i styret/valgt tillitsmann for de eldre, etter om de synes at de eldre bør få mer å si over forholdene i institusjonen. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age/level of education/perception of the boarders' influence/ delegate in the board/elected representative, by whether they think the old people should get more influence in the matters of the institution. Per cent*

	I alt <i>Total</i>	Synes De at pensjonærene bør få mer å si over forholdene i institusjonen? <i>Do you think that the boarders should get more influence in the matters of the institution?</i>				Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
		Ja <i>Yes</i>	Nei <i>No</i>	Vet ikke <i>Don't know</i>	Uoppgitt <i>Unknown</i>	
Alle personer <i>All persons</i>	100	17	50	32	1	1 502
Kjønn <i>Sex</i>						
Menn <i>Males</i>	100	21	51	27	1	530
Kvinner <i>Females</i>	100	15	49	35	1	972
Alder <i>Age</i>						
Under 75 år <i>years</i>	100	25	44	30	1	268
75-84 år	100	17	50	32	1	791
85 år og over <i>years and over</i>	100	12	53	34	1	439
Utdanningsnivå <i>Level of education</i>						
Ungdomsskolenivå eller lavere <i>Second level, first stage or less</i>	100	17	49	34	1	1 346
Gymnasnivå eller høyere <i>Second level, second stage or more</i>	100	20	60	19	1	135
Er pensjonærene med på å bestemme over forholdene her? <i>Do the boarders have a say in the matters of the institution?</i>						
Ja <i>Yes</i>	100	17	55	29	-	187
Nei <i>No</i>	100	20	57	23	0	838
Vet ikke <i>Don't know</i>	100	12	35	52	1	461
Har de eldre representant i styret? <i>Do the boarders have a delegate in the board?</i>						
Ja	100	17	46	35	1	472
Nei	100	17	51	31	1	1 009
Har de eldre en valgt tillitsmann? <i>Do the boarders have an elected representative?</i>						
Ja	100	18	53	28	1	595
Nei	100	16	47	35	1	903

Det at pensjonærene i institusjonen har styrerepresentant eller valgt tillitsmann, ser altså ikke ut til å ha noen innflytelse på de eldres holdning til økt innflytelse. En kunne tenke seg at flere kanskje ville ha en mening i de tilfellene der pensjonærene allerede har fått en viss innflytelse, men det slår ikke til når det gjelder eldre i institusjoner med styrerepresentant, og forskjellen mellom andelen som svarte "vet ikke" i institusjoner med og uten tillitsmann var ikke særlig stor, selv om den gikk i forventet retning. De som ikke hadde tatt stilling til om pensjonærene har innflytelse, hadde ofte heller ikke tatt stilling til om de ønsket at pensjonærene skulle få mer å si. Utdanningsnivå har også betydning for om en har gjort seg opp en mening. Av de med gymnasutdanning eller høyere var det omtrent en femtedel som ikke hadde tatt standpunkt, mens det for eldre med lavere utdanning var en "vet ikke" prosent på 34.

5.5.5. Tilpasning til aldershjemstilværelsen

Det er vanskelig å definere begrepsom trivsel og tilpasning slik at de blir målbare størrelser som virkelig måler det en ønsker å måle. Trivsel er en reint subjektiv oppfatning av egen situasjon, som avhenger like mye av de krav en stiller til tilværelsen som av de forhold en faktisk lever under. En viss opplevelse av trivsel trenger de fleste av oss (også pensjonærene) for at livet skal gi mening.

En opplevd og uttalt følelse av ensomhet eller kjedsomhet er det en har prøvd å registrere gjennom spørsmålet "Synes De noen gang tiden faller lang?". Den som ofte eller alltid synes tiden faller

lang kan kanskje sies å ha tilpasset seg tilværelsen i aldershjemmet dårlig. Som tabell 49 viser var det svært få av de eldre som syntes at tiden ofte falt lang, 11 prosent og enda færre, 5 prosent, syntes at tiden alltid falt lang, 34 prosent syntes at tiden av og til falt lang, mens 50 prosent oppgav at de aldri syntes tiden falt lang.

Tabell 49. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/aktivitetsnivå/kontakt med familie og venner, etter om de noen gang synes tiden faller lang. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age/level of activity/frequency of contact with family and friends, by whether they ever get bored. Per cent*

	I alt <i>Total</i>	Synes De noen gang tiden faller lang? <i>Do you ever get bored?</i>					Tallet på personer <i>Number of respondents</i>
		Nei, aldri <i>No, never</i>	Ja, av og til <i>Yes, once in a while</i>	Ja, ofte <i>Yes, often</i>	Ja, alltid <i>Yes, always</i>	Uoppgitt <i>Unknown</i>	
Alle personer <i>All persons</i>	100	50	34	11	5	1	1 502
Kjønn <i>Sex</i>							
Menn <i>Males</i>	100	49	35	11	5	0	530
Kvinner <i>Females</i>	100	50	34	11	4	1	972
Alder <i>Age</i>							
Under 75 år <i>years</i>	100	48	33	12	6	-	268
75-84 år	100	50	35	11	4	1	791
85 år og over <i>years and over</i>	100	49	35	11	4	1	439
Aktivitetsnivå <i>Level of activity</i>							
Høyt <i>High</i>	100	59	35	6	1	-	237
Middels <i>Medium</i>	100	52	34	11	3	-	731
Lavt <i>Low</i>	100	43	35	14	8	1	534
Kontakt med familie og venner <i>Frequency of contact with family and friends</i>							
Minst ett besøk pr. uke <i>Meet at least once a week</i>	100	51	34	10	5	0	744
Mindre enn ett besøk pr. uke <i>Meet less often than once a week</i>	100	48	35	12	4	1	758

Svarfordelingen er nesten nøyaktig den samme for menn som for kvinner, for de yngste og de eldste av pensjonærene og for de som fikk besøk hver uke og de som fikk besøk sjeldnere. Det å oppleve kjedsomhet i aldershjem ser altså ikke ut til å være knyttet til noen kjønns- eller aldersrolle, men antakelig til personlighetstrekk som går på tvers av slike roller. Derimot viser tabell 49 en viss sammenheng mellom aktivitetsnivå og uttalt kjedsomhet. 59 prosent av de eldre med høyt aktivitetsnivå mot 43 prosent av de med lavt aktivitetsnivå oppgav at de aldri syntes tiden falt lang. Av de med høyt aktivitetsnivå var det bare 7 prosent som syntes at tiden ofte eller alltid falt lang, mens det var 22 prosent av de eldre med lavt aktivitetsnivå som var av samme oppfatning. Dagene oppleves altså som mindre kjedelige av de som klarer å få utløp for noe av sin aktivitetstrang. Selv blant de med lavest aktivitetsnivå var det relativt få som gav uttrykk for at de ofte eller alltid kjedet seg.

De eldre ble spurt om de syntes det var en god løsning for dem å være på aldershjem. Både de som har valgt aldershjemmet som det beste av flere brukbare alternativ, og mange av de som valgte aldershjemmet som den eneste utvei i en vanskelig situasjon, vil antakelig svare bekreftende på dette spørsmålet. Bare de som er sikre på at de kunne klare seg hjemme, eller som mener at de burde kunne fått hjelp på andre måter, vil se på aldershjem som en dårlig løsning for sitt vedkommende, og selv blant disse vil det være en del som trives så godt i aldershjemmet at de likevel synes det er en brukbar løsning.

Tabell 50 viser at over 90 prosent av de eldre syntes det var en god eller noenlunde tilfredsstillende løsning for dem å være på aldershjem. 4 prosent mente at det ikke var noen helt tilfredsstillende løsning, og like mange mente at det ikke var noen god løsning. Det var ubetydelige forskjeller mellom de mannlige og kvinnelige pensjonærene her. Blant pensjonærene under 75 år var det 13 prosent

Tabell 50. Eldre i aldershjem i grupper for kjønn/alder/bostedsstrøk/egen vurdering av helse/selv-hjulpenshet/egen vurdering av omsorgsbehov, etter om de synes det er en god løsning for dem å være på aldershjem. Prosent *People in old-age homes in groups for sex/age/residence area/judgement of own health/capacity for self-care/judgement of their own need for care, by whether they think being in an old-age home is a good thing for them. Per cent*

		Synes De det er en god løsning for Dem å være på aldershjem? <i>Do you think it is a good thing for you to live in an old-age home?</i>						Tallet på per- soner <i>Number of res- pon- dents</i>
		I alt <i>Total</i>	God løs- ning <i>Good</i>	Noenlunde tilfreds- stillende løsning <i>Fairly good</i>	Ikke helt tilfreds- stillende løsning <i>Not to- tally satis- factory</i>	Ikke noen god løs- ning <i>Not known</i>	Uopp- gitt <i>Un- known</i>	
Alle personer	<i>All persons</i>	100	80	11	4	4	2	1 502
Kjønn	<i>Sex</i>							
Menn	<i>Males</i>	100	80	11	3	6	1	530
Kvinner	<i>Females</i>	100	81	11	4	2	2	972
Alder	<i>Age</i>							
Under 75 år	<i>years</i>	100	72	13	6	7	1	268
75-84 år		100	80	11	4	3	2	791
85 år og over	<i>years and over</i>	100	85	10	2	2	1	439
Bostedsstrøk	<i>Residence area</i>							
Oslo		100	85	8	3	4	1	143
Andre større og sentrale tettbygde kommuner	<i>Other large and central densely populated municipalities</i>	100	74	16	3	5	1	148
Mellomstore og mindre sentrale tettbygde kommuner	<i>Medium sized and less central densely populated municipalities</i>	100	82	8	4	4	2	739
Spredtbygde og lite sentrale kommuner	<i>Sparsely populated and peripheral municipalities</i>	100	77	14	4	3	2	468
Egen vurdering av helse	<i>Judgement of own health</i>							
Svært god	<i>Very good</i>	100	87	5	3	3	2	182
God	<i>Good</i>	100	83	7	5	4	1	420
Middels god	<i>Average</i>	100	79	13	4	2	2	504
Dårlig	<i>Bad</i>	100	76	15	3	4	2	315
Svært dårlig	<i>Very bad</i>	100	74	16	2	9	-	58
Vet ikke	<i>Don't know</i>	:	:	:	:	:	:	18
Selvhjulpenshet	<i>Capacity for self-care</i>							
Greier alle funksjoner uten vansker	<i>Able to perform all activities without difficulties</i>	100	77	11	5	4	3	612
Har vansker, men greier alle funksjoner uten hjelp	<i>Having difficulties, but able to perform all activities without help</i>	100	82	12	2	3	1	217
Må ha hjelp til en eller flere funksjoner	<i>Unable to perform one or more activities without help</i>	100	83	11	3	3	1	663
Egen vurdering av omsorgsbehov	<i>Judgement of own need for care</i>							
Må bo på aldershjem	<i>Have to live in an old-age home</i>	100	87	9	1	1	2	699
Kan klare seg i eget hjem	<i>Able to manage in their own home</i>	100	55	16	12	14	3	184
Vet ikke	<i>Don't know</i>	100	85	9	3	3	-	34
Spørsmålet ikke stilt	<i>Not asked</i>	100	80	11	4	3	2	585

som var utilfreds med aldershjem som en løsning på sine problemer, mens bare 4 prosent av pensjonærene på 85 år og over var av denne oppfatning.

Ellers var det små forskjeller mellom eldre i ulike bostedsstrøk, og med ulik vurdering av egen helse og selvhjulpenshet når det gjaldt tilfredshet med aldershjem som løsning for dem. Av de eldre som

mente at de kunne klare seg i eget hjem, var det 26 prosent som ikke syntes aldershjem var noen tilfredsstillende løsning for dem, mens bare 2 prosent av de eldre som mente at de måtte bo på aldershjem var av samme mening. Spørsmålet om nødvendigheten av å bo på aldershjem ble ikke stilt til de som hadde bodd mer enn 5 år i aldershjemmet, fordi en mente at disse ville ha vanskelig for å gi en realistisk vurdering av sin evne til å klare seg i eget hjem. Denne gruppen med mer enn 5 års botid hadde samme fordeling etter grad av tilfredshet med aldershjem som løsning som hele utvalget under ett.

De av pensjonærene som syntes at aldershjem var en god eller noenlunde tilfredsstillende løsning for dem ble bedt om å oppgi de viktigste grunnene til at de var tilfreds. Resultatet er vist i tabell 51. De grunnene som oftest ble oppgitt var at de ikke kunne klare seg alene, og at det var trygt å vite at en kunne få hjelp hvis det trengtes. Omkring 30 prosent oppgav mer spesifikt at de hadde problemer med å klare husarbeid eller ønsket å slippe husarbeid, og omtrent like mange oppgav at de trengte pleie og tilsyn. 27 prosent syntes aldershjem var en god løsning fordi de ikke ønsket å ligge sine pårørende til byrde, og 11 prosent oppgav at når de ikke lenger hadde noen pårørende som kunne hjelpe, var aldershjem en god løsning. 9 prosent av de eldre oppgav forskjellige andre grunner.

Tabell 51. Eldre som synes det er en god eller tilfredsstillende løsning for dem å være på aldershjem, i grupper for kjønn/barnetall/egen vurdering av helse/selvhjulpenhet, etter de viktigste grunnene til at de synes det er en god løsning. Prosent *Old people who think living in an old-age home is a good or fairly good thing for them, in groups for sex/number of children/judgement of own health/capacity for self-care, by the reasons why they think it is a good thing. Per cent*

		Grunner til at aldershjem er en god løsning <i>Reasons why living in an old-age home is a good thing</i>						Tallet på per- soner <i>Number of res- pon- dents</i>
		Slipper husar- beid <i>Relieved of house- keeping</i>	Trenger pleie og tilsyn <i>Need care</i>	Klarer seg ikke alene <i>Not able to ma- nage on their own</i>	Ønsker ikke å ligge på- rørende til byrde <i>Do not want to be a burden to re- latives</i>	Ingen pårør- ende som kan hjelpe <i>Do not have relatives that can help</i>	Trygt å vite at en kan få hjelp <i>Help is at hand if needed</i>	
Alle personer	<i>All persons</i>	30	28	53	27	11	50	1 368
Kjønn	<i>Sex</i>							
Menn	<i>Males</i>	29	27	51	24	12	41	198
Kvinner	<i>Females</i>	31	29	54	29	10	54	484
Barnetall	<i>Number of children</i>							
Ett eller flere barn	<i>One or more children</i>	32	28	54	36	3	53	383
Ingen barn	<i>No children</i>	28	28	51	16	20	47	299
Egen vurdering av helse	<i>Judgement of own health</i>							
Svært god	<i>Very good</i>	29	14	38	37	10	53	88
God	<i>Good</i>	33	21	45	29	11	55	209
Middels god	<i>Average</i>	29	27	52	26	11	50	233
Dårlig	<i>Bad</i>	28	40	68	22	12	44	125
Svært dårlig	<i>Very bad</i>	:	:	:	:	:	:	18
Vet ikke	<i>Don't know</i>	:	:	:	:	:	:	7
Selvhjulpenhet	<i>Capacity for self-care</i>							
Greier alle funksjoner uten vansker	<i>Able to perform all activities without diffi- culties</i>	27	21	36	27	11	53	286
Har vansker, men greier alle funksjoner uten hjelp	<i>Having difficulties, but able to perform all activities without help ...</i>	33	24	55	30	12	53	109
Må ha hjelp til en eller flere funksjoner	<i>Unable to perform one or more activities without help</i>	32	35	67	26	10	45	281

Menn og kvinner oppgav omtrent like ofte de forskjellige grunnene til sin tilfredshet med aldershjemmet, men trygghet for å få hjelp ser likevel ut til å være litt viktigere for kvinner enn for menn. Eldre med og uten barn fordelte seg også nokså likt på de forskjellige grunnene, bortsett fra at eldre med barn oftere enn andre ikke ønsket å ligge pårørende til byrde, og at eldre uten barn oftere enn andre sa at de ikke hadde noen pårørende som kunne hjelpe.

Ellers viser tabell 51 at eldre med dårlig helse oftere enn andre oppgav at det var det at de trengte pleie og ikke kunne klare seg alene som gjorde at de syntes aldershjem var en god løsning. Eldre som hadde problemer med eller ikke klarte enkelte ting i forbindelse med sitt daglige personlige stell, har også oftere enn andre oppgitt behov for pleie og manglende evne til å klare seg selv som grunn til at de syntes aldershjem var en god løsning.

Det inntrykk som sitter igjen etter en vurdering av tabellene 50 og 51, er at det nok er en alt overveiende del av de eldre som synes at det å bo på aldershjem er en god løsning for dem, men at det for mange også er den eneste løsning.

6. SAMMENDRAG

Denne publikasjonen beskriver rekrutteringen av eldre til aldershjem og levekårene til aldershjempensjonærene i 1977. Grunnlaget for beskrivelsen er en utvalgsundersøkelse der vel 10 prosent av dem som bodde i aldershjem i november 1977 ble intervjuet.

Sjansen for å flytte til aldershjem øker med stigende alder. Den er langt større for enker, enkemenn og ugifte enn for eldre som har sin ektefelle i live. Gifte menn har særlig liten sjanse for å flytte til aldershjem. Dette har sammenheng med at menn ofte har en ektefelle som er yngre, og som dessuten er kvinne og derfor som oftest har kunnskaper og erfaring i husarbeid og omsorgsarbeid. Dette fører også til at gifte kvinner oftere enn gifte menn kommer i en situasjon der ektefellen blir en belastning. Gifte kvinner har derfor litt større sjanse for å flytte til aldershjem enn gifte menn. Ugifte kvinner har mindre sjanse enn ugifte menn til å flytte til aldershjem. Fordi sjansen for institusjonalisering øker med stigende alder, og fordi kvinner gjennomsnittlig har høyere levealder enn menn, har kvinner alt i alt litt større sjanse for å flytte til aldershjem.

Det er noe større sannsynlighet for at eldre som ikke har barn kommer til å flytte til aldershjem enn at eldre som har barn kommer til å gjøre det. Eldre med utdanning på gymnasnivå og eldre med yrker innen administrasjon, kontor og handel har mindre sjanse enn andre eldre for å flytte til aldershjem. Dårlig standard i den tidligere boligen var mer vanlig blant eldre i aldershjem enn blant hjemmeboende eldre. Det var også flere av aldershjempensjonærene som hadde nedsatt førlighet enn hva som var tilfelle for hjemmeboende eldre. En fant derimot ingen nevneverdig forskjell mellom de to gruppene når det gjaldt syn og hørsel. Det var 37 prosent av de eldre i aldershjem som hadde hatt et opphold i sykehus eller annen helseinstitusjon i løpet av det siste året før de flyttet til aldershjemmet. Av et utvalg hjemmeboende eldre var det bare 14 prosent som hadde hatt opphold i sykehus/helseinstitusjon det siste året. Dette tyder på at akutt sykdom i mange tilfelle er den utløsende årsaken til at eldre flytter til aldershjem.

Dårlig helse var da også det som de fleste aldershjempensjonærene selv oppgav som grunn til at de flyttet til institusjonen. Dette gjaldt 60 prosent av de eldre i aldershjem. Andre grunner til flytting som ofte ble oppgitt var problem med å klare husarbeid o.l., hensyn til familien og ønske om trygghet.

Aldring medfører nedsatt motstandskraft mot en rekke sykdommer. Den økte sårbarheten for sykdommer og skader gjør at helse blir den mest sentrale komponenten i eldres levekår. De fleste av de eldre i aldershjem mente selv at de hadde like god eller bedre helse enn andre på samme alder. Selv om det for mange var sykdom som utløste flytting til aldershjem, tyder dette på at helsa ikke lenger er noe akutt problem for store deler av aldershjempensjonærene. Omtrent to femtedeler av de eldre hadde mer eller mindre nedsatt førlighet, men svært få av dem hadde så store problem med førligheten at de ikke kunne bevege seg innendørs uten hjelp. En femtedel oppgav at de måtte ha hjelp til å gå i trapper. I alt var det over 40 prosent av de eldre som var avhengige av hjelp for å klare en eller flere av dagliglivets aktiviteter. De fleste av aldershjempensjonærene hadde normalt syn og hørsel. Over tre femtedeler ble av styrerne ved institusjonen vurdert som helt åndsfriske, og ytterligere en femtedel

var etter styrernes vurdering bare ubetydelig alderdomssvekket.

God helse og funksjonsevne er, foruten å være goder i seg selv, ressurser som setter den enkelte i stand til å delta aktivt i arbeid, fritidsaktiviteter og sosialt samvær. De som selv mente de hadde god helse og de som hadde full førighet, deltok oftere enn de andre pensjonærene i det daglige arbeidet i institusjonen og uttrykte oftere ønske om å få lønnet arbeid. Selv blant de aller sprekeste var det likevel relativt få som deltok i institusjonens arbeid, 20-25 prosent, eller som hadde eller ønsket å få lønnet arbeid, 10-12 prosent. Eldre med dårlig helse deltok sjeldnere enn andre også i hobbyvirksomhet og andre fritidsaktiviteter.

Alder og kjønn har også sammenheng med pensjonærenes aktivitet på forskjellige områder. Forventninger knyttet til aldersrollen om passivitet og tilbaketrekning ser ut til å virke sterkere for de aller eldste enn for de litt yngre blant pensjonærene. Spesielt gjelder dette deltaking i arbeid, både det daglige arbeidet i institusjonen og lønnet arbeid. Kjønsrollene innebærer ulike forventninger til menn og kvinner, som gir seg utslag i atferds forskjeller: Kvinnene hjelper til med reingjøring og kjøkkenarbeid, og hjelper til å holde sitt eget rom i orden. Mennene hjelper til med hagearbeid og innkjøp. Menn gir langt oftere enn kvinner uttrykk for at de ønsker lønnet arbeid, mens kvinnene er mer aktive enn mennene i hobbyvirksomheten, som ofte er dominert av tradisjonelt kvinnelige sysler som strikking, søm, veving o.l.

Det var svært få av de eldre som oppgav at de flyttet til aldershjem fordi de ønsket kontakt med andre mennesker. Nesten tre femtedeler av de eldre kjente noen av sine medpensjonærer fra før, og hele fire femtedeler av de eldre sa de hadde fått en eller flere gode venner blant de andre pensjonærene. Særlig ved aldershjem i små og spredtbygde kommuner var det mange som hadde fått flere venner blant medpensjonærene. Størrelsen på aldershjemmet ser ut til å ha betydning for kontakten mellom de eldre og personalet. Ved de store institusjonene var det forholdsvis få som hadde hyppig kontakt med styrelsen, og forholdsvis mange som ikke hadde snakket med noen av personalet de siste par dagene.

Bare vel halvparten av de eldre hadde barn. Kontakthyppheten med barna var størst for de av de eldre som hadde tre eller flere barn, og for de som hadde barn som bodde i nærheten av institusjonen. Det var en tendens til at de som hadde bodd lenge i institusjonen, fikk sjeldnere besøk av barn enn de som hadde kortere botid. Dette gjelder også kontakt med søsken og andre slektninger og venner. Alt i alt var det omtrent halvparten av de eldre som fikk minst ett besøk i uken av barn, søsken, andre slektninger eller venner. De mest isolerte ser ut til å være de som har barn, men som sjelden treffer dem. Disse får sjeldnere enn andre besøk av søsken, slekt og venner. Av de som ikke hadde barn, søsken eller andre slektninger i live, var det få som hadde hatt helgeopphold eller ferie utenfor institusjonen det siste året.

Ved å flytte til aldershjem oppnår de eldre en trygghet og forutsigbarhet i tilværelsen som er viktig for mange. De er sikret regelmessige måltider, reingjøring og stell, og vet at det er noen til stede om de plutselig skulle bli syke. Samtidig må de imidlertid gi avkall på mye av styringen over sitt eget dagligliv. Ikke alle får eget rom, og noen av de som har eget rom, må finne seg i regler som forbyr dem å låse dør, røyke, nyte alkohol eller spille kort på rommet. Vel en femtedel av pensjonærene måtte dele rom med andre. Omtrent like mange hadde eget rom, men med en eller flere av de restrikasjonene som er nevnt ovenfor. Aldershjemstilværelsen innebærer også en binding av økonomien. Størparten av alderstrygden går til dekning av institusjonens driftsutgifter. De eldre får utbetalt lomme-penger, i 1977 vel 300 kr pr. måned. Over en fjerdedel av de eldre syntes beløpet var utilstrekkelig.

Ved en del av institusjonene har pensjonærene valgt tillitsmenn og/eller representanter i institusjonens styre. Men det var få av de eldre som mente at pensjonærene hadde noen innflytelse over forholdene i institusjonen, og det var også få som syntes at de eldres innflytelse burde bli større. Omtrent en tredjedel av de eldre visste ikke hva de skulle svare på disse spørsmålene. Dette tyder på at spørsmålet om medbestemmelse for institusjonsbeboere var noe som for mange ikke var særlig aktuelt på intervjudispunktet.

De fleste av aldershjempensjonærene ser altså ut til å ha godtatt aldershjemstilværelsen slik den er. Omtrent 80 prosent sa at de aldri eller bare av og til syntes tiden falt lang, og like mange mente at det å bo på aldershjem var en god løsning for dem. De fleste begrunnet dette med at de ikke kunne klare seg alene eller at det var trygt å vite at en alltid kunne få hjelp. Dette kan tyde på at mange godtar aldershjemmet fordi de ikke har noe annet alternativ, eller fordi de alternativene som foreligger, f.eks. kommunal hjemmehjelp slik den fungerer i dag, ikke gir dem den tryggheten de har behov for.

SUMMARY IN ENGLISH

This publication presents a description of the recruitment of old people to old-age homes and of the level of living of the boarders of the old-age homes in 1977. The results are based on a survey conducted by the Central Bureau of Statistics in November 1977, when a sample of approximately 10 per cent of those residing in old-age homes were interviewed.

The chance of moving to an old-age home increases with increasing age. The probability for moving to an old-age home is far greater for widowed and unmarried old people, than it is for old people who still are living with their spouses. Married men are especially unlikely to move to an old-age home. This is due to the fact that men most often have wives who are younger, and who are experienced and capable in the business of caring for other people. Married women, on the other hand, may experience that their husbands become a strain. Married women therefore have a slightly greater chance than married men of moving to an old-age home. Unmarried women have less chance of moving to an old-age home than unmarried men. Since the chances of institutionalization increase with increasing age, and since women on the average have higher life expectancy, women all in all have a slightly greater chance than men of moving to an old-age home.

Old people who have children are less likely to move to an old-age home than old people who do not have any children. Old people with higher education and old people with previous occupations within administration, sales or clerical work are less likely to move to old-age homes than other old people. Poor standard in the previous dwelling was more common among people in old-age homes than among old people living at home. Also, reduced mobility was more common among the boarders of old-age homes than among old people living at home. However, no difference worth mentioning was found between the two groups as far as sight and hearing were concerned. 37 per cent of the people in old-age homes had experienced any incidents of hospitalization during the last year before moving to the old-age home. Out of a sample of old people living at home only 14 per cent had experienced incidents of hospitalization during the last year. This suggests that acute illness in many cases is the triggering cause for moving into an old-age home.

Bad health was also the reason most often mentioned by the old people themselves for moving to the old-age home. This holds true for 60 per cent of the people in old-age homes. Other stated reasons for moving were trouble managing housekeeping etc., consideration for the family, and a wish for security.

Aging implies lowered resistance towards a number of illnesses. The increased vulnerability towards illness and injuries makes health the most important of all the resources which together constitutes the level of living for old people. Most of the people in the old-age homes felt that their health was as good as or even better than that of other people of the same age. This suggests that, even if illness in many cases was what triggered off the decision to move to an old-age home, health no longer represents an acute problem for the majority of the boarders of old-age homes. About two fifths of the boarders had more or less reduced mobility, but only a few of them were so much handicapped that they were unable to walk indoors without help. One fifth of the boarders were unable to walk stairs without assistance. More than 40 per cent of the people in old-age homes were in need of assistance for performing some of the activities of daily living. Most of the boarders had normal sight and hearing. More than three fifths were judged by the directors of the institutions as being of unimpaired mental faculties, and an additional fifth of them were judged as only slightly impaired as far as mental faculties were concerned.

Good health and unimpaired mental and physical faculties are worth having for their own sake, but may also be regarded as resources which enables the individual old person to engage in work, leisure activities and associating with other people. Those among the old people who were in good health and had full mobility, more often participated in the daily work in the institution and more often expressed that they wanted some sort of employment. However, even among the most healthy of the boarders, rather few took part in the daily work in the institution, 20-25 per cent, or were employed or wanted employment, 10-12 per cent. Old people of bad health less often than the others participated even in hobby and other leisure activities.

Age and sex also have a bearing on the boarders' activities in different areas. Expectations of inactivity and withdrawal connected to the age role seem to affect the very oldest more than it does the slightly younger. This is especially so as far as participation in work is concerned. Sex roles implies different expectations aimed at men and women, which in turn leads to differences in behaviour. Women help with cleaning and kitchen work, and helps tidying their own rooms. Men assist the institution in doing some garden work and shopping. Men more often than women express wishes for employment, while women are more likely than men to take part in hobby activities, which usually consist of traditionally female activities like knitting, needle-point, weaving and so on.

Only very few among the old people said that they had moved to the old-age home because they wanted to be close to other people. Nevertheless, almost three fifths of the old people knew some of their fellow boarders before they moved into the institution, and a total of four fifths of them claimed that they had made friends with one or several among their fellow boarders. Having several friends was most common among boarders in institutions situated in small or sparsely populated municipalities. The size of the old-age home (number of beds) seems to have a bearing on the contact between the boarders and the personnel of the institution. At the larger institutions relatively few of the boarders had frequent contact with the director, and comparatively many had not had a chat with any of the personnel during the last couple of days.

Slightly more than half of the people in old-age homes had children. Old people who had three or more children, or who had children living close to the institution had more frequent contact with their children than other old people. There was a tendency for people who had stayed in the institution for a long time to have less frequent contact with children than those who had moved to the institution more recently. This holds true even for contact with siblings, other relatives and friends. The most isolated among the old-age home boarders are those who have children, but seldom meet with them. These people less often than others meet with siblings, relatives and friends. Among the old people with no children, relatives or friends alive only a few had spent a week-end or a holiday away from the institution during the last year.

By moving to an old-age home old people attain a secure and predictable life, which to many people is of great importance. They are provided with regular meals, cleaning and care, and they know that there is always somebody around in case of an emergency. However, at the same time, they have to give up much of their habitual control over their own daily life. They may not get a room of their own, and even if they do there may be prohibitions against locking the door, smoking, drinking or card games. Upwards of one fifth of the boarders had to share rooms, and an equal share of them had their own rooms, but with one or more of the above-mentioned prohibitions. Life in the old-age home also implies that the boarders' economy is tied up. The greater part of their old-age pensions is disposed by the institution for covering its running expenses. The boarders get their spending money, in 1977 about 300 N.kr a month. More than one in four of the boarders found this amount insufficient.

At some of the institutions the boarders have elected representatives and/or a delegate in the institutions board of directors. But there were few among the old people who felt that the boarders had any influence in the matters of the institution, and there were also only a few among them who felt that the boarders should get their influence increased. About one third of the old people did not know how to respond to these questions. This suggests that the question of boarders' influence and participation in decisions was not one of very great present interest to some of the boarders at the time of the interview.

Most of the boarders of old-age homes, then, seem to have accepted life in the old-age home as it is. About 80 per cent said that they never or only once in a while got bored, and an equal percentage felt that living in an old-age home was a good thing for them. Most of them stated that the reason why it was a good thing for them, was that they were unable to manage on their own or that they wanted the security implied in knowing that help was always near. This suggests that many of the old people accept the old-age home because they do not have any alternative, or because the available alternatives, for instance municipal home-help, the way it works today, do not provide the security they need.

BEREGNING AV STANDARDAVVIK VED SAMMENLIKNING AV PROSENTTALL

Nedenfor er det gitt noen regler for å finne standardavvik til differanser mellom prosenttall. En kan da, som tidligere, finne et intervall som med 95 prosent sannsynlighet dekker den virkelige differansen. Reglene vil variere ettersom prosenttallene en sammenlikner er beregnet på grunnlag av samme tall, av to forskjellige tall, eller det ene prosenttallet inneholder enheter som inngår i det andre prosenttallet. La p_1 og p_2 betegne de to prosenttallene en vil sammenlikne og S_1 og S_2 standardavvikene i prosent.

Dersom p_1 forekommer i en undergruppe av eldre i aldershjem og p_2 i den samme undergruppe hjemmeboende eldre, finner vi standardavviket S_{Diff} til differansen i prosent av formelen

$$S_{Diff} = \sqrt{S_1^2 + S_2^2}$$

Eksempel:

En slår opp i tabell 8 og finner prosenttallet for eldre som ikke har barn. For eldre i aldershjem har en $p_1 = 46$ og hjemmeboende eldre $p_2 = 26$. Av tabell 1 finner en $S_1 = 1,6$ og $S_2 = 2,7$. Av formelen foran finner en

$$S_{Diff} = \sqrt{1,6^2 + 2,7^2} = 3,1$$

En tar 2 ganger standardavviket til hver side av differansen som var på 20 prosent, og finner at konfidensintervall for differansen i prosent blir $20 \pm 2 \times 3,1 = (13,8-26,2)$. Differansen mellom de to tall er altså signifikant.

Dersom p_1 og p_2 forekommer i samme tabell og samme utvalg, har en forskjellige formler avhengig av hvilke prosenttall en sammenlikner.

Ønsker en å finne standardavviket til en differanse mellom to prosenttall beregnet på grunnlag av to forskjellige tall, finner en som over

$$S_{Diff} = \sqrt{S_1^2 + S_2^2}$$

Eksempel:

En vil finne standardavviket til differansen mellom andelen personer 70-79 år som selv tok initiativet til å flytte, og andelen personer 80 år og eldre som selv tok initiativet til å flytte (tabell 16).

En finner $p_1 = 44$, $p_2 = 48$, $S_1 = 2,5$, $S_2 = 2,5$ og standardavviket i prosent

$$S_{Diff} = \sqrt{2,5^2 + 2,5^2} = 3,5$$

To ganger standardavviket til hver side av differansen, er her $2 \pm 2 \times 3,5 = (-3-11)$. Når 0 ligger innen dette intervall, er det mindre enn 95 prosent sannsynlighet for at de to tallene (44 og 48) er forskjellige fra hverandre.

Dersom det ene prosenttallet (p_2) omfatter enheter som inngår i det andre prosenttallet, det vil si hvis p_1 er beregnet på grunnlag av et tall l_1 og p_2 på grunnlag av l_2 , der enhetene i l_1 er regnet med i l_2 , finner en

$$S_{Diff} = \sqrt{(1 - 2 \frac{l_1}{l_2}) \times S_1^2 + S_2^2}$$

Eksempel:

En skal finne standardavviket til differansen mellom andelen som selv tok initiativet til å flytte i aldersgruppen under 70 år og den samme andelen uansett alder (tabell 16). Her er

$$p_1 = 32 \quad p_2 = 43$$

$$n_1 = 302 \quad n_2 = 1\,502$$

$$S_1 = 3,2 \quad S_2 = 1,6$$

Etter formelen over, har en

$$S_{\text{Diff}} = \sqrt{\left(1 - 2 \frac{302}{1\,502}\right) \times 3,2^2 + 1,6^2} = 2,9$$

(S_{Diff} er her mindre enn S_1 på grunn av at en ikke lenger sammenlikner prosenttall for atskilte person-grupper. Prosenttallene varierer her sammen, er positivt korrelerte, og gir derfor et standardavvik som er mindre enn det største av de to standardavvikene S_1 og S_2 .)

Konfidensintervallet for differansen mellom p_1 og p_2 er $11 \pm 2 \times 2,9 = (5,2-16,8)$, og andelen av personer i aldersgruppen under 70 år som selv tok initiativet til flytting er signifikant lavere enn den tilsvarende andelen av hele utvalget.

En kan også sammenlikne to prosenttall som er beregnet på grunnlag av samme tall. Kaller en dette tallet n_1 , kan en nytte formelen

$$S_{\text{Diff}} = \sqrt{S_1^2 + S_2^2 + 3 \times \frac{p_1 \times p_2}{n_1}}$$

Eksempel:

En ønsker å finne standardavviket til differansen mellom andel av personer som oppgav at de selv tok initiativet til flytting og andel som oppgav at lege, helsesøster eller sosialkontor tok initiativet. I tabell 16 finner en:

$$p_1 = 43, \quad p_2 = 29, \quad n_1 = 1\,502, \quad S_1 = 1,6, \quad S_2 = 1,5$$

$$S_{\text{Diff}} = \sqrt{1,6^2 + 1,5^2 + 3 \times \frac{43 \times 29}{1\,502}} = 2,7$$

Konfidensintervallet for differansen mellom p_1 og p_2 i dette tilfelle er $14 \pm 2 \times 2,7 = (8,6 - 19,4)$, og det er med mer enn 95 prosent sannsynlighet sikkert at det er flere som har flyttet til aldershjem på eget initiativ enn etter initiativ fra lege, helsesøster eller sosialkontor.

STATISTISK SENTRALBYRA
Intervjukontoret
Postboks 8131 Dep, Oslo 1
Tlf. (02) *41 38 20

UNDERGITT TAUSHETSPLIKT

Prosjekt nr.

1	1	0

 Kol. 1- 3Utvalgsområde nr.

 Kol. 4- 6IO nr.

 Kol. 7- 9Skjematype

			1

 Kol. 10Intervjuer nr.

 Kol. 11-14

UNDERSØKELSE OM ELDRE I ALDERSHJEM

NOVEMBER 1977

Skjematype 1, eldreintervju

Institusjonens navn: _____

Kommune: _____

Kommune nr.

FOR BYRAET

Kol. 15-18

IO's navn: _____

Intervjuet ble foretatt _____ dag,

 1977 Kol. 19-22Intervjutid fra kl. _____ til kl. _____

 minutter_____
Intervjuerens navn

FOR BYRAET

FOR BYRÅET

    26-29

Type institusjon:

30

- 1 ☐ Aldershjem
2 ☐ Kombinert hjem

1. FYLLES UT AV INTERVJUEREN

IO's kjønn

31

- 1 ☐ Mann
2 ☐ Kvinne

2. Hvilket år ble De født?

32-35

3. Er De ugift, gift, skilt, separert eller enke (-mann)?

36

- 1 ☐ Ugift → 8
2 ☐ Gift → 4
3 ☐ Skilt → 8
4 ☐ Separert → 8
5 ☐ Enke (-mann) → 8

4. Hvor bor Deres ektefelle?

37

- 1 ☐ Her i institusjonen → 6
2 ☐ I annen institusjon → 5
3 ☐ I privat bolig → 5

5. Hvor ofte omtrent treffer De Deres ektefelle?

38

- 1 ☐ Hver dag eller annenhver dag
2 ☐ Minst en gang i uken
3 ☐ Minst en gang i måneden
4 ☐ Minst en gang i året
5 ☐ Sjelden eller aldri
- } → 8

6. Deler De rom med Deres ektefelle eller har dere tilstøtende rom?

39

- 1 ☐ Ja, deler rom
2 ☐ Ja, tilstøtende rom
3 ☐ Nei

7. Er De tilfreds med dette?

40

- 1 ☐ Ja
2 ☐ Nei

TIDLIGERE BOLIG

8. Var De på sykehus eller rekonvalesenthjem eller på en annen eldreinstitusjon i løpet av det siste året før De flyttet hit?

41

- 1 ☐ Ja, sykehus
2 ☐ Ja, rekonvalesenthjem
3 ☐ Ja, annen eldreinstitusjon
4 ☐ Nei

*9. Da De flyttet hit, kom De da rett fra Deres egen private bolig, fra Deres barn eller andre slektninger, fra sykehus, rekonvalesenthjem eller en annen institusjon?

42

- 1 ☐ Egen privat bolig
2 ☐ Barn
3 ☐ Andre slektninger
4 ☐ Sykehus
5 ☐ Rekonvalesenthjem
6 ☐ Annen eldreinstitusjon
7 ☐ Annet, spesifiser: _____

*10. Når flyttet De fra Deres egen private bolig?

43-46

Måned År

11. BESVARES AV INTERVJUEREN:

ER DET MER ENN 7 ÅR SIDEN IO BODDE I EGEN PRIVAT BOLIG?

47

- 1 ☐ Ja, IO flyttet før november 1970 → 18
2 ☐ Nei, IO flyttet i november 1970 eller senere → 12
3 ☐ Husker ikke → 18

12. SPM. 12-15 GJELDER IO'S EGEN PRIVATE BOLIG

Hadde De WC i leiligheten?

48

- 1 ☐ WC i leiligheten
2 ☐ WC i huset, men ikke i leiligheten
3 ☐ Utedo, WC utendørs

13. Hadde De bad i leiligheten?

49

- 1 ☐ Bad i leiligheten
2 ☐ Bad utenfor leiligheten
3 ☐ Ikke bad

14. Hadde De egen telefon?

50

- 1 ☐ Ja
2 ☐ Nei

HVIS NEI:

Hadde De adgang til telefon i huset?

51

- 1 ☐ Ja
2 ☐ Nei

15. Hadde leiligheten ulemper som gjorde det vanskelig for Dem å fortsette å bo der, som for eksempel:

LES OPP SVARALTERNATIVENE

FLERE SVARALTERNATIVER KAN KRYSSES AV

Kol. 1

52 ☐ For mange rom

53 ☐ Lå i 2. etasje eller høyere uten heis

54 ☐ Trekk fra vinduene

55 ☐ Kalde gulv

56 ☐ Andre ulemper, spesifiser:

_____

_____

57 ☐ Ingen ulemper

16. BESVARES AV INTERVJUEREN:

ER DET MER ENN 2 ÅR SIDEN IO BODDE I EGEN PRIVAT BOLIG?
(SE SPM. 10)

58

1 ☐ Ja, IO flyttet før november 1975 → 18

2 ☐ Nei, IO flyttet i november 1975 eller senere → 17

17. Har De beholdt Deres private bolig?

59

1 ☐ Ja

2 ☐ Nei

HVIS JA:

Kan det bli aktuelt å flytte tilbake?

60

1 ☐ Ja

2 ☐ Nei

3 ☐ Vet ikke

FLYTTING TIL INSTITUSJON

18. Hva var de viktigste grunnene til at De flyttet hit?

FLERE SVARALTERNATIVER KAN KRYSSES AV

Kol. 1

61 ☐ Dårlig helse

62 ☐ Upraktisk bolig

63 ☐ Greide ikke husstell og matlaging

64 ☐ Fikk ikke hjemmehjelp

65 ☐ Utrygt å bo alene

66 ☐ Familien ville ikke la IO bo alene

67 ☐ Ønsket ikke å ligge familien til byrde

68 ☐ Ønsket kontakt med andre mennesker

69 ☐ Vanskelig økonomi

70 ☐ Andre grunner, spesifiser:

_____

19. Hvem var det som første gang foreslo at De skulle flytte hit?

71

1 ☐ IO selv

2 ☐ IO's ektefelle

3 ☐ IO's barn

4 ☐ Annen familie

5 ☐ Lege

6 ☐ Helsesøster

7 ☐ Sosialkontor

8 ☐ Andre, spesifiser: _____

20. Hvem ordnet med å søke om plass for Dem her?

72

1 ☐ IO selv

2 ☐ IO's ektefelle

3 ☐ IO's barn

4 ☐ Annen familie

5 ☐ Lege

6 ☐ Helsesøster

7 ☐ Sosialkontor

8 ☐ Andre, spesifiser: _____

INFORMASJON I VENTETIDEN

21. Kom De hit for å se på forholdene før De flyttet?

73

1 ☐ Ja

2 ☐ Nei

HVIS NEI:

Hvorfor ikke?

74

1 ☐ Var for syk/bodde langt vekk

2 ☐ Kjente stedet av omtale

3 ☐ Ble ikke spurt/tenkte ikke på det

4 ☐ Måtte ta plassen i alle fall

5 ☐ Annet, spesifiser: _____

22. Fikk De noen brosjyre med opplysninger om forholdene her før De flyttet?

75

1 ☐ Ja

2 ☐ Nei

23. Fikk De opplysninger om forholdene her på annen måte?

76

1 ☐ Ja → 24

2 ☐ Nei → 25

24. På hvilken måte fikk De disse opplysningene?

77

1 ☐ Av familie eller venner

2 ☐ Av styreren ved institusjonen

3 ☐ Av personale i helse- eller sosialsektoren ellers

4 ☐ Annet, spesifiser: _____

25. Hvor lang tid tok det omtrent fra De søkte om plass her, til De flyttet inn?

- 78
- 1 ☐ Mindre enn 1 måned
- 2 ☐ 1-2 måneder
- 3 ☐ 2½-6 måneder
- 4 ☐ 6½-12 måneder
- 5 ☐ Mer enn 12 måneder
- Spesifiser hvor lenge: _____
- 6 ☐ Vet ikke, husker ikke

HELSE OG FØRLIGHET

26. Hvordan vil De vurdere Deres helse i dag, sammenliknet med andre personer på Deres egen alder? Vil De si at Deres helse er svært god, god, middels god, dårlig eller svært dårlig?

- 79
- 1 ☐ Svært god
- 2 ☐ God
- 3 ☐ Middels god
- 4 ☐ Dårlig
- 5 ☐ Svært dårlig
- 6 ☐ Vet ikke, usikker

*27. Hvordan vil De vurdere Deres førlighet? Kan De ferdes ute uten vanskeligheter og uten hjelp av andre? (EVT. VED HJELP AV GÅSTOL/RULLESTOL HVIS IO BRUKER DET)

- 80
- 1 ☐ Ja, ferdes ute uten vansker, uten hjelp både sommer og vinter → 29
- 2 ☐ Ja, ferdes ute uten vansker i sommer-halvåret → 29
- 3 ☐ Nei, kan bare med besvær ferdes ute uten hjelp → 29
- 4 ☐ Nei, kan ikke ferdes ute uten hjelp → 28

*28. Kan De ferdes inne uten hjelp av andre?

- 81
- 1 ☐ Ja → 29
- 2 ☐ Nei, må ha hjelp → 29
- 3 ☐ Nei, sengeliggende → 30

29. KAN BESVARES AV INTERVJUEREN

Bruker De gåstol eller rullestol?

- 82
- 1 ☐ Ja, gåstol
- 2 ☐ Ja, rullestol
- 3 ☐ Nei

*30. KAN EVENTUELT BESVARES AV INTERVJUEREN

		Ja, uten spesielle vansker	Har vansker, men greier det uten hjelp	Nei, må ha hjelp
Kan De gå på toalettet uten vanskeligheter?	Kol. 83	1 ☐	2 ☐	3 ☐
Kan De gå i trapper uten vanskeligheter?	84	☐	☐	☐
Kan De bade og vaske Dem selv uten vanskeligheter?	85	☐	☐	☐
Kan De kle av og på Dem selv uten vanskeligheter?	86	☐	☐	☐
Kan De spise selv uten vanskeligheter?	87	☐	☐	☐

31. KAN BESVARES AV INTERVJUEREN

Er IO sengeliggende eller avhengig av rullestol?

- 88
- 1 ☐ Ja, sengeliggende → 37
- 2 ☐ Ja, avhengig av rullestol → 32
- 3 ☐ Nei → 33

32. KAN BESVARES AV INTERVJUEREN

Kan IO ved hjelp av rullestolen bevege seg på egen hånd, eller er vedkommende avhengig av å bli trillet?

- 89
- 1 ☐ Kan bevege seg alene → 33
- 2 ☐ Må trilles → 37

33. KAN BESVARES AV INTERVJUEREN

Hvordan er IO's syn (eventuelt med briller)?

- 90
- 1 ☐ Lesesyn → 34
- 2 ☐ Bare gangsyn → 34
- 3 ☐ Blind/nesten blind → 37

34. BESVARES AV INTERVJUEREN

ER DET MER ENN 5 ÅR SIDEN IO BODDE I EGEN PRIVAT BOLIG? (SE SPM. 10)

- 91
- 1 ☐ Ja, IO flyttet før november 1972 → 37
- 2 ☐ Nei, IO flyttet i november 1972 eller senere → 35

35. Mener De at det er nødvendig for Dem å være på aldershjem, eller tror De at De kunne klare Dem i eget hjem, for eksempel i en trygdebolig eller en annen lettstelt leilighet?

- 92
- 1 ☐ Må bo på aldershjem
- 2 ☐ Kan klare seg i eget hjem
- 3 ☐ Vet ikke

*36. Hvis De skulle bo i eget hjem nå, hvilke typer av hjelp ville De trenge, og omtrent hvor ofte måtte De ha denne hjelpen?

Hvor ofte måtte De for eksempel ha hjelp til:		Daglig	3-5 dager i uken	1-2 dager i uken	1 gang hver 14. dag eller sjeldnere	Trenger ikke hjelp
	Kol.	1	2	3	4	5
Av- og påkledning	93	☐				☐
Bading	94	☐	☐	☐	☐	☐
Personlig pleie ellers	95	☐	☐	☐	☐	☐
Innkjøp	96	☐	☐	☐	☐	☐
Matlaging	97	☐	☐	☐	☐	☐
Rydding og støvtørring	98	☐	☐	☐	☐	☐
Rengjøring	99	☐	☐	☐	☐	☐
Annen hjelp, spesifiser:	100	☐	☐	☐	☐	☐

FORHOLDENE I INSTITUSJONEN

37. Var det vanskelig å finne seg til rette her den første tiden?

- 101
1 ☐ Ja
2 ☐ Nei

HVIS JA:

Hva var grunnen til at det var vanskelig for Dem?

FLERE SVAR KAN AVMERKES

- Kol. 1
102 ☐ Uvante forhold, omstilling
103 ☐ Problem med å gjøre seg kjent p.g.a. dårlig syn/hørse
104 ☐ Måtte dele rom
105 ☐ Urolige og mentalt forstyrrede pasienter
106 ☐ Lengtet hjem
107 ☐ Annet, spesifiser: _____

38. Tok De med noen av Deres private møbler hit?

- 108
1 ☐ Ja → 39
2 ☐ Nei → 40

39. Hva tok De med?

FLERE SVAR KAN AVMERKES

- Kol. 1
109 ☐ Seng
110 ☐ Sofa, divan
111 ☐ Stol
112 ☐ Bord
113 ☐ Kommode
114 ☐ Annet, spesifiser: _____
- } → 41

40. Hva var grunnen til at De ikke tok med noen møbler?

- 115
1 ☐ Ikke tillatt å ta med
2 ☐ Var ikke klar over at det gikk an
3 ☐ Rommet for lite
4 ☐ Møblene for store eller upraktiske
5 ☐ Hadde ingen private møbler
6 ☐ Annet, spesifiser: _____

41. Hva tok De med av andre private eiendeler?

FLERE SVAR KAN AVMERKES

- Kol. 1
116 ☐ Telefon
117 ☐ Radio, TV
118 ☐ Bøker
119 ☐ Gardiner
120 ☐ Pyntegjenstander
121 ☐ Servise
122 ☐ Annet, spesifiser: _____
123 ☐ Tok ikke med private eiendeler

42. BESVARES AV INTERVJUEREN

Har IO navneskilt på døren?

- 124
1 ☐ Ja
2 ☐ Nei

43. BESVARES AV INTERVJUEREN

Har IO eget rom?

- 125
1 ☐ Ja → 45
2 ☐ Nei, 2-sengsrom → 44
3 ☐ Nei, flersengsrom → 44

44. Finnes det noe rom her hvor De kan være alene sammen med dem som kommer for å besøke Dem?

- 126
1 ☐ Ja → 46
2 ☐ Nei

45. Kan De låse døren når De selv ønsker det?

- 127
1 ☐ Ja
2 ☐ Nei

46. Kan De selv bestemme når De vil

	Kol.	Ja 1	Nei 2
stå opp om morgenen?	128	☐	☐
gå til sengs om kvelden?	129	☐	☐
spise frokost/kveldsmat?	130	☐	☐
spise middag?	131	☐	☐
bade?	132	☐	☐
ta imot besøk?	133	☐	☐

Merknader: _____
_____
_____

47. Er det tillatt for dem som ønsker det

		Ja	Nei	Vet ikke
	Kol.	1	2	3
å nyte alkohol på rommet?	134	☐	☐	☐
å røke på rommet?	135	☐	☐	☐
å spille kort på rommet?	136	☐	☐	☐

KONTAKTER OG AKTIVITETER I INSTITUSJONEN

48. Kjennte De noen av pensjonærene før De kom hit?

	137	
1		Ja
2		Nei

HVIS JA:

Hvor mange?

1	138	1-2
2		3-4
3		5-9
4		10 eller flere

49. Har De fått noen gode venner blant pensjonærene her?

	139	
1		Ja, en
2		Ja, flere
3		Nei

50. Hvem av personalet snakker De mest med?

FLERE SVARALTERNATIVER KAN KRYSSES AV

Kol. 1

140	☐	Bestyrer
141	☐	Avdelingssykepleier
142	☐	Andre sykepleiere
143	☐	De som gjør i stand rommet
144	☐	De som serverer
145	☐	Andre av personalet, spesifiser:

51. Omtrent hvor lenge er det siden De sist slo av en prat med en av personalet?

146	
1	I dag
2	I går
3	For 2-3 dager siden
4	For 4 dager siden eller mer
5	Husker ikke

52. Har De snakket med lege i den tiden De har vært her?

1		Ja
2		Nei

53. Omtrent hvor lenge er det siden De sist ble undersøkt?

148	
1	Mindre enn 1 måned
2	1-3 måneder
3	3-6 måneder
4	½-1 år
5	1 år eller mer
6	Vet ikke, husker ikke

54. Driver De med noen form for håndarbeid eller hobbyvirksomhet for tiden? 149

	149	
1		Ja
2		Nei

55. Hva gjør De ellers om dagen?

FLERE SVAR KAN MERKES AV

Kol. 1

150	☐	Hører radio
151	☐	Ser på TV
152	☐	Leser
153	☐	Prater
154	☐	Spaserer
155	☐	Annet, spes

56. Deltar De noen gang i forskjellige arrangement for pensjonærene her, som f.eks. andakter, hyggelkvelder eller utflukter, og i tilfelle omtrent hvor ofte?

[illegible]

57. Synes De noen ganger at tiden faller lang?

- 165
- 1 ☐ Nei, aldri
- 2 ☐ Ja, av og til
- 3 ☐ Ja, ofte
- 4 ☐ Ja, alltid

PENSJONÆRENE MEDBESTEMMELSE

58. Er pensjonærene med på å bestemme over forholdene her?

- 166
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei
- 3 ☐ Vet ikke

59. Har pensjonærene noen representant i hjemmets styre?

- 167
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei
- 3 ☐ Vet ikke

HVIS JA:

Har representanten stemmerett?

- 168
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei

60. Har pensjonærene valgt noen tillitsmann eller -kvinne som kan ivareta deres felles interesser?

- 169
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei
- 3 ☐ Vet ikke

61. Synes De at pensjonærene bør få mer å si over forholdene her i institusjonen?

- 170
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei
- 3 ☐ Vet ikke

FAMILIE OG VENNER

62.

HVIS IO ER GIFT/TIDLIGERE GIFT → 63

HVIS IO ER UGIFT → 69

(SE SPM. 3)

*63. Har De barn, og i tilfelle hvor mange?

- 171
- 1 ☐ Ja →   antall → 64
- 2 ☐ Nei → 69

*64. Hvor lang tid tar det for den av barna som bor nærmest å komme hit?

- 174
- 1 ☐ Under 15 minutter
- 2 ☐ 15-29 minutter
- 3 ☐ 20-44 "
- 4 ☐ 45-59 "
- 5 ☐ 1 time eller mer
- 6 ☐ Uaktuelt
- 7 ☐ Vet ikke

*65. Hvor ofte omtrent treffer De noen av barna?

- 175
- 1 ☐ Hver dag eller annenhver dag → 66
- 2 ☐ Minst en gang i uken → 66
- 3 ☐ Minst en gang i måneden → 66
- 4 ☐ Minst en gang i året → 66
- 5 ☐ Sjeldnere → 67
- 6 ☐ Aldri → 67

*66. Har De i løpet av de siste 12 måneder overnattet hos noen av barna?

- 176
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei
- 3 ☐ Ikke aktuelt

*67. Utveksler De jevnlig brev med noen av barna, eller prater dere jevnlig i telefonen?

- 177
- 1 ☐ Ja, begge deler
- 2 ☐ Ja, utveksler brev
- 3 ☐ Ja, prater i telefon
- 4 ☐ Nei

*68. Så De vanligvis mer til barna før De flyttet fra Deres eget hjem?

- 178
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei, ser like mye til dem nå
- 3 ☐ Nei, ser mer til barna nå

HVIS JA:

Hva tror De er grunnen til det?

- 179
- 1 ☐ Bodde sammen med barna
- 2 ☐ Bodde nærmere barna
- 3 ☐ Annet, spesifiser: _____

*69. Har De søsken, og i tilfelle hvor mange?

- 180
- 1 ☐ Ja →   antall → 70
- 2 ☐ Nei → 72

*70. Hvor ofte treffer De noen av Deres søsken?

- 183
- 1 ☐ Hver dag eller annenhver dag → 71
- 2 ☐ Minst en gang i uken → 71
- 3 ☐ Minst en gang i måneden → 71
- 4 ☐ Minst en gang i året → 71
- 5 ☐ Sjeldnere → 72
- 6 ☐ Aldri → 72

*71. Har De i løpet av de siste 12 måneder overnattet hos søsken?

- 184
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei

72. Hvor ofte treffer De noen av Deres andre slektninger og venner?

- 185
1	☐	Hver dag eller annenhver dag	→ 73
2	☐	Minst en gang i uken	→ 73
3	☐	Minst en gang i måneden	→ 73
4	☐	Minst en gang i året	→ 73
5	☐	Sjeldnere	→ 74
6	☐	Aldri	→ 74
7	☐	Har ingen gjenlevende slektninger og venner	→ 74

73. Har De i løpet av de siste 12 måneder overnattet hos andre slektninger eller venner?

- 186
1	☐	Ja
2	☐	Nei

74. Har De i løpet av de siste 12 måneder hatt ferie utenfor institusjonen?

- 187
1	☐	Ja
2	☐	Nei

75. BESVARES AV INTERVJUEREN

KAN IO BEVEGE SEG UTENDØRS?

- 188
1	☐	Ja (1-3 PA SPM. 27)	→ 76
2	☐	Nei (4 PA SPM. 27)	→ 78

76. Omtrent hvor ofte er De utenfor institusjonen (på besøk, på spasertur, ærender i butikker, kirkebesøk og lignende)?

- 189
1	☐	Hver dag
2	☐	Annenhver dag
3	☐	Minst en gang i uken
4	☐	Minst en gang i måneden
5	☐	Sjeldnere
6	☐	Aldri

77. Når De skal foreta Dem noe utenfor institusjonen slik at De blir borte fra ett eller flere måltider, må De da gi beskjed om dette flere dager i forveien, dagen før eller umiddelbart før De drar ut?

- 190
1	☐	Flere dager i forveien
2	☐	Dagen før
3	☐	Umiddelbart før

INNTEKT OG FORBRUK, ARBEID

78. Har De noen inntekt eller formue i tillegg til folketrygdens minstepensjon?

- 191
1	☐	Ja
2	☐	Nei

79. Omtrent hvor stort beløp har De til disposisjon hver måned når betalingen for oppholdet er trukket fra?

- 192
1	☐	Under 200 kr
2	☐	200-299 kr
3	☐	300-499 kr
4	☐	500-699 kr
5	☐	700 kr eller mer
6	☐	Vet ikke
7	☐	Nekter å svare

80. Synes De dette er nok til å kjøpe det De gjerne vil kjøpe?

- 193
1	☐	Ja
2	☐	Nei, litt for lite
3	☐	Nei, alt for lite

81. Er det vanskelig å få pengene til å strekke til på noen av disse områdene?

LES SVARALTERNATIVENE

FLERE SVARALTERNATIVER KAN KRYSSES AV

	Kol.	Ja 1	Nei 2
Klær	194	☐	☐
Aviser, bøker, ukeblad	195	☐	☐
Noe ekstra godt å spise eller drikke	196	☐	☐
Møbler, utstyr, prydgjenstander	197	☐	☐
Ferier og fornøyelser	198	☐	☐
Buss, trikk, drosje	199	☐	☐
Presanger	200	☐	☐
Andre ting, spesifiser:	201	☐	☐

82. BESVARES AV INTERVJUEREN

ER DET KRYSSSET AV FOR KODE 1 PA SPM. 31 (SENGELIGGENDE),
FOR KODE 2 PA SPM. 32 (MA TRILLES) ELLER
FOR KODE 3 PA SPM. 33 (BLIND/NESTEN BLIND)?

- 202
1	☐	Ja	→ 92
2	☐	Nei	→ 83

83. Hjelper De til med å holde rommet Deres i orden?

- 203
1	☐	Ja
2	☐	Nei

84. Hjelper De til med det daglige arbeidet her, slik som

	Kol.	Ja 1	Nei 2
hagearbeid	204	☐	☐
kjøkkenarbeid	205	☐	☐
innkjøp	206	☐	☐
rengjøring	207	☐	☐
servering	208	☐	☐
annet, spesifiser:	209	☐	☐

HVIS BARE "NEI", GA TIL SPM. 87

85. Omtrent hvor mange timer pr. uke bruker De til dette arbeidet?

- 210
1	☐	1-4 timer
2	☐	5-9 "
3	☐	10 timer eller mer

86. Får De noen betaling for dette?

211

- 1 ☐ Ja
2 ☐ Nei

HVIS JA:

Hvor mye omtrent får De pr. uke

212-214

kroner pr. uke

87. Har De noe annet lønnet arbeid i eller utenfor institusjonen?

215

- 1 ☐ Ja, i institusjonen → 88
2 ☐ Ja, utenfor institusjonen → 88
3 ☐ Nei → 91

88. Hva består arbeidet i?

216

☐ FOR BYRAET

89. Hvor mange timer pr. uke bruker De til dette arbeidet?

217

- ☐ 1-9 timer
☐ 10-19 timer
☐ 20 timer eller mer

90. Hvor mye omtrent tjener De på dette arbeidet pr. uke?

218-220

kroner pr. uke → 92

91. Ville De gjerne ha hatt lønnet arbeid hvis det hadde vært mulig å skaffe noe som passet, eller vil De helst ikke ha lønnet arbeid?

221

- 1 ☐ Ønsker arbeid
2 ☐ Ønsker, men for dårlig helse
3 ☐ Ønsker ikke arbeid

TILFREDSHET MED NÅVERENDE SITUASJON

92. Hva er De mest tilfreds med her på institusjonen?

FLERE SVAR KAN AVMERKES

Kol. 1

- 222 ☐ Å ha eget rom
223 ☐ Maten
224 ☐ Betjeningen, pleien
225 ☐ Annet, spesifiser: _____

226 ☐ Stort sett tilfreds med alt

227 ☐ Stort sett utilfreds med alt

93. Hva er De minst tilfreds med her på institusjonen?

FLERE SVAR KAN AVMERKES

Kol. 1

- 228 ☐ Å måtte dele rom
229 ☐ Ensformig, lite aktivitet
230 ☐ Føler seg ikke hjemme
231 ☐ Annet, spesifiser: _____

232 ☐ Ikke misfornøyd med noe

94. Synes De det er en god løsning for Dem å være på aldershjem?

233

- 1 ☐ God løsning → 95
2 ☐ Noenlunde tilfredsstillende løsning → 95
3 ☐ Ikke helt tilfredsstillende løsning → 96
4 ☐ Ikke noen god løsning → 96

95. Hva er den viktigste grunnen til at De synes det er en god løsning?

FLERE SVAR KAN AVMERKES

Kol. 1

- 234 ☐ Godt å slippe/greier ikke husarbeid
235 ☐ Trenger pleie/tilsyn/legebehandling
236 ☐ Klarer seg ikke alene
237 ☐ Ønsker ikke å ligge pårørende til byrde → 97
238 ☐ Har ingen pårørende som kan hjelpe
239 ☐ Trygt å vite at en får hjelp hvis det trengs
240 ☐ Annet, spesifiser: _____

96. Hva er den viktigste grunnen til at De ikke synes det er en helt god løsning?

Kol. 1

- 241 ☐ Kan klare seg hjemme
242 ☐ Personalet behandler de eldre nedlatende
243 ☐ Annet, spesifiser: _____

BAKGRUNNSPØRSMÅL

97. Utførte De inntektsgivende arbeid i De siste 10 årene før De fikk alderstrygd/uføretrygd?

- 244
1 ☐ Ja → 98
2 ☐ Nei → 99

102. Har De fullført annen utdanning hvor skolegangen eller studiene normalt varer minst 5 måneder?

- 250
1 ☐ Ja → 103
2 ☐ Nei → SLUTT

98. Hva var Deres hovedyrke i denne perioden?

_____ 245-246
_____ ☐ ☐ Yrkeskode

99. HVIS IO ER KVINNE OG GIFT ELLER FØR GIFT
(SE SPM. 3) → 100

HVIS IO ER MANN ELLER UGIFT KVINNE → 101

100. Hva er (var) Deres ektefelles hovedyrke?

_____ 247-248
_____ ☐ ☐ Yrkeskode

101. Hvilken allmennutdanning har De fullført?
(KRYSS AV FOR HØYESTE UTDANNING)

- 249
1 ☐ 7-årig folkeskole eller kortere
2 ☐ 1-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
3 ☐ 2-årig framhalds- eller fortsettelsesskole
4 ☐ 9-årig grunnskole
5 ☐ Folkehøgskole (ungdoms- eller fylkesskole)
1. års kurs
6 ☐ Real- el. middelskole, grunnskolens 10. år
7 ☐ Folkehøgskole, 2. års kurs
8 ☐ Artium eller eksamen ved økonomisk gymnas
9 ☐ Uoppgitt eller ingen utdanning

103. Hvilken utdanning er dette?

Utdanningens art. (Oppgi kurstype, linje eller fagområde eventuelt skolens navn)	Normal varighet	
	For utd. på heltid, oppgi mnd. eller år	For utd. på deltid, oppgi ca. timetall

251-252
☐ For Byrådet

STATISTISK SENTRALBYRA
Intervjukontoret
Postboks 8131 Dep, Oslo 1
Tlf. (02) *41 38 20

UNDERGITT TAUSHETSPLIKT

Prosjekt nr.	1	1	0	Kol. 1- 3

Utvalgsområde nr.				Kol. 4- 6

IO nr.				Kol. 7- 9

Skjematype				2	Kol. 10

Intervjuer nr.					Kol. 11-14

UNDERSØKELSE OM ELDRE I ALDERSHJEM

NOVEMBER 1977

Skjematype 2, styrerintervju

Institusjonens navn: _____

Kommune: _____

IO's (pensjonærens) navn: _____

Intervjuet ble foretatt _____ dag, _____ / _____ 1977

Intervjutid fra kl. _____ til kl. _____

15-17	

minutter

Intervjuerens navn

FOR BYRAET

				Kol. 18-21

1. FOR BYRÆT 22-25 Type institusjon: 1 26 Aldershjem 2 26 Kombinert hjem	10. Hvordan er pensjonærens syn (evt. med briller hvis pensjonæren bruker det)? 1 41 Lesesyn 2 41 Bare gangsyn 3 41 Blind/nesten blind																																																												
2. Den intervjuedes stilling i institusjonen 1 27 Styrer 2 27 Styrerassistent 3 27 Oversykepleier 4 27 Avdelingssykepleier 5 27 Andre, spesifiser: _____	11. Hvordan er pensjonærens hørsel (evt. med høreapparat hvis pensjonæren bruker det)? 1 42 Hører vanlig talestemme 2 42 Hører talestemme på tomannshånd, men ikke i forsamling 3 42 Hører høy talestemme på tomannshånd 4 42 Helt døv																																																												
3. Pensjonærens kjønn 1 28 Mann 2 28 Kvinne	12. Hvordan vurderer De pensjonærens mentale tilstand? 1 43 Helt åndsfrisk 2 43 Noe alderdomssvekket, men i stand til å forstå og ta seg av egne forhold 3 43 Alderdomssvekket, med tydelige tegn på hukommelsesvansker 4 43 Svært uklar og svekket 5 43 Psykiatrisk pasient, ikke senil demente																																																												
4. Pensjonærens fødselsår	13. Kan pensjonæren etter Deres vurdering klare seg i en aldersbolig, eller er det aldershjem, sykehjem, somatisk sykehus, psykiatrisk sykehus eller hjem for senil demente som er det rette stedet for denne pensjonæren? 1 44 Kan klare seg i aldersbolig → 14 2 44 Bør bo på aldershjem/pensjonæravdeling → 14 3 44 Bør bo på sykehjem/-avdeling → 14 4 44 Bør bo på somatisk sykehus → SLUTT 5 44 Bør bo på psykiatrisk sykehus → SLUTT 6 44 Bør bo på hjem for senil demente → SLUTT																																																												
5. Er pensjonæren ugift, gift, skilt, separert eller enke (-mann)? 1 33 Ugift → 7 2 33 Gift → 6 3 33 Skilt → 7 4 33 Separert → 7 5 33 Enke (-mann) → 7	14. Hvis De tenker Dem at pensjonæren kunne få all mulig hjelp hjemme, og at pensjonæren skulle bo i eget hjem nå, hvilke typer av hjelp ville han/hun trenge, og omtrent hvor ofte måtte pensjonæren ha denne hjelpen? <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: left; font-size: small;">Hvor ofte måtte pensjonæren f.eks. ha hjelp til:</th> <th style="text-align: center; font-size: small;">Daglig</th> <th style="text-align: center; font-size: small;">3-5 ganger pr. uke</th> <th style="text-align: center; font-size: small;">1-2 ganger pr. uke</th> <th style="text-align: center; font-size: small;">1 gang hver 14. dag eller sjeldnere</th> <th style="text-align: center; font-size: small;">Trenger ikke hjelp</th> </tr> <tr> <th style="text-align: left; font-size: small;">Kol. 1</th> <th style="text-align: center; font-size: small;">2</th> <th style="text-align: center; font-size: small;">3</th> <th style="text-align: center; font-size: small;">4</th> <th style="text-align: center; font-size: small;">5</th> <th style="text-align: center; font-size: small;">5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Av- og påkledning</td> <td style="text-align: center;">45</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Bading</td> <td style="text-align: center;">46</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Personlig pleie ellers</td> <td style="text-align: center;">47</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Innkjøp</td> <td style="text-align: center;">48</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Matlaging</td> <td style="text-align: center;">49</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Rydding og støvtørring</td> <td style="text-align: center;">50</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Rengjøring</td> <td style="text-align: center;">51</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>Annen hjelp, spesifiser:</td> <td style="text-align: center;">52</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> </tbody> </table>	Hvor ofte måtte pensjonæren f.eks. ha hjelp til:	Daglig	3-5 ganger pr. uke	1-2 ganger pr. uke	1 gang hver 14. dag eller sjeldnere	Trenger ikke hjelp	Kol. 1	2	3	4	5	5	Av- og påkledning	45	☐	☐	☐	☐	Bading	46	☐	☐	☐	☐	Personlig pleie ellers	47	☐	☐	☐	☐	Innkjøp	48	☐	☐	☐	☐	Matlaging	49	☐	☐	☐	☐	Rydding og støvtørring	50	☐	☐	☐	☐	Rengjøring	51	☐	☐	☐	☐	Annen hjelp, spesifiser:	52	☐	☐	☐	☐
Hvor ofte måtte pensjonæren f.eks. ha hjelp til:	Daglig	3-5 ganger pr. uke	1-2 ganger pr. uke	1 gang hver 14. dag eller sjeldnere	Trenger ikke hjelp																																																								
Kol. 1	2	3	4	5	5																																																								
Av- og påkledning	45	☐	☐	☐	☐																																																								
Bading	46	☐	☐	☐	☐																																																								
Personlig pleie ellers	47	☐	☐	☐	☐																																																								
Innkjøp	48	☐	☐	☐	☐																																																								
Matlaging	49	☐	☐	☐	☐																																																								
Rydding og støvtørring	50	☐	☐	☐	☐																																																								
Rengjøring	51	☐	☐	☐	☐																																																								
Annen hjelp, spesifiser:	52	☐	☐	☐	☐																																																								
6. Hvor bor pensjonærens ektefelle 1 34 Her i institusjonen 2 34 I annen institusjon 3 34 I privat bolig	7. Når flyttet pensjonæren hit til institusjonen? 35-38 Måned År																																																												
8. Vet De om pensjonæren kom rett fra sin private bolig, fra opphold hos barn eller andre slektninger, fra sykehus, rekonvalesenthjem eller en annen institusjon? 1 39 Egen privat bolig 2 39 Hos barn 3 39 Hos andre slektninger 4 39 Sykehus 5 39 Rekonvalesenthjem 6 39 Annen institusjon 7 39 Annet sted, spesifiser: _____ 8 39 Vet ikke	9. Hvordan er pensjonærens færlighet (evt. med gåstol eller rullestol hvis pensjonæren bruker det)? 1 40 Kan bevege seg ute uten vansker 2 40 Beveger seg ute med vansker 3 40 Kan bevege seg inne uten hjelp av andre 4 40 Må ha hjelp av andre 5 40 Sengeliggende																																																												

STATISTISK SENTRALBYRA
Intervjukontoret
Postboks 8131 Dep, Oslo 1
Tlf. (02) *41 38 20

UNDERGITT TAUSHETSPLIKT

Prosjekt nr.	1	1	0	Kol. 1- 3
Utvalgsområde nr.				Kol. 4- 6
Institusjon nr.				Kol. 7- 9
Skjematype			3	Kol. 10
Intervjuer nr.				Kol. 11-14

UNDERSØKELSE OM ELDRE I ALDERSHJEM
NOVEMBER 1977
Skjematype 3, spørsmål om institusjonen

Institusjonens navn: _____

Kommune: _____ Kommune nr.

FOR BYRAET			

 Kol. 15-18

Intervjuet ble foretatt _____ dag, _____ / _____ 1977

Intervjutid fra kl. _____ til kl. _____

19-21		

 minutter

_____
Intervjuerens navn

FOR BYRAET

FOR BYRÅET

 Kol. 22-24

1. Institusjonstype:

- 25
- 1 ☐ Aldershjem
- 2 ☐ Kombinert hjem

NB! I KOMBINERTE HJEM ER DET BARE OPPLYSNINGER OM PENSJONÆRAVDELINGEN SOM SKAL REGISTRERES, BORTSETT FRA FORHOLD SOM ER FELLES FOR SYKEHJEMS- OG PENSJONÆRAVDELING.

INSTITUSJONSBYGNINGEN

2. Hvilket år ble institusjonen/pensjonæravdelingen bygd?

26-29

 Byggeår

3. Er bygningen/pensjonæravdelingen senere modernisert?

- 30
- 1 ☐ Ja → Siste gang, år:

- 2 ☐ Nei

4. Antall etasjer:

35-36

5. Har bygningen/pensjonæravdelingen personheis?

- 37
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei

INSTITUSJONENS ROMFORHOLD OG UTSTYR

6. Hvor mange enkeltrom, dobbeltrom og rom for 3 eller flere er det her?

	Kol.				
Antall enkeltrom	38-40	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>			
Antall dobbeltrom	41-43	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table>			
Antall 3-sengsrom	44-45	<table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			
Antall 4-sengsrom	46-47	<table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			
Antall rom for 5 eller flere	48-49	<table border="1"><tr><td></td><td></td></tr></table>			

7. Hvor mange bad finnes for pensjonærene?

50-52

 antall bad

8. Hvor mange WC finnes for pensjonærene?

53-55

 antall WC

9. Hvor mange av pensjonærrommene har eget WC?

56-58

 antall rom med eget WC

10. Kan WC-ene benyttes av pensjonærer som bruker rullestol?

- 59
- 1 ☐ Ja, alle
- 2 ☐ De fleste
- 3 ☐ Om lag halvparten
- 4 ☐ Noen få
- 5 ☐ Ingen

11. Finnes det et rom der pensjonærer som ikke har eget rom, kan være alene med dem som kommer på besøk?

- 60
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei

12. Hvor mange av pensjonærrommene har eget kjøkken/tekjøkken?

- 61
- 1 ☐ Alle
- 2 ☐ De fleste
- 3 ☐ Om lag halvparten
- 4 ☐ Noen få
- 5 ☐ Ingen

13. Finnes det felles kjøkken eller postkjøkken som pensjonærene kan benytte når de vil?

- 62
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei

14. Finnes det telefonkiosk eller annen telefon som pensjonærene kan benytte usjenært?

- 63
- 1 ☐ Ja → 15
- 2 ☐ Nei → 16

15. Er telefonen plassert slik at pensjonærer som sitter i rullestol kan bruke den uten hjelp?

- 64
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei

16. Er det noen hage for pensjonærene her?

- 65
- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei

17. Har institusjonen/pensjonæravdelingen

		Ja, har eget	Felles med syke- avdel- ingen	Nei
	Kol.	1	2	3
- eget rom for fysioterapi?	66	☐	☐	☐
- eget rom for ergoterapi eller organisert hobbyvirksomhet	67	☐	☐	☐
- eget rom for legeundersøkelse?	68	☐	☐	☐
- eget rom for hårpleie?	69	☐	☐	☐
- eget rom for fotpleie?	70	☐	☐	☐
- egen spisesal for pensjonærene?	71	☐	☐	☐

PLASSER OG BELEGG

18. Antall godkjente plasser

72-74

19. Antall pensjonærer på intervju tidspunktet

75-77

20. Hvor mange av disse er vanligvis sengeliggende?

78-80

PERSONELL TIL FORSKJELLIGE SERVICE-TILTAK

*21. Har institusjonen/pensjonæravdelingen regelmessig tilsyn eller bistand fra

	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3
lege?	81 ☐	☐	☐
fysioterapeut?	82 ☐	☐	☐
foftpoleier?	83 ☐	☐	☐
frisør?	84 ☐	☐	☐
ergoterapeut eller aktivitetsleder?	85 ☐	☐	☐
provisor (spesialist i behandling av medisin)?	86 ☐	☐	☐

22. Hvor ofte omtrent har institusjonen/pensjonæravdelingen bistand fra

	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3	Kol. 4	Kol. 5	Kol. 6	Kol. 7
lege?	87 ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
fysioterapeut?	88 ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
foftpoleier?	89 ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
frisør?	90 ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ergoterapeut eller aktivitetsleder?	91 ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
provisor	92 ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23. Er dette etter Deres mening tilstrekkelig til å dekke pensjonærenes behov for

	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3	Kol. 4
leggehjelp?	93 ☐	☐	☐	☐
fysioterapi?	94 ☐	☐	☐	☐
foftpoleie?	95 ☐	☐	☐	☐
hårpleie?	96 ☐	☐	☐	☐
aktivisering til hobbyarbeid?	97 ☐	☐	☐	☐

24. TIL INSTITUSJONER/PENSJONÆRAVDELINGER SOM HAR FYSIOTERAPEUT. FOR ANDRE GÅ TIL SPM. 25.

Driver fysioterapeuten

	Kol. 1	Kol. 2
- individuell behandling?	98 ☐	☐
- gruppebehandling	99 ☐	☐
- instruksjon av personalet?	100 ☐	☐

RUTINER OG REGLEMENT

25. Kan pensjonærene låse døren til sitt eget rom?

	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3
1	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐

26. Blir alle pensjonærene vekket om morgenen?

	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3
1	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐

27. Kan friske, oppegående pensjonærer selv bestemme når de vil stå opp, eller må alle stå opp til frokost?

	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3
1	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐

28. Når pleier de pensjonærene som må ha hjelp til avkledding o.l. vanligvis å legge seg?

	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3	Kol. 4	Kol. 5	Kol. 6
1	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6	☐	☐	☐	☐	☐	☐

29. I hvilken utstrekning får pensjonærene selv bestemme når de vil bade?

	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3
1	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐

30. Er det tillatt for dem som ønsker det

	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3
å nyte alkohol på rommet?	106 ☐	☐	☐
å røke på rommet?	107 ☐	☐	☐
å spille kort på rommet?	108 ☐	☐	☐

31. Blir måltidene servert til faste tider, eller kan pensjonærene til en viss grad selv velge når de vil spise?

	Kol.	1	2		110-111	112-113
frokost?	109	☐	☐	→ fra kl.	☐	til kl. ☐
middag?	114	☐	☐	→ fra kl.	☐	til kl. ☐
kvelde-mat?	119	☐	☐	→ fra kl.	☐	til kl. ☐

32. Hva kan pensjonærene få ta med seg av personlige eiendeler når de flytter hit?

LES OPP SVARALTERNATIVENE

FLERE SVAR KAN AVMERKES

Kol.	1		
124	☐	Seng	→ 33
125	☐	Sofa, divan	→ 33
126	☐	Stol	→ 33
127	☐	Bord, kommode	→ 33
128	☐	Bøker	→ 33
129	☐	Gardiner	→ 33
130	☐	Bilder, pyntegjenstander	→ 33
131	☐	Ingen av delene	→ 34
132	☐	Annet, spesifiser: _____	→ 33

37. Arrangeres det noen gang, og i tilfelle omtrent hvor ofte

	Kol.	1	2	3	4	5	6	7
andakter?	137	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
foredrag?	138	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
studie-grupper?	139	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
hygge-kvelder?	140	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
underhold-ning (av folk utenfra)?	141	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
filmfram-visning?	142	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
dans?	143	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
utflukter?	144	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

38. Drives det regelmessig organisert hobbyvirksomhet for pensjonærene, og i tilfelle omtrent hvor ofte?

	145	
1	☐	Nei
2	☐	Hver dag
3	☐	2-3 ganger i uken
4	☐	1 gang pr. uke
5	☐	Sjeldnere, spesifiser hvor ofte: _____

33. Blir nye pensjonærer gjort oppmerksom på at de kan ta med seg egne ting når de flytter hit?

	133	
1	☐	Ja, alle
2	☐	Ja, de fleste
3	☐	Bare de som spør

34. Har pensjonærene noen representant i hjemmets styre?

	134	
1	☐	Ja → 35
2	☐	Nei → 36

35. Har representanten stemmerett?

	135	
1	☐	Ja
2	☐	Nei

36. Har pensjonærene valgt noen tillitsmann eller -kvinne som kan ivareta deres felles interesser?

	136	
1	☐	Ja
2	☐	Nei

PRØVEUTSKRIVNINGER - KORTTIDSOPPHOLD

39. Driver institusjonen/pensjonæravdelingen med prøveutskrivning av pensjonærene?

	146	
1	☐	Ja → 40
2	☐	Nei → 41

40. Omtrent hvor mange pensjonærer ble utskrevet på prøve i de siste 12 måneder?

	147-148	
☐	☐	antall

41. Tar institusjonen/pensjonæravdelingen i mot korttids-pensjonærer som en avlastning for pensjonærens familie?

	149	
1	☐	Ja → 42
2	☐	Nei → SLUTT

42. Omtrent hvor mange korttids-pensjonærer har institusjonen tatt i mot de siste 12 måneder?

	150-151	
☐	☐	antall

43. Hvor lenge oppholder korttids-pensjonærene seg vanligvis i institusjonen?

	152	
1	☐	Omtrent 1 uke
2	☐	Omtrent 2 uker
3	☐	Omtrent 3 uker
4	☐	Omtrent 4 uker eller lenger

Publikasjoner sendt ut fra Statistisk Sentralbyrå siden 1. juli 1978
Publications issued by the Central Bureau of Statistics since 1 July 1978

1 serien Norges offisielle statistikk (NOS):

Række XII

Boktrykk 1978

- Nr. 289 Økonomisk utsyn over året 1977 *Economic Survey* Sidetall 148 Pris kr 20,00
 ISBN 82-537-0815-7
 - 290 Statistisk årbok 1978 *Statistical Yearbook of Norway* Sidetall 495 Pris kr 20,00
 ISBN 82-537-0876-9
 - 291 Historisk statistikk 1978 *Historical Statistics* Sidetall 666 Pris kr 30,00
 ISBN 82-537-0758-4

Række A

Offsetttrykk 1978

- Nr. 955 Jaktstatistikk 1846-1976 *Hunting Statistics* Sidetall 195 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0846-7
 - 956 Utdanningsstatistikk Videregående skoler 1. oktober 1976 *Educational Statistics Upper Secondary Schools* Sidetall 107 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0847-5
 - 957 Fortegnelse over Norges offisielle statistikk og andre publikasjoner utgitt av Statistisk Sentralbyrå 1828-1976 *Catalogue of Norwegian Official Statistics and other Publications Published by the Central Bureau of Statistics* Sidetall 196 Pris kr 13,00
 ISBN 82-537-0848-3
 - 958 Arbeidsmarkedstatistikk 1977 *Labour Market Statistics* Sidetall 135 Pris kr 11,00
 ISBN 82-537-0849-1
 - 959 Lønnstelling for arbeidere i bergverksdrift og industri 3. kvartal 1977 *Wage Census for Workers in Mining and Manufacturing 3rd Quarter 1977* Sidetall 199 Pris kr 13,00
 ISBN 82-537-0851-3
 - 960 Kredittmarkedstatistikk Finansielle sektorbalanser 1972-1977 *Credit Market Statistics Financial Sector Balance Sheets* Sidetall 141 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0852-1
 - 961 Lønns- og sysselsettingsstatistikk for ansatte i skoleverket 1. oktober 1977 *Wage and Employment Statistics for Employees in Publicly Maintained Schools* Sidetall 61
 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0854-8
 - 962 Samferdselsstatistikk 1977 *Transport and Communication Statistics* Sidetall 230
 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0856-4
 - 963 Statistikk over lavinntektsgrupper 1973 *Statistics on Low Income Groups* Sidetall 73
 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0857-2
 - 964 Lønnsstatistikk 1977 *Wage Statistics* Sidetall 87 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0858-0
 - 965 Utenrikshandel 1977 I *External Trade I* Sidetall 239 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0860-2
 - 966 Folkemengden etter alder og ekteskapelig status 31. desember 1977 *Population by Age and Marital Status 31 December 1977* Sidetall 163 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0861-0
 - 967 Skogavvirkning til salg og industriell produksjon 1976-77 *Roundwood Cut for Sale and Industrial Production* Sidetall 53 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0862-9
 - 968 Sivilrettsstatistikk 1977 *Civil Judicial Statistics* Sidetall 40 Pris kr 9,00
 ISBN 82-537-0864-5
 - 969 Nasjonalregnskap 1967-1977 *National Accounts* Sidetall 220 Pris kr 13,00
 ISBN 82-537-0865-3
 - 970 Forretnings- og sparebanker Regnskapstall for de enkelte banker 1977 *Commercial and Savings Banks Statement of Account for the Individual Banks* Sidetall 103 Pris kr 11,00
 ISBN 82-537-0868-8
 - 971 Strukturtall for kommunenes økonomi 1976 *Structural Data from the Municipal Accounts*
 Sidetall 133 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0869-6
 - 972 Kriminalstatistikk Forbrytelser etterforsket av politiet 1977 *Criminal Statistics Crimes Investigated by the Police* Sidetall 93 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0871-8
 - 973 Utdanningsstatistikk Vaksenopplæring 1976-77 *Educational Statistics Adult Education*
 Sidetall 100 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0872-6
 - 974 Jaktstatistikk 1977 *Hunting Statistics* Sidetall 70 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0873-4
 - 975 Flyttestatistikk 1977 *Migration Statistics* Sidetall 90 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0877-7
 - 976 Utenrikshandel 1977 II *External Trade II* Sidetall 337 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0879-3
 - 977 Energistatistikk 1970-1977 *Energy Statistics* Sidetall 100 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0880-7
 - 978 Barneomsorg 1976 *Child Welfare Statistics* Sidetall 73 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0881-5
 - 979 Sosial hjemmehjelp 1977 *Social Home-Help Services* Sidetall 28 Pris kr 9,00
 ISBN 82-537-0883-1
 - 980 Lønnsstatistikk for sjøfolk på skip i utenriksfart Mars 1978 *Wage Statistics for Seamen on Ships in Ocean Transport March 1978* Sidetall 30 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0885-8
 - 981 Jordbruksstatistikk 1977 *Agricultural Statistics* Sidetall 112 Pris kr 13,00
 ISBN 82-537-0886-6
 - 982 Folkemengdens bevegelse 1977 *Vital Statistics and Migration Statistics* Sidetall 74
 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0888-2
 - 983 Lønnsstatistikk for ansatte i varehandel 1. mars 1978 *Wage Statistics for Employees in Wholesale and Retail Trade* Sidetall 23 Pris kr 7,00 ISBN 82-537-0889-0
 - 984 Skattestatistikk inntektsåret 1976 *Tax Statistics Income Year 1976* Sidetall 138
 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0890-4
 - 985 Alkohol og andre rusmidler 1977 *Alcohol and Drugs* Sidetall 53 Pris kr 9,00
 ISBN 82-537-0891-2
 - 986 Historiske tabeller over folkemengde, giftermål og dødsfall 1911-1976 *Historical Tables on Population, Marriages and Deaths* Sidetall 135 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0893-9
 - 987 Kulturstatistikk 1977 *Cultural Statistics* Sidetall 84 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0894-7

Rekke A

Offsettrykk 1978 (forts.)

- Nr. 988 Kredittmarkedstatistikk Fordringer og gjeld overfor utlandet 1976 og 1977 *Credit Market Statistics Foreign Assets and Liabilities* Sidetall 85 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0895-5
- 989 Skogstatistikk 1977 *Forestry Statistics* Sidetall 115 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0899-8
- 990 Lakse- og sjøauferiske 1977 *Salmon and Sea Trout Fisheries* Sidetall 71 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0900-5
- 991 Byggearealstatistikk 1977 *Building Statistics* Sidetall 87 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0901-3
- 992 Kredittmarkedstatistikk Private og offentlige banker 1977 *Credit Market Statistics Private and Public Banks* Sidetall 231 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0902-1
- 993 Reiselivsstatistikk 1977 *Statistics on Travel* Sidetall 127 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0904-8
- 994 Utdanningsstatistikk Universiteter og høyskoler 1. oktober 1977 *Educational Statistics Universities and Colleges* Sidetall 144 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0905-6 ISSN 0300-5631
- 995 Bygge- og anleggsstatistikk 1977 *Construction Statistics* Sidetall 64 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0907-2
- 996 Sykehusstatistikk 1977 *Hospital Statistics* Sidetall 52 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0909-9
- 997 Kredittmarkedstatistikk Private kredittforetak og finansieringsselskaper 1977 *Credit Market Statistics Private Credit Enterprises and Private Financial Companies* Sidetall 65 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0911-0
- 998 Veterinærstatistikk 1977 *Veterinary Statistics* Sidetall 81 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0912-9 ISSN 0303-6561
- 999 Utdanningsstatistikk Videregående skoler 1. oktober 1977 *Educational Statistics Upper Secondary Schools* Sidetall 107 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0913-7

Rekke B

- Nr. 1 Utdanningsstatistikk Grunnskoler 1. oktober 1977 *Educational Statistics Basic Schools* Sidetall 69 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0914-5
- 2 Legestatistikk 1978 *Statistics on Physicians* Sidetall 85 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0916-1 ISSN 0377-8886
- 3 Kriminalstatistikk Reaksjoner 1977 *Criminal Statistics Sanctions* Sidetall 46 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0918-8
- 4 Dødsårsaker 1977 Hovedtabeller *Causes of Death Main Tables* Sidetall 94 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0921-8 ISSN 0550-032X

Rekke XII

Boktrykk 1979

- Nr. 292 Økonomisk utsyn over året 1978 *Economic Survey* Sidetall 156 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-0922-6
- 293 Yrkesskadetrygden 1966 - 1967 og 1968 - 1970 *Occupational Injuries Insurance* Sidetall 277 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0928-5
- 294 Fiskeristatistikk 1975 - 1976 *Fishery Statistics* Sidetall 175 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0936-6
- 295 Statistisk årbok 1979 *Statistical Yearbook of Norway* Sidetall 503 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-0991-9 ISSN 0377-8908

Rekke B

Offsettrykk 1979

- Nr. 5 Lønnsstatistikk for ansatte i forsikringsvirksomhet 1. september 1978 *Wage Statistics for Employees in Insurance Activity* Sidetall 29 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0925-0
- 6 Kriminalstatistikk Fanger 1977 *Criminal Statistics Prisoners* Sidetall 48 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0923-4
- 7 Rutebilstatistikk 1976 *Scheduled Road Transport* Sidetall 60 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0924-2
- 8 Psykiatriske sykehus 1977 *Mental Hospitals* Sidetall 75 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0926-9
- 9 Forbruksundersøkelse 1974 - 1976 *Survey of Consumer Expenditure* Sidetall 228 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0927-7
- 10 Lønnsstatistikk for ansatte i bankvirksomhet 1. september 1978 *Wage Statistics for Bank Employees 1 September 1978* Sidetall 37 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0929-3
- 11 Elektrisitetsstatistikk 1977 *Electricity Statistics* Sidetall 96 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0930-7
- 12 Indirekte personalkostnader i varehandel, bankvirksomhet og forsikringsvirksomhet 1977 *Indirect Labour Costs in Wholesale and Retail Trade, Banking and Insurance Activity* Sidetall 27 Pris kr 7,00 ISBN 82-537-0932-3
- 13 Kredittmarkedstatistikk Livs- og skadeforsikringsselskaper mv. 1977 *Credit Market Statistics Life and Non-Life Insurance Companies etc.* Sidetall 68 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0933-1
- 14 Lønnsstatistikk for ansatte i jordbruk, gartnerier og hagebruk september 1978 *Wage Statistics for Workers and Salaried Employees in Agriculture and Horticulture September 1978* Sidetall 34 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0937-4
- 15 Industristatistikk 1977 *Industrial Statistics* Sidetall 198 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0938-2 ISSN 0078-1886
- 16 Folketallet i kommunene 1978 - 1979 *Population in Municipalities* Sidetall 37 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0939-0
- 17 De offentlige sektorers finanser 1973 - 1976 *Public Sector Finances* Sidetall 93 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0941-2
- 18 Lønnsstatistikk for arbeidere i bergverksdrift og industri 3. kvartal 1978 *Wage Statistics for Workers in Mining and Manufacturing 3rd Quarter 1978* Sidetall 30 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0942-0

Rekke B

Offsettrykk 1979 (forts.)

- Nr. 19 Lønnsstatistikk for sjøfolk på skip i innenriks rutefart november 1978 *Wage Statistics for Seamen on Ships in Scheduled Coasting Trade* Sidetall 31 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0943-9
- 20 Sjøulykkesstatistikk 1978 *Marine Casualties* Sidetall 58 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0944-7
- 21 Helsestatistikk 1977 *Health Statistics* Sidetall 127 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0945-5
- 22 Folkemengden etter alder og ekteskapelig status 31. desember 1978 *Population by Age and Marital Status 31 December 1978* Sidetall 159 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0957-9
ISSN 0554-7170
- 23 Lønnsstatistikk for ansatte i hotell- og restaurantdrift April og oktober 1978 *Wage Statistics for Employees in Hotels and Restaurants* Sidetall 38 Pris kr 9,00
ISBN 82-537-0949-8
- 24 Utdanningsstatistikk Oversikt 1. oktober 1977 *Educational Statistics Survey* Sidetall 106
Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0950-1
- 25 Energistatistikk 1978 *Energy Statistics* Sidetall 83 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0953-6
- 26 Arbeidsmarkedstatistikk 1978 *Labour Market Statistics* Sidetall 171 Pris kr 11,00
ISBN 82-537-0958-7 ISSN 0078-1878
- 27 Varehandelsstatistikk 1977 *Wholesale and Retail Trade Statistics* Sidetall 137 Pris kr 13,00
ISBN 82-537-0960-9 ISSN 0078-1959
- 28 Bygge- og anleggsvirksomhet mv. 1970 - 1977 *Construction etc.* Sidetall 88 Pris kr 11,00
ISBN 82-537-0962-5
- 29 Struktur tall for kommunenes økonomi 1977 *Structural Data from the Municipal Accounts*
Sidetall 124 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0967-6
- 30 Varemenklatur Tillegg til industristatistikk 1978 *Commodity Nomenclature Supplement to Industrial Statistics 1978* Sidetall 161 ISBN 82-537-0959-5
- 31 Utdanningsstatistikk Grunnskoler 1. oktober 1978 *Educational Statistics Basic Schools*
Sidetall 70 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0973-0 ISSN 0332-804X
- 32 Lønns- og sysselsettingsstatistikk for statens embets- og tjenestemenn 1. oktober 1978
Wage and Employment Statistics for Central Government Employees Sidetall 96 Pris kr 11,00
ISBN 82-537-0974-9
- 33 Utenrikshandel 1978 Hefte I *External Trade Volume I* Sidetall 338 Pris kr 15,00
ISBN 82-537-0975-7 ISSN 0078-1940
- 34 Lønnsstatistikk 1978 *Wage Statistics* Sidetall 86 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0980-3
ISSN 0078-1916
- 35 Flyttestatistikk 1978 *Migration Statistics* Sidetall 90 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0983-8
ISSN 0550-8592
- 37 Kredittmarkedstatistikk Finansielle sektorbalanser 1973 - 1978 *Credit Market Statistics Financial Sector Balance Sheets* Sidetall 142 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0987-0
- 38 Oljevirksomheten 1978 *The Oil Activities* Sidetall 60 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0988-9
- 39 Skogavvirkning til salg og industriell produksjon 1977-78 *Roundwood Cut for Sale and Industrial Production* Sidetall 53 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0989-7
- 40 Lønns- og sysselsettingsstatistikk for ansatte i skoleverket 1. oktober 1978 *Wage and Employment Statistics for Employees in Publicly Maintained Schools* Sidetall 51
Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0993-5
- 41 Skattestatistikk 1977 *Tax Statistics* Sidetall 193 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-1000-3
- 42 Folkemengdens bevegelse 1978 *Vital Statistics and Migration Statistics* Sidetall 74
Pris kr 11,00 ISBN 82-537-1004-6 ISSN 0377-8797
- 44 Jaktstatistikk 1978 *Hunting Statistics* Sidetall 59 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-1006-2
- 45 Rutebilstatistikk 1977 *Scheduled Road Transport* Sidetall 59 Pris kr 11,00
ISBN 82-537-1007-0
- 47 Kredittmarkedstatistikk Fordringer og gjeld overfor utlandet 1977 og 1978 *Credit Market Statistics Foreign Assets and Liabilities* Sidetall 89 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-1010-0

I serien Statistiske analyser (SA):

- Nr. 36 Folkemengdens bevegelse Oversikt 1971-1975 *Vital Statistics and Migration Statistics Survey* Sidetall 129 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0835-1
- 37 Miljøstatistikk 1978 Naturressurser og forurensning *Environmental Statistics Natural Resources and Pollution* Sidetall 296 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0855-6
- 38 Oljevirksomheten på norsk kontinentalsokkel fram til 1977 *The Oil Activities on the Norwegian Continental Shelf up to 1977* Sidetall 69 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0882-3
- 39 Bygging av frittliggende eneboliger Kostnader, materialbruk, utrustningsstandard mv.
Construction of Detached Houses Costs, Use of Materials, Equipment Standard etc.
Sidetall 86 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0964-1
- 40 Spredningen av ferieturer *Staggering of Holidays* Sidetall 161 Pris kr 13,00
ISBN 82-537-0966-8
- 41 Regnskapsanalyse Dagligvarehandel *Accounting Analysis Grocery Trade* Sidetall 49
Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0981-1
- 42 Eldre i aldershjem 1977 *People in Old Age Homes* Sidetall 101 Pris kr 13,00
ISBN 82-537-0997-8

I serien Samfunnsøkonomiske studier (SØS):

- Nr. 31 Det norske skattesystemet II Indirekte skatter og offentlige trygdeordninger 1976 *The Norwegian System of Taxation II Indirect Taxes and Social Security Schemes* Sidetall 124
Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0713-4
- 32 Inntekt og forbruk for funksjonshemmede *Income and Consumer Expenditure of Disabled Persons*
Sidetall 166 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0732-0
- 33 Prinsipper og metoder for Statistisk Sentralbyrås utvalgsundersøkelser *Sampling Methods Applied by the Central Bureau of Statistics of Norway* Sidetall 105 Pris kr 11,00
ISBN 82-537-0771-1
- 35 Flyttemotivundersøkelsen 1972 *Survey of Migration Motives* Sidetall 233 Pris kr 15,00
ISBN 82-537-0783-5
- 36 Konjunkturbølger fra utlandet i norsk økonomi *International Cycles in Norwegian Economy*
Sidetall 141 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0910-2
- 37 Norske lytter- og seervaner *Radio Listening and Television Viewing in Norway* Sidetall 216
Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0931-5
- 38 Analyse av investeringsatferd: Problemer, metoder og resultater *Analysing Investment Behaviour: Problems, Methods and Results* Sidetall 91 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0952-8

I serien Artikler fra Statistisk Sentralbyrå (ART):

- Nr. 107 Den samiske befolkning i Nord-Norge *Sámi ál'bmut Davvi-Norgas The Lappish Population in Northern Norway* Sidetall 139 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0842-4
- 108 Comparing Consumer Expenditure Functions Estimated from Household Budget Data from the Years 1967 and 1973 *Sammenlikning av konsumutgiftsfunksjoner estimert på grunnlag av husholdningsdata fra årene 1967 og 1973* Sidetall 35 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0859-9
- 109 Direkte skatter og stønader Historisk oversikt over satser m.v. årene fram til 1978 *Direct Taxes and Government Transfers Rates etc.* Sidetall 41 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0863-7
- 110 Etterspørselen etter energi i tjenesteytende næringer *The Demand for Energy by Trade and Service Industries* Sidetall 50 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0866-1
- 111 Etterspørsel etter energi En litteraturstudie *The Demand for Energy A Survey* Sidetall 76
Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0892-0
- 112 Aktuelle skattetall 1978 *Current Tax Data* Sidetall 55 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0896-3
- 113 Skiftarbeid *Shift Work* Sidetall 72 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0915-3
- 114 Implicit Social Preferences in the Norwegian System of Indirect Taxation *Implisitte velferdsvurderinger i det norske systemet av indirekte skatter* Sidetall 36 Pris kr 9,00
ISBN 82-537-0935-8
- 115 Bosetningsutviklingen i Norge 1960 - 1970 *Population and Settlement Change in Norway 1960 - 1970* Sidetall 95 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0946-3
- 116 Cohabitation without Marriage in Norway *Samliv uten vigsel i Norge* Sidetall 30
Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0955-2
- 117 Econometric Method in Short-term Planning: The Norwegian Lesson *Økonometriske metoder i korttidsplanleggingen: Erfaringer fra Norge* Sidetall 84 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0963-3
- 118 Virkningen på norsk økonomi av en pause i den videre kraftutbygging *Impacts on the Norwegian Economy of a Temporary Halt in the Growth of Electricity Supply* Sidetall 36 Pris kr 9,00
ISBN 82-537-0984-6
- 119 Analytisk glatting av rater for første gangs giftermål *Analytic Graduation of first Time Nuptiality Rates* Sidetall   Pris kr 9,00 ISBN 82-537-1008-9

Utvalgte publikasjoner i serien Statistisk Sentralbyrås Håndbøker (SSH)

Selected publications in the series Manuals from the Central Bureau of Statistics (MAN)

Nr.	9	Standard for næringsgruppering	ISBN 82-537-0906-4
"	13	Standard for handelsområder	ISBN 82-537-0715-0
"	19	Varenomenklatur for industristatistikken	ISBN 82-537-0908-0
"	23	Utsnitt om prinsipper og definisjoner i offisiell statistikk	ISBN 82-537-0196-9
"	24	Standard for gruppering av sykdommer - skader - dødsårsaker i offentlig norsk statistikk	ISBN 82-537-0217-5
"	26	Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen	ISBN 82-537-0809-2
"	27	Utsnitt om prinsipper og definisjoner i offisiell statistikk. Fra Forbruksundersøkelsen 1958	
"	28	Standard for utdanningsgruppering i offentlig norsk statistikk	ISBN 82-537-0272-8
"	30	Lov, forskrifter og overenskomst om folkeregistrering	ISBN 82-537-0099-7
"	32	Konsumprisindeksen	ISBN 82-537-0775-4
"	35	Standard for kommuneklassifisering	ISBN 82-537-0465-8
"	36	Produksjonsindeks for bergverksdrift, industri og kraftforsyning	ISBN 82-537-0947-1
"	37	13 konjunkturindikatorer - En kort oversikt	ISBN 82-537-0659-6
"	38	Internasjonal standard for varegruppering i statistikken over utenrikshandelen (SITC-REV. 2)	ISBN 82-537-0673-1
"	39	Den statistiske behandlingen av oljevirkksomheten	ISBN 82-537-0702-9
"	42	Engrosprisstatistikk Engrosprisindeks Produsentprisindeks	ISBN 82-537-0897-1

Pris kr 13,00

Publikasjonen utgis i kommisjon hos H. Aschehoug & Co. og
Universitetsforlaget, Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.

ISBN 82-537-0997-8